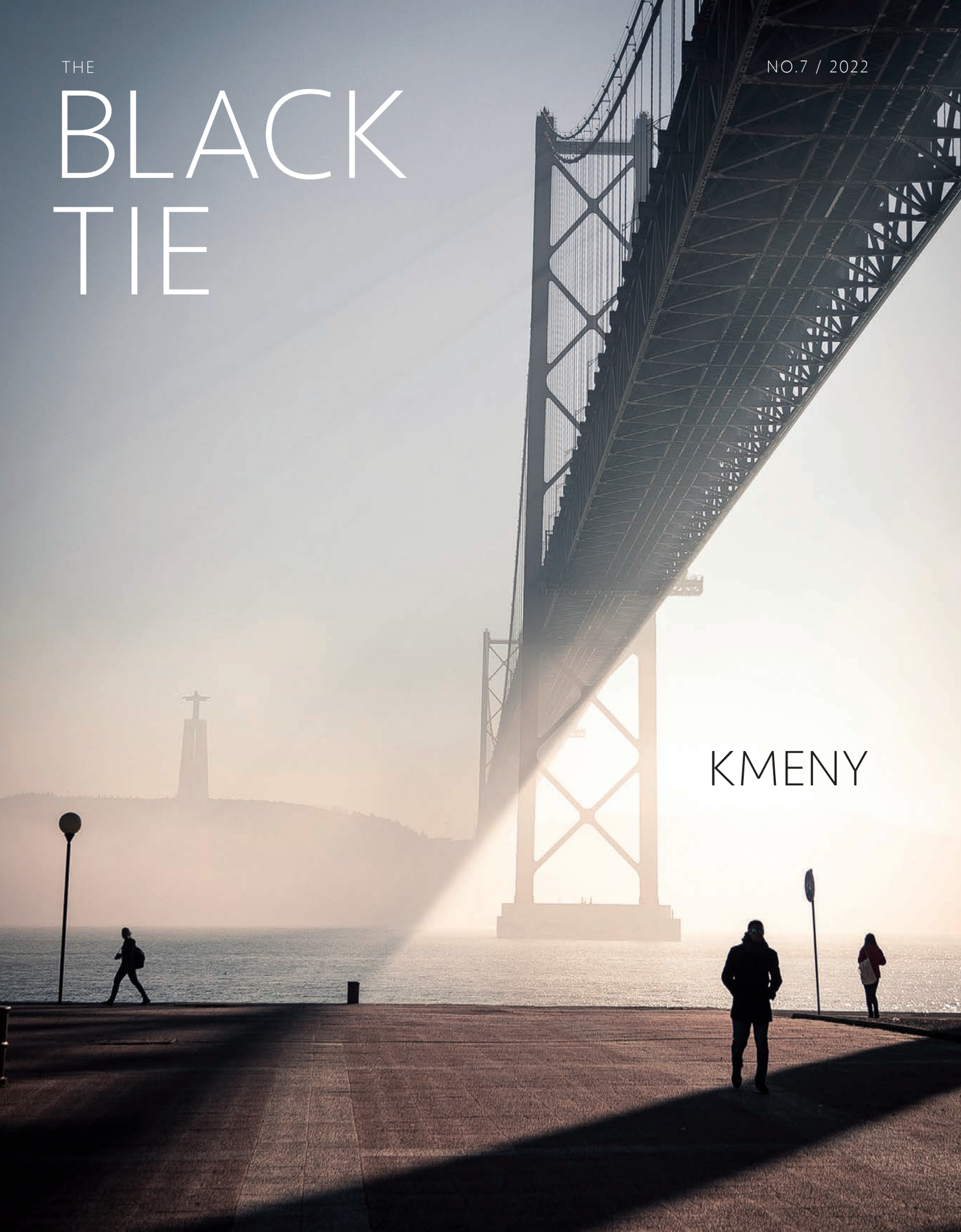
THE

BLACK TIE

NO.7 / 2022

KMENY

BÝT, SAMOZŘEJMĚ BÝT.
Můžeme být hrdým generálním partnerem
Národního divadla, i když si jinak na nic nehrajeme?
SAMOZŘEJMĚ.
Raiffeisen BANK
Generální partner
Národního divadla

THE
BLACK TIE

MAGAZÍN PRIVÁTNÍHO BANKOVNICTVÍ
FRIEDRICH WILHELM RAIFFEISEN

MADE BY
Premium Media Group, Na Perštýně 362/2, Praha 1,
info@premiummediagroup.cz
CEO
Štěpán Dlouhý,
stepan.dlouhy@premiummediagroup.cz
CONCEPT & EDITOR-IN-CHIEF
Jitka Krulcová, jitka.krulcova@premiummediagroup.cz
HEAD OF SALES
Libor Rys, libor.rys@premiummediagroup.cz
ART DIRECTOR
Richard Alexander
CONTRIBUTORS
Radomír Dohnal, Lucie Dostálová,
Zdeněk Böhm, Lucie Drdová, Soňa Hanušová,
Lenka Komrsková, Ondřej Pavlůsek, Klára Rokosová,
Adéla Rusňáková, J. J. Tichovský, Jan Tomeš,
Kristina Vítková, Andrea Votrubová
PHOTO
Lucie Desmond
COVER
Jacek Patora
NA VYDÁNÍ DÁLE SPOLUPRACOVALI
Milan Novák, Nikol Pavlíčková,
Vojtěch Pospíšil, Helena Vokalová

Jakkoliv všudypřítomná (a možná zároveň stále ještě nedostatečná) otázka diverzity v poslední době je, pouze akcentuje odvěkou skutečnost, že člověk má v rámci lidstva nekonečně mnoho podob. Přestože nám všem v těle bije srdce na stejném místě a na Manhattanu je nádech i výdech stejně bezpodmínečně nutný jako uprostřed pouště Gobi, každý jsme jiný.

To nicméně neznamená, že bychom představovali absolutní individuality.

Lidstvo se dělí do kmenů – a primární stereotypní význam tohoto pojmu tentokrát nehraje zásadní roli. V užších i širších sociálních okruzích nás všech najdeme příslušníky kmene maratonců, přizpůsobujících svůj život běhům na dlouhou trať, ale i neklidné workoholiky, kteří své limity pokořují po nocích v potemnělých kancelářích. Maratonce a workoholiky doplňují biomatky, metalisté, lifestyle kouči, instainfluenceři, hipsteři, ezoterici, vegani, cestovatelé, pejskaři, fashionisté, foodies, cyklisti, divadelníci, bitcoinisté, adamité ...

Jakou příslušnost byste v pomyslném dotazníku do kolonky svého kmene vyplnili vy sami?

Dělení do škatulek a společenských oddílů je snadné do chvíle, kdy se má člověk zařadit sám. Co vás definuje, kam patříte? Nebo jednoduše – kdo jsou lidé vašeho kmene?

Mezi nejúžasnější vymoženosti 21. století patří možnost fluktuace mezi sociálními boxy a kategoriemi. V západním světě se kdokoliv může stát v podstatě kýmkoli. Tím akutnější a aktuálnější je ovšem volání po vlastní definici.

V nejnovějším vydání Black Tie jsme se pokusili alespoň částečně nabídnout možnosti identifikace různých kmenů Homo sapiens sapiens. Nacházíte smysl života v cestě ke kořenům? Pak vás zaujme Virgilio Martinez a jeho antropologicko-biologická kulinářská mise. Vidíte původ všeho v zákonech přírody? Během velké migrace v kráteru Ngorongoro si potvrdíte, že člověk je jen malým dílkem skládačky ekosystému Země, a možná se i zamyslíte, co stojí nad ním. Mongolští nomádi vás naučí, že svoboda stojí nade všemi zákony, a švýcarští hodináři zase dokážou, že limity bytí se počítají na jednotky mnohem menší než milimetry. V džungli marrákešských souků se zamilujete do kouzla chaosu a v Barceloně do precizní harmonie chutí. Zelená víla v absintu vám bude vyprávět příběhy rozervaných básníků a východní učení vipassaná vás naučí rozervanost zacelit klidem.

To vše za jediným účelem. Najít svůj kmen.

Příjemné čtení a nikdy nekončící hledání sounáležitosti vám přeje

Jitka Krulcová
šéfredaktorka

Hra stínů

Snímek, za nějž polský fotograf Jacek Patora získal Národní cenu World Photography Awards za rok 2020, byl pořízen v jednom z prvních dní roku 2019 v Portugalsku. „Vždycky jsem si přál vyfotit slavný lisabonský most zahalený v mlze a tehdy se mi naskytly ideální podmínky," přibližuje autor oceňované fotografie, která precizním zachycením hry světla a stínu umocňuje tíživost nálady zimní metropole krátce po svátcích a všudypřítomnou městskou osamělost ukrytou v davu. „Ohromila mě geometrie scény s jejími dokonalými liniemi v protikladu se siluetami lidí, kteří náhodně procházeli okolo," dodává Patora. Mystické mlžné opary jsou v zimním Lisabonu běžným jevem. Vznikají, když vlhký vzduch putuje nad chladnou hladinou řeky Tajo.

Copyright / ©Jacek Patora, Polsko, vítěz Národní ceny 2020 Sony World Photography Awards

14 / CONNOISSEUR
Virgilio Martinez a jeho kulinářský portrét Peru

18 / SAVOIR VIVRE
Vzkříšení absintové zelené víly

28 / ENGINE
Zkrocený Ford Mustang Mach 1

34 / THROUGH THE LENS
Change your mind, change your closet

44 / CRAFTMANSHIP
Hodinářská kometa H. Moser &Cie.

50 / FASHION
Oblékám se, tedy jsem

56 / DESTINATION
Mongolsko, země svobodného ducha

68 / GOURMET
Barcelonské jeviště chutí bratří Torresových

72 / INTERVIEW
Igor Vida: Digitálně do nové éry

78 / INTERVIEW
Helena Horská: Bankrot není konce organismu

84 / EXPERIENCE
Na safari do kolébky života

94 / 48 HODIN V...
Chaos a poezie ulic Marrákeše

100 / SAVOIR FAIRE
Tisíc let papíru washi

106 / ARCHITEKTURA
Do Norska a do korun stromů

112 / DISCOVERY
Alentejská kronika Portugalska

122 / ART GENERATION
Tereza Příhodová Štětinová a rituály života

126 / 2000 SLOV
Spalující Vipassaná

Snídaně u Alaïy

Ačkoli u nás není francouzský návrhář Azzedine Alaïa všeobecně známý, v Paříži se jeho jméno skloňuje se stejnou vážeností jako Christiana Diora či Yvese Saint Laurenta. Když za svého života zrovna nenavrhoval smyslně dráždivé kreace pro své zákaznice, pořádal hody pro své přátele z řad umělců, designérů a spisovatelů. Na tuto tradici nyní navazuje módní brand Maison Alaïa, který se stará o návrhářův odkaz, a to otevřením restaurace a kavárny v prostorách čtyřpatrového butiku značky. Podnik nacházející se na zelení porostlé terase s výhledem na město nabízí oblíbené Alaïovy pokrmy ze španělské a portugalské kuchyně s akcentem italských chutí. Třešničkou na dortu je lázeňská místnost v dalším patře butiku, kde si host může dopřát procedury od mezinárodně proslulé Martine de Richeville.

ZAHRADA V OBLACÍCH

Milionový Turín je skrytým klenotem severní Itálie. Bývalé královské město s nespočtem barokních památek a industriálním dědictvím je rozkvétajícím kulturním centrem – a k tomuto titulu mu jistě napomůže i otevření největší visuté zahrady v Evropě. Otevřena byla koncem září na střeše legendární továrny automobilky Fiat z počátku dvacátého století, která v minulosti prošla rekonstrukcí pod taktovkou architekta Renza Piana. Ten modernistickou památku proměnil na komplex hotelů, obchodního domu a galerií, k nimž se nyní přidává i tento ‚veřejný park v oblacích.' Na ploše přesahující sedm tisíc metrů čtverečních se dnes skví čtyřicet tisíc rostlin, zóny určené k rozjímání a meditaci, a dokonce i dráha pro koloběžky a kola, jež vznikla přeměnou z původní testovací dráhy.

CAROLLINUM

KRÁLOVSTVÍ HODINEK

VIDĚT OČIMA JE NÁM DÁNO, VIDĚT SRDCEM SE MUSÍME NAUČIT.

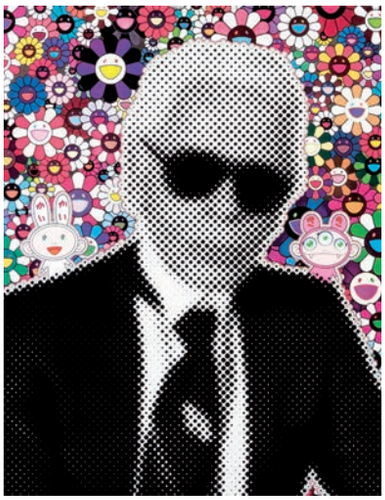

prof. Ing. arch. Eva Jiřičná, CBE
architektka

JÁ, SMARTPHONE

Telefony se systémem Android byly dlouhou dobu vnímány jako chudší příbuzní vytříbenějších – a dražších – iPhonů. To se letos jala změnit společnost Google, a to modelem Pixel 6, který je její první vlajkovou lodí v tomto segmentu. Smartphone, který bude dostupný také v Pro verzi, chce s novým iPhonem 13 poměřit síly v kvalitě fotografií, které budou kromě kvalitních čoček spoléhat i na umělou inteligenci, a výkonnosti procesoru, jejž Google vyvinul právě pro tento model. Nejviditelnější změny ale Google Pixel 6 přinese zvenčí: tělu vyrobenému z prémiových materiálů v plejádě zajímavých odstínů bude kralovat zcela přepracovaný systém Android, jehož dvanáctá edice přichází s takzvanou adaptivní estetikou. V praxi to znamená, že se barvy ikon, widgetů i samotných aplikací automaticky přizpůsobí barvám zvolené tapety, a tedy i vaší momentální náladě.

Z archivů génia

Návrhář Karl Lagerfeld, bývalá kreativní síla módních domů Chanel a Fendi, sice před skonem v roce 2019 stačil přenechat velkou část jmění své kočce Choupette, i tak ovšem zůstaly v jeho pozůstalosti unikátní kousky, které se letos a příští rok stanou hlavními hvězdami aukčního turné síně Sotheby's. Ta uspořádá celkem osm prodejů více než tisíce předmětů, které Lagerfeld, nadšený sběratel, nashromáždil za svého života. Do dražby v Paříži, Monaku a online půjdou saka od značek Dior, Saint Laurent, Comme des Garçons nebo Martin Margiela, ale i více než dvě stě párů ikonických kožených rukavic bez prstů, které výtvarník nosil posledních dvacet let své kariéry. Do prodeje se chystají také zavazadla značky Goyard, portréty od Takashiho Murakamiho, díla od Jeffa Koonse či Joany Vasconcelos, ale i ocelová křesla, sady stříbrných příborů či tři Lagerfeldovy vozy značky Rolls-Royce.

Mezi Itálií a Japonskem

Pánské kousky s visačkou Made in Italy jsou kvalitou i kreativitou dostižitelné pouze etiketou Made in Japan. Italská módní značka Tod's se letos na podzim rozhodla spojit tyto dvě instituce spoluprací s japonským výrobcem koženého zboží Hender Scheme. Kolekce nazvaná New Craft zahrnuje celý pánský šatník, od plášťů a kabátu přes košile a svetry až po obuv a tašky. V nabídce obuvi jsou kožené mokasíny s oblázkovou podrážkou i mokasíny s kožešinovými stélkami. Návrháři ovšem mysleli i na semišové klobouky, peněženky nebo kožené držáky na lahve. To vše v sugestivně přírodním barevném schématu a s důrazem na nositelnost a praktičnost.

OAKS
PRAGUE
Vše začíná volbou...
Bydlení
u golfového hřiště
PGA National
Czech Republic
WORLD GOLF AWARDS WINNER 2020
Europe's Best Golf Course
WORLD GOLF AWARDS WINNER 2020
Czech Republic's Best Golf Course
WORLD GOLF AWARDS WINNER 2021
Czech Republic's Best Golf Course
sales@oaksprague.cz | +420 702 260 000 | oaksprague.cz

The North Face x Gucci, kapitola druhá

Úspěšné a zdánlivě překvapivé spojení outdoorové značky The North Face s luxusním brandem Gucci přineslo už druhou kapitolu neformální kolekce zasvěcené objevování. Ať už preferujete prozkoumávání přírody, kultur, nebo sebe sama, limitovaná řada podpoří každou ideu kompletní ready-to-wear-kolekcí pro muže i pro ženy včetně doplňků, bot i zavazadel. V druhém pokračování spolupráce populárních značek vynikají zejména stylové boty na hiking, ikonické péřové bundy či multifunkční batohy. Nechybí přitom silná kombinace elegantního monogramu Gucci a loga The North Face.

Louis Vuitton poprvé na sněhu

Francouzský módní dům Louis Vuitton představil svou první lyžařskou kolekci, kterou zdobí nové logo Flocon s motivem sněhové vločky. Komfort, design a funkčnost se snoubí v komplexních kouscích ideálních na svah i do horské chaty. Několik modelů pozvedává natištěná fotografie západu slunce v alpské krajině, motiv, který najdete i na skutečném highlightu horské premiéry – lyžích v limitované očíslované edici 200 kusů. Pořídit si můžete i lyžařské boty, jež vznikly ve spolupráci se zavedenou značkou Tecnica. Lyžáky zaujmou dvěma typy monogramu a zabudovaným vytápěním ovládaným přes bluetooth.

Vůně boxerského ringu

Dior Homme rozšířil své portfolio o osobitou pánskou vůni s jednoduchým názvem Sport. Nový parfém se však zaměřuje jen na jeden z nich – box. Parfumér François Demachy dostal za úkol vytvořit substanci maskulinity. Úderná sofistikovaná vůně proto stojí na několika dominantních ingrediencích, jež společně skládají vášnivou sportovní ódu díky autentické kombinaci svěžích citrusů, smyslného dřeva, hřejivé ambry a ostrého koření.

Důvod zůstat ve městě

Vilapark Klamovka je osobitý rezidenční projekt pro všechny, kdo chtějí bydlet ve městě, využívat veškeré jeho výhody, a zároveň mít na dosah klidnou přírodu. Díky své poloze na Praze 5 je jedním z nejatraktivnějších míst pro život. Celkem 117 nových bytů nacházejících se u bývalého zámeckého parku Klamovka nabídne bydlení vhodné jak pro páry, tak pro rodiny s dětmi.

+420 800 26 60 60
reality@metrostavdevelopment.cz
vilaparkklamovka.cz

VILAPARK
KLAMOVKA

Metrostav Development

BURBERRY RIDE

Svět motocyklů se dočkal dalšího designového upgradu. Francouzský výrobce motorek DAB Motors spojil své síly s britskou značkou Burberry a výsledkem je sběratelský kus Concept E-RS Burberry Edition navržený designérem Riccardem Tiscim. Elegantní elektrický model s výrazným logem módní značky je šetrný k životnímu prostředí a vznikl v pouhých dvaceti kusech. Motorka, která dosáhne maximální rychlosti 109 km/h, je k dispozici ve dvou decentních barevných variacích.

SPA À LA DIOR

Začátkem září se jen kousek od katedrály Notre-Dame a Vítězného oblouku otevřely dveře hotelu Cheval Blanc Paris spadajícího do širokého portfolia koncernu LVHM. Hotel vznikal během 16leté nákladné renovace historické budovy La Samaritaine, za interiéry stojí proslulý americký designér Peter Marino, jenž pro LVHM navrhoval několik butiků. Synonymum exkluzivity pětihvězdičkové destinace nabídne kromě bohatě zásobeného lobby brandy jako Chaumet, Chanel nebo Bulgari, tříhvězdičkové michelinské restaurace a výhledů na Seinu i úplně první SPA v pastelových tónech béžové s kosmetikou Dior.

Drobná elegance

Rostoucí popularita restaurovaných historických hodinek výrazně ovlivnila i současné trendy v oblasti designu. Pouzdra hodinek se tak opět zmenšují a svou zaslouženou pozornost získávají detaily a kvalita zpracování. O tom svědčí i vskutku elegantní ocelový Teutonia IV Chronograph z dílen rodinné manufaktury Mühle Glashütte nacházející se na německé straně Krušných hor. Nejmenší chronograf značky pracuje se zkosenou leštěnou lunetou, která opticky dává prostor bílému číselníku s modřenými ručkami. Ty energii pro pohyb získávají z mechanického strojku, jehož dekorované součástky lze sledovat skrze prosklený průzor víčka.

Nejvyšší forma komfortu

Nové Audi A8

Kombinovaná spotřeba a emise CO_2: 8,1-10,7 l/100 km, 186-245 g/km.

audi.cz

V kruzích

TEXT / KLÁRA ROKOSOVÁ
FOTO / ARCHIV

Virgilio Martinez je šéfkuchař nové generace. Do světa šíří tradiční kuchyni země svého původu, tedy Peru, v níž propojuje mnohdy neobvyklé lokální přísady s moderními kulinářskými technikami. Jeho kreace ochutnáte v proslulé restauraci Central v Limě, díky jeho umu a výzkumným aktivitám se ovšem peruánská gastronomie stává vyhledávanou i na druhé straně Atlantiku.

Latinskoamerická gastronomie je dnes živou scénou. Její nápady, barvy, kreativita a v neposlední řadě její kuchaři jejím prostřednictvím představují zbytku světa poklady a tradice z bohaté historie i ambiciózní současnosti. To je i případ charismatického Virgilia Martineze, který se po otevření své první restaurace v rodném Peru chopil role ambasadora tamní gastronomie také za oceánem. V roce 2012 tak následovala inaugurace jeho londýnského podniku Lima, jenž se během jediného roku po otevření stal první restaurací zaměřenou na peruánskou kuchyni, která se může pyšnit michelinskou hvězdu. O dva roky později přišlo zprovoznění druhé londýnské restaurace s názvem Lima Floral.

Martinez je mistrem originálních konceptů a vyvážených chutí. Jeho láska ke gastronomii se začala utvářet již v dětství, u rodinného stolu, kde začal přemýšlet o jídle jako o kulturním fenoménu. Později cestoval, objevoval nová místa a vnímal, jak se jídlo přirozeně prolíná životem světových kultur. Snažil se porozumět způsobům, jež pojí lidi s jídlem a přírodou, a viděl důležitost, jakou mají pro danou oblast místní pokrmy a ingredience. Absolvoval kulinářskou akademii Le Cordon Bleu v Ottawě a v Londýně a první praxi získával ve známých restauracích, jako je Lutèce v New Yorku a Can Fabes v katalánském Sant Celoni. Poté působil jako šéfkuchař například v Astrid y Gastón v kolumbijské Bogotě a v pobočce konceptu v Madridu.

Virgilio Martinez je spoluzakladatelem iniciativy Mater, která si klade za cíl rozšiřovat informace o historii, kulturním významu a možném praktickém použití peruánských rostlin a bylin. Zjištěná data jsou dostupná na bezplatné platformě, kde se člověk dozví také to, jak může pomoci toto přírodní bohatství chránit. Martinez tak není jen kuchař, který si z přírody bere, aktivně se snaží také vracet a upínat naši pozornost k faktu, že jsme všichni součástí křehkého přírodního koloběhu, jehož je jídlo nedílnou součástí.

Všechny barvy a chutě

Začátky Martinezovy hvězdné kariéry jsou však spjaty s jeho rodnou Limou, ležící na západním úpatí And. Lima, ačkoli hlavní město Peru, bývá často pouhou vstupní branou na cestě do Machu Picchu, Cusca, koloniálního Arequipa, historického Puna u jezera Titicaca nebo amazonského pralesa. Metropole samotná ovšem stojí za delší návštěvu: její historické centrum je zapsáno na seznamu světového dědictví UNESCO a město začíná být vyhledávané také pro svoji gastronomickou scénu. Martinezova restaurace Central na tomto trendu nese lví podíl – šéfkuchař tu ve svých kulinářských zážitcích ctí tradiční pokrmy, místní kulturu i životní prostředí.

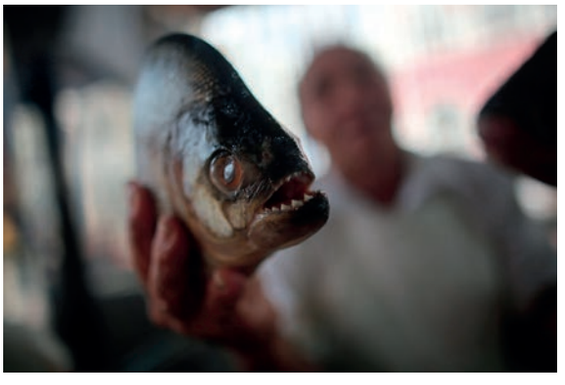
Po vrstevnicích

Peruánská kuchyně je dodnes ovlivněna odkazem Inků a dalších původních obyvatel tohoto kusu země. Tradičními surovinami jsou brambory, kterých v Peru roste na dva a půl tisíce odrůd a které se tu objevují snad v každé myslitelné barvě – nepřekvapí růžová, žlutá, fialová ani modrá. Roste zde také více než padesát druhů kukuřice v odstínech od půlnoční černé po světle růžovou. V kuchyni jsou dále s oblibou využívány luštěniny, quinoa a nejrůznější hlízy. Delikatesy deštného pralesa, jako jsou jedlí šneci, vinná réva a bobule, se mísí s ovocem tamarillo, kakaem, kořenem maca, lucumou a bobulemi acai.

Martinez nechává melodii svého kulinářského orchestru rozvinout v jemných tónech originálního degustačního menu Alturas. To uspořádává chody jako mikroekosystémy ingreidencí podle nadmořské výšky od bodu nula omývaného oceánem a stoupá napříč vertikálním profilem Peru až k věčně ledovým vrcholkům And. Chuťová pro-

cházka třetí nejrozlehlejší zemí Jižní Ameriky zasahuje do džungle, stejně jako do hor a samozřejmě nezapomíná na bohaté vodní světy.

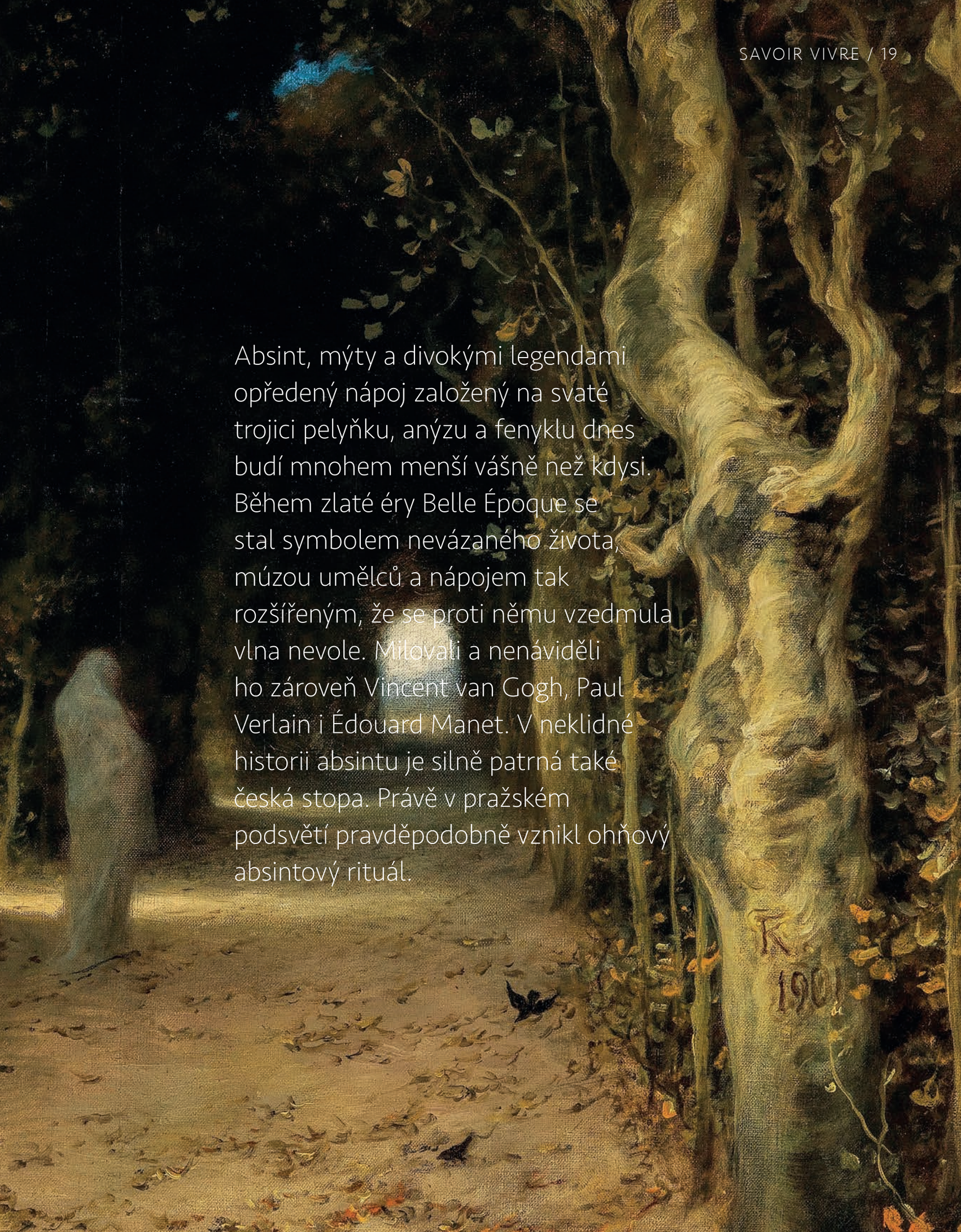
Z džungle na menu

Kromě svého kuchařského umění se Virgilio Martinez věnuje dalším tvůrčím činnostem. Vystupuje například na kongresech, kde na přednáškách prezentuje své výzkumy týkající se právě gastronomie a nových surovin. Odhaluje nečekané souvislosti kuchyně s přírodou a nastiňuje způsoby, jak by bylo možné tyto vazby přenést na jídelní lístky. Díky vlastní laboratoři a výzkumné iniciativě Mater se věnuje tematickému průzkumu neprobádaných deštných pralesů, kam podniká pravidelné výlety, na nichž objevuje nové, vzrušující a kontrastní přísady a postupy, kterými obohacuje své výtvory. S úzkým týmem odborníků cestuje po horách, skrz lesy nebo vstupuje hluboko do džungle a hledá exotické jedlé kůry, vzácné chilli papričky, zapomenuté odrůdy brambor či bylinky a bobule, které ještě čekají na zápis do botanických knih. A proč také ne – vysoká pohoří Peru jsou místem, kde jen bylin roste více než čtrnáct set druhů nejrůznějších chutí a vlastností.

La Fée Vert

PŘIPRAVILA / SOŇA HANUŠOVÁ
FOTO / ARCHIV

Absint, mýty a divokými legendami opředený nápoj založený na svaté trojici pelyňku, anýzu a fenyklu dnes budí mnohem menší vášně než kdysi. Během zlaté éry Belle Époque se stal symbolem nevázaného života, múzou umělců a nápojem tak rozšířeným, že se proti němu vzedmula vlna nevole. Milovali a nenáviděli ho zároveň Vincent van Gogh, Paul Verlain i Édouard Manet. V neklidné historii absintu je silně patrná také česká stopa. Právě v pražském podsvětí pravděpodobně vznikl ohňový absintový rituál.

Za otce absintu je označován švýcarský lékař Pierre Ordinaire, který jej měl vynalézt v roce 1792 coby všelék na veškeré lidské neduhy. Svůj recept poté údajně předal sestrám Henriodovým. Jiná verze však tvrdí, že sestry Henriodovy absint prodávaly už před Ordinairovým příchodem do oblasti Couvet, a že dokonce ani ony nebyly prvním výrobcem absintu. Už v roce 1750 prý existovala v Neuchatelu palírna produkující nápoje podobné absintu, avšak nejstarší dochovanou zmínku o tomto nápoji najdeme v roce 1794, kdy si lihovarník Abram-Louis Perrenoud do svého zápisníku poznamenal recepturu na výrobu absintu.

Poté na scénu přichází obchodník s krajkami major Daniel-Henri Dubied, který recepturu získal buď od sester Henriodových, nebo od Perrenouda. Ať už je pravdivá kterákoli verze, Dubied následně se svým synem Marcellinem a zetěm Henri-Louis Perrenoudem (ano, Abramův syn) založil v Couvetu první výrobnu absintu Dubied Père et Fils. Větší slávu však získal až druhý založený lihovar, a to Maison Pernod Fils, který se vezl na vlně úspěchu až do roku 1915, kdy byl absint zakázán. Jména Perrenoud a Pernod nezní podobně náhodou – jde opravdu o samostatný podnik Henriho-Louise, který si nechal pozměnit jméno. Svůj lihovar pak vybudoval ve městě Pontarlier, které od Couvetu sice bylo co by kamenem dohodil, přesto se už nacházelo na francouzském území.

„Sklenice absintu je stejně poetická jako cokoli na světě. Jaký je rozdíl mezi sklenkou absintu a západem slunce?“

Vzestup a pád

Velký vliv na popularitu absintu měli francouzští vojáci, kteří jej popíjeli během bojů v Alžíru v letech 1844 – 1847. Smíchaný s vodou nebo vínem jej užívali jako lék proti úplavici. Když se pak vojáci vrátili do Francie, chuť na absint si přivezli s sebou. Do roku 1870 byl spíše výsadou vyšších společenských vrstev, jejichž členové si jej dopřávali před obědem coby aperitiv na povzbuzení chuťových pohárků. Rozmach francouzských kaváren a kabaretů v 60. letech 19. století však umožnil absintu proniknout i do nižších vrstev, a zejména mezi umělce. V roce 1869 bylo jen v Paříži okolo 30 tisíc kaváren a málokterá z nich nenabízela absint. Vrcholem popularity tohoto nápoje bylo období mezi lety 1880 – 1910, kdy výrazně klesla jeho cena a mohl si jej dovolit v podstatě každý. V roce 1910 ve Francii vzrostla konzumace absintu na neuvěřitelných 36 milionů litrů, což z něj učinilo již zmíněný symbol éry Belle Époque.

Ne každý ovšem absintu fandil. Trnem v oku byl především francouzským vinařům, kteří kvůli jeho popularitě přicházeli o nemalé zisky. Vinařská lobby proti absintu neúnavně brojila a zřejmě také podplatila výzkum, který na přelomu 19. a 20. století označil absint za nebezpečnou drogu. Nutno podotknout, že úplně mylný tento závěr nebyl. Někteří pokoutní výrobci přidávali do absintu životu nebezpečná barviva, například modrou skalici. Tento fakt pověsti zelené víly moc nepřidal, stejně jako spojení s umělci, jejichž reputace také nebyla nikterak valná. Například Vincent van Gogh si vlastní ucho uřízl údajně právě pod vlivem absintu.

Zelená víla, nebo démon?

Největší ránu nicméně absintu zasadil Jean Lanfray, který 28. srpna 1905 ve švýcarské vesnici Commugny vyvraždil celou svou rodinu – těhotnou manželku a dvě dcery. V době činu byl Lanfray značně opilý, ráno si dal dvě sklenky absintu, během dne pak vypil sedm sklenic vína a šest sklenic koňaku. Cestou z práce se zastavil v kavárně na brandy a po návratu domů vypil další litr vína. Přesto starosta Commugny po této události prohlásil, že právě absint je příčinou řady krvavých zločinů v zemi. Vznikla petice volající po zákazu absintu a během pár dní se na ní shromáždilo 82 tisíc podpisů. U soudu právníci čin prohlásili za ‚klasický případ absintového šílenství'.

Následovala vlna zákazů po celé Evropě. První zemí, která absint zakázala, byla Belgie (1905), následně se přidaly Nizozemsko a Švýcarsko (1910), USA (1912) a Francie (1915). Zákaz se naopak nedotknul Portugalska, Švédska, Velké Británie a Španělska, kam firma Pernod přesunula svou výrobu z Francie. Absint také nebyl zakázán na území Rakouska-Uherska, jehož součástí tehdy byly i Čechy (v Československu došlo k zákazu výroby absintu až za protektorátu v roce 1941, pozn. red.).

Pomalý návrat legendy

Po zákazu absintu se ve Francii začal vyrábět pastis, který má podobné složení, pouze v něm chybí pelyněk. Právě pelyněk a v něm obsažený thujon byl označen za původce běsnícího řádění pijáků absintu. Ve Švýcarsku se absint vyráběl navzdory zákazu dál, jen vznikal v ilegálních domácích palírnách.

K prvnímu uvolnění pravidel došlo až v roce 1988, kdy Evropská unie znovu povolila výrobu a prodej absintu. Rozhodnutí bylo podmíněno regulacemi týkajícími se maximálního obsahu thujonu. Do Francie se absint vrátil až v roce 1999, a to ještě jen napůl. Absint se ve Francii směl vyrábět a exportovat do zahraničí, ovšem na území Francie mohl být prodáván pouze pod názvem Spiritueux à base de plantes d'absinthe, tedy v překladu ‚alkohol na bázi pelyňku'. Tato vyhláška byla zrušena až v roce 2011. Také Švýcarsku, kolébce absintu, trvalo, než tento nápoj opět vzalo na milost. Stalo se tak v roce 2005. V roce 2007 byl zrušen zákaz i v USA. Domnělý zelený démon se proměnil zpět v zelenou vílu.

Vinařská lobby proti absintu neúnavně brojila a zřejmě také podplatila výzkum, který ho na přelomu 19. a 20. století označil za nebezpečnou drogu. Nutno podotknout, že úplně mylný tento závěr nebyl.

V uměleckých kruzích

Žádný nápoj není tak pevně spjat s umělci a bohémským stylem života jako právě absint. Francie éry Belle Époque byla se svými kavárnami pomyslnou mekkou umělců, kteří se do Paříže stahovali podobně jako můry ke světlu. Absint se stal poznávacím znamením umělecké subkultury, zejména byl spojován s prokletými básníky. Ač by se mohlo zdát, že šestnáctiletý floutek Rimbaud svedl na scestí Verlaina, bylo tomu naopak. Paul Verlain alkoholu holdoval již od mládí a svůj nezřízený životní styl si neodpustil až do samé smrti. Těsně před svým skonem ještě určil viníka všech svých životních tragédií: absint, „zdroj bláznovství a zločinu, blbosti a hanby". Zapomenout nesmíme ani na prvního z prokletých básníků, Charlese Baudelaira či Guye de Maupassanta, kteří taktéž neodolali vábení smaragdového nápoje. Dalším francouzským literátem holdujícím absintu byl Alfred Jarry, autor absurdního dramatu Král Ubu. Jarry pil absint zásadně neředěný, vodu považoval za jed, která absint zkalí.

Očividně inspirativní pelyňkový alkohol se těšil oblibě i mezi spisovateli mimo Francii. Oscar Wilde dokonce prohlásil: „Sklenice absintu je stejně poetická jako cokoli na světě. Jaký je rozdíl mezi sklenkou absintu a západem slunce?" Avšak jeho nadšení vůči absintu bylo proměnlivé – jindy jej označil za nutný módní doplněk, ale jinak nudný nápoj. Ernest Hemingway si absint oblíbil až v době jeho zákazu a pravděpodobně si jej vozil ze svých cest do Španělska. Kromě svých knih je Hemingway známý i láskou k míchaným nápojům, které sám vymýšlel. Připisuje se mu autorství koktejlu Death in the Afternoon, který kombinuje absint a šampaňské.

Picassova platonická múza

Za první zásadnější obraz Édouarda Maneta je považován jeho Piják absintu z roku 1859. Šlo také o první dílo, které předložil Pařížskému salonu. Obraz byl však zamítnut – absint byl již v té době považován za morálně zvrhlý a také šlo o jedno z prvních uměleckých vyobrazení tohoto nápoje. S touto novotou Manet nepochodil.

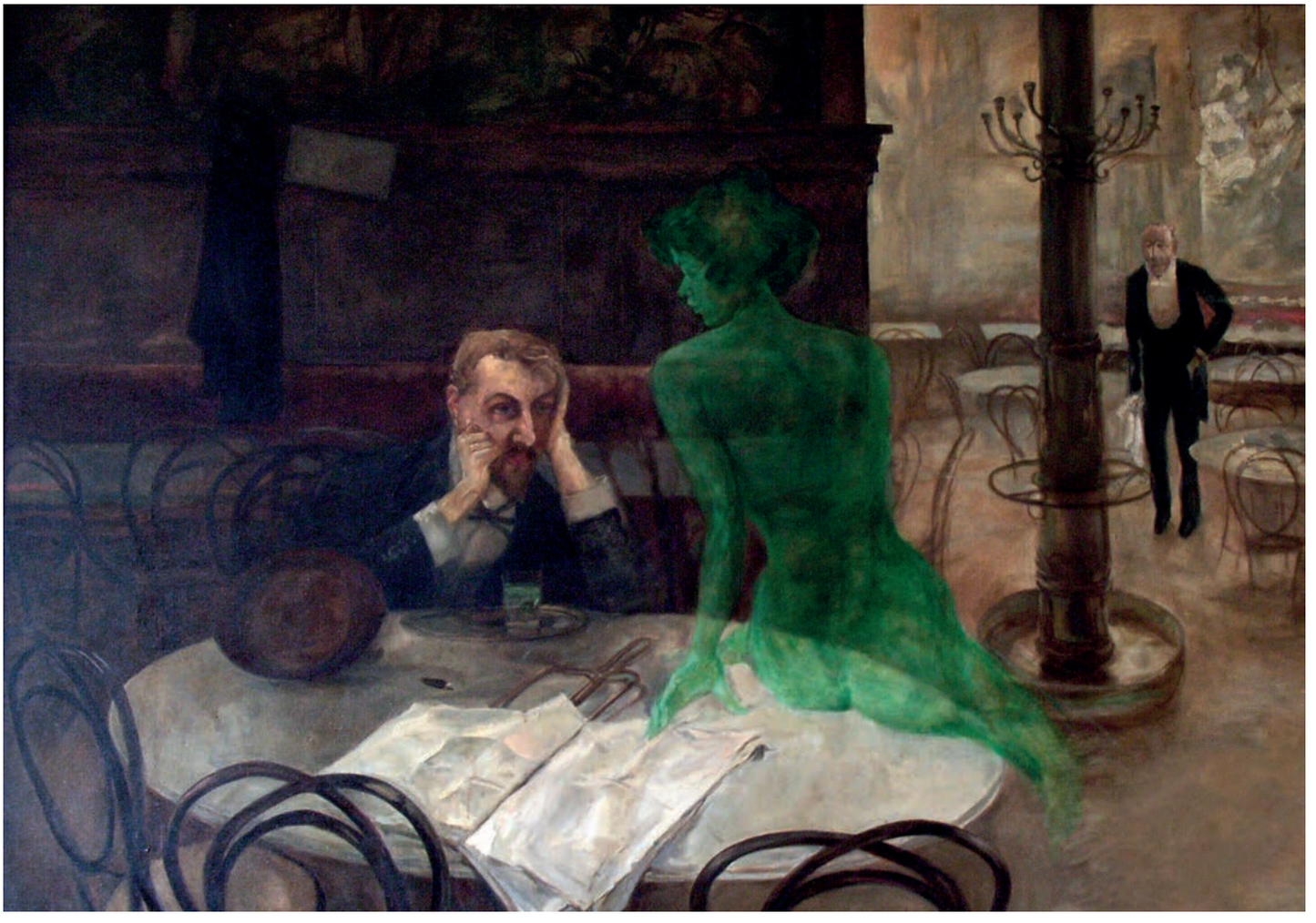
Absint se stal oblíbeným námětem také pro malíře Henriho Tolouse Lautreca, který nosil oblíbený nápoj všude s sebou, ukrytý v hůlce. Tvořil plakáty pro Moulin Rouge, a tak měl ke světu kabaretu a alkoholu velmi blízko, stejně jako jeho přítel Gaugin. Společně do něj vtáhli i Vincenta van Gogha, který prý byl největším pijákem absintu v uměleckých kruzích vůbec. Ostatně absintu se připisují všechny jeho šílené skutky. To však sám van Gogh vyvrací ve své korespondenci s bratrem Theem.

Pablo Picasso byl snad jediný, kdo absint pouze maloval, avšak nepil. Po svém příjezdu do Paříže v roce 1900 propadl společnosti, jež absint hojně popíjela. Stal se tak i námětem několika jeho děl, hlavně v takzvaném modrém období. Absint pronikl i do jeho kubistických děl, která byla ve své době velmi kontroverzní – jednak kvůli absintu a jednak kvůli Picassovu specifickému stylu, který mnozí považovali za odpudivý.

Vincent van Gogh si vlastní ucho uřízl údajně právě pod vlivem absintu. I mezi velmi bohémsky založenými umělci platil za jeho nadměrného konzumenta.

Česká stopa

V našich končinách se absint rozšířil v 80. letech 19. století, a to zejména díky českým umělcům, kteří strávili nějakou dobu v Paříži. Za všechny jmenujme Viktora Olivu, jehož obraz Piják absintu dodnes visí v pražské kavárně Slavia. Jelikož se po roce 1915 mohl absint v Čechách dál vyrábět, stala se naše země jedním z míst původu tohoto nápoje. Ač o tom není jediný důkaz, traduje se, že v roce 1920 založil Albín Hill likérku Hill's, vyrábějící absint až do zákazu v roce 1941. Je to však sporné a panuje i názor, že v předválečných letech se absint v Čechách nevyráběl – ani pravý, ani český. Na tomto místě je nutno vysvětlit rozdíl. Pravý neboli francouzský absint vzniká destilací, kdežto ten český byliny v lihu pouze maceruje. Řada odborníků jej tak za absint vůbec nepovažuje. Ovšem zpátky k Hillovým. V 90. letech 20. století začal potomek zakladatele Radomil Hill vyrábět český absint Hill's. Ten posléze objevil britský dovozce BBH Spirits, a protože Velká Británie absint nikdy nezakázala, začal Hill nápoj vyvážet.

Český lihovarník Martin Žufánek vytvořil díky svým experimentům novou kategorii absintu, takzvaný zlatý absint. Ušlechtilý odstín nápoji dodává pravý šafrán.

Za novodobého průkopníka pravého absintu u nás lze označit lihovarníka Martina Žufánka. Svůj první pravý absint (Absinthe St. Antoine) vytvořil v roce 2007. „Recept jsem získal z knihy Traité de la Fabrication des Liqueurs et de la Distillation des Alcools z roku 1871. Šlo o kombinaci dvou stylů, takzvaný Montpellier a Fougerolles. Já byl spokojený, ale potřeboval jsem zpětnou vazbu od zkušených konzumentů. Ti ale v Česku ještě neexistovali. V tu dobu se tu totiž vyráběly a konzumovaly pouze lihoviny míchané za studena z trestí a barvené chemií. Málokdo věděl, jak má původní podoba tohoto nápoje chutnat. A tak jsem objevil La Fée Verte, nejstarší absintové fórum na světě. Nabídl jsem členům láhve zdarma za názor a následně náš absint putoval do Francie, Švýcarska, USA, Švédska, Velké Británie a dalších zemí. Zpětná vazba přišla vzápětí. Zdrbali to. Jejich hodnocení se pohybovalo kolem 50 bodů ze 100," vzpomíná na počáteční neúspěch Martin Žufánek. Nicméně se nevzdal a vyrobil ještě druhou šarži. A třetí – teprve ta zaznamenala úspěch.

Zlato ze šafránu

Od té doby se absint v portfoliu Martina Žufánka objevuje pravidelně včetně experimentálních láhví. V roce 2009 vznikl Mead Base, absintový speciál založený na medovině. V roce 2018 Žufánek vytvořil reprodukci absintu Dubied podle nejstarší dochované receptury. O rok později nechal 50 láhví absintu Dubied ozdobit etiketou od Aleše Najbrta a věnoval je do dražby na podporu Národní galerie. V loňském roce řadu absintů obohatil La Fleur plný květinových tónů s etiketou, již vyhotovila umělecká skupina Life is Porno. Posledním Žufánkovým počinem je Eccentric absint, jehož základem je bezbarvý absint po destilaci dobarvený šafránem z Nepálu. Žufánek tak založil novou kategorii absintu – zlatou. Kdo by si na něj však brousil zuby, bude nyní zklamán. Jedná se o exemplář vyhrazený pro členy privátního klubu. „V tuto chvíli počítám s tím, že jde o jednorázovou edici. Zlatá barva šafránu mě ale moc baví a žádnou jinou bylinou bych ji nedokázal napodobit. Byla by asi škoda, abych to někdy v jiné podobě opět nepoužil. Uvidíme. Absinty jsou kategorií, ve které chci nejvíce experimentovat a splnit si všechny své bylinkové sny a touhy," rozjímá Žufánek.

Oheň a voda

Celá řada mýtů panuje nejen o absintu jako takovém, ale i o způsobu jeho konzumace. Od samotného počátku se absint pije naředěný vodou a v žádném vyobrazení z období Belle Époque nenajdete šlehající plameny. Ohňový rituál, tedy pití zapáleného absintu, je nutné přiřknout nejspíš Čechům. Absint se zapáleným cukrem na lžičce by totiž mohl vycházet z české heroinové kultury z počátku 90. let 20. století. Ostatně, příprava heroinové dávky skutečně s absintovým rituálem vykazuje jistou podobnost a faktem je, že tento nápoj byl převážně součástí subkultur na okraji společnosti, kde se vedle pijáků absintu nacházeli i uživatelé heroinu. Rozšíření tohoto pomýleného způsobu pití pak napomohly filmy Z pekla, Moulin Rouge, Krev jako čokoláda i nedávný Masaryk. Ve všech najdete záběry zapáleného absintu.

Jak tedy absint správně podávat? Na to odpoví Ondřej Hnilička, šéfbarman pražského baru Hemingway: „Existuje mnoho cest, jak absint servírovat, avšak jediná je ta správná. V první řadě je důležité zmínit, že absint je destilát s vyšším obsahem alkoholu. Abyste si ho vychutnali co nejlépe, musíte snížit procenta alkoholu. Toho docílíte smícháním s ledově vychlazenou vodou. K servírovacímu rituálu patří absintová fontána, jež se naplní ledem a vodou. Následně voda z fontány pomalu kape do sklenky s již nalitým absintem, dokud nedojde k naředění 1:2 či 1:3 ve prospěch vody. Během ředění lze pozorovat vznik zákalu, takzvaný louche efekt, který mají na svědomí silice anýzu. Pro jemnější a sladší variantu je možné přes sklenku položit absintovou lžičku s kostkou cukru a vodu nechat prokapat přes ni do úplného rozpuštění. Nakonec absint konzumujte po malých doušcích, abyste si jej plně vychutnali."

Niché budoucnost

Překvapivě dobře funguje absint i v míchaných nápojích. V koktejlovém menu baru Hemingway se drinky na bázi absintu objevují pravidelně. „Dominantní složkou absintu je anýz, tudíž je potřeba najít adekvátní ingredience, které k němu budou hezky pasovat. Ověřené je spojení se zázvorem nebo s kombuchou, případně varianta s grapefruitem a tonikem, kterou můžete najít na našem aktuálním menu," láká Ondřej Hnilička. Zmíněný koktejl Oak Park Fountaine je kombinací absintu, čerstvé citronové a grapefruitové šťávy, medové vody a grapefruitového toniku.

Navzdory snahám o obrodu absintu však nelze očekávat, že jeho sláva a obliba znovu masově vzroste, jako to lze nyní pozorovat u ginu. „Absint bude už navždy niché kategorií. Nikdy znovu nedosáhne takové popularity jako v 19. století ve Francii. Za mě je to dobře – baví mě vytvářet speciality pro poměrně úzkou skupinu znalců a požitkářů. Navíc tvrdím, že kvůli postupnému tlaku na snižování obsahu alkoholu se může stát, že za několik desítek let vůbec nebude smět vznikat alkohol nad 50 %. Když pak někdo vytáhne ze sklepa láhev 70% absintu, bude ve společnosti za totálního krále," uzavírá Žufánek.

Death in the Afternoon

Odpolední smrt je jedním z nejslavnějších a nejjednodušších absintových koktejlů. Autorství receptury se přičítá Ernestu Hemingwayovi, který je rovněž autorem stejnojmenného románu z prostředí býčích zápasů. Ve větším množství by tento koktejl pravděpodobně dostál svému jménu, jeho jedinými dvěma složkami jsou totiž absint a šampaňské. Death in the Afternoon se servíruje jednoduše v coupete sklence, tulipánu nebo flétně – tedy stejně jako samotné šampaňské. To do lehce extravagantního koktejlu musí být velmi suché a mírně přechlazené, led totiž do nápoje nepatří.

Green Hour

Ručně broušená sklenice na absint z kolekce Wilde vzdávající hold slavnému spisovateli.
RÜCKL / 2056 Kč

Otočné křeslo v designu Federicy Biasi čalouněné látkou s motivy rajských zahrad.
GALLOTTI RADICE / info o ceně na vyžádání

Sametové slim-fit sako s kontrastními grogrénovými klopami.
FAVORBROOK / 20 691 Kč

Ručně broušená křišťálová karafa s ručně malovaným motivem zlaté lebky z kolekce Hamlet.
RÜCKL / 8896 Kč

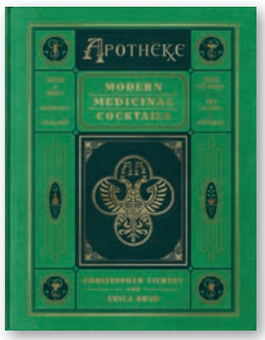
65% absint La Fleur s dominantními tóny jasmínu, verbeny a levandule s anýzem ze Španělska, fenyklem z Provence a pelyňkem z Pontarlier. Recepturu tvoří z velké části čerstvé a sušené květy, proto se La Fleur destiluje pouze jedenkrát ročně a v malém množství.
ŽUFÁNEK / 2200 Kč (0,5 l)

Parfémová voda L'Heure Verte od Mathieu Nardinema s tóny pačuli, absintu, fialky, lékořice a vetiveru skládá poctu legendární zelené múze pařížských bohémů a umělců.
KILIAN / 4700 Kč (50 ml)

Lžička na absintový rituál s cukrem.
WESTEND / 805 Kč

Jedinečná encyklopedická publikace s rafinovanými recepty navazujícími na tradici původního konceptu alkoholických nápojů coby léků na různé neduhy.
999 Kč

TVOŘTE. HRAJTE SI. DOKUD NEBUDE STEJNĚ JEDINEČNÁ JAKO VY.

Moser Konfigurátor. Dotvořte si tuto proslulou vázu podle vlastních představ. Nechte ji kvést, dokud se nestane odrazem vaší duše. A až budete se svým dílem spokojeni, stačí kliknout na „odeslat." Zruční mistři skláři jsou připraveni vytvořit dílo zas o kousek osobitější. O kousek z vás.

Moser
KARLSBAD
1857

moser.com/mymoser

Mírná tolerance v barvách je odrazem ruční práce našich mistrů.

Mach 1

Ford Mustang

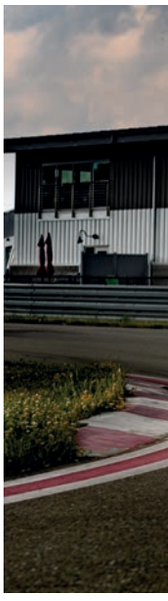
Ford Mustang Mach 1 byl na trh poprvé uveden v roce 1969. Rozvíjel tehdy kvality modelu GT, nabídl však o poznání lepší výkon a dramatičtější design. Současný Mach 1 vzdává hold těmto charakteristikám svého originálu, a to využitím mnoha úžasných dílů Ford Performance z vozů Shelby GT350 a Shelby GT500.

PŘIPRAVIL / ONDŘEJ PAVLŮSEK
FOTO / ONDŘEJ PAVLŮSEK

Zrodil se na konci šedesátých let a prakticky přes noc se stal jedním z nejatraktivnějších a nejžádanějších zástupců své modelové řady. Ford Mustang Mach 1 za svou popularitu vděčil dynamickému vzhledu, jemuž odpovídaly i nabízené jízdní výkony. Nejinak je tomu i v případě jeho nejnovější podoby, jež v létě roku 2021 oficiálně zamířila na evropské trhy, a to včetně českého. „Mustang je nejprodávanějším sportovním vozem na světě. A díky Mach 1 se do něj mohou opět zamilovat i příznivci sportovních vozů na této straně Atlantiku," nechal se slyšet šéfkonstruktér Mustangu Mach 1 Matthias Tonn. „Ať už na silnici, nebo na okruhu, nový Mach 1 je po všech stránkách funkcemi nejnabitější mustang, jaký se zatím dostal do Evropy. Legendární označení si tak bez pochyby zaslouží," dodal.

Unikát ze všech úhlů

Výrazný vzhled ve stylu závodních aut je pro Ford Mustang Mach 1 typický už od jeho první verze. V případě nejnovější generace jsou aerodynamické prvky od předních mřížek až po zadní spoiler lakovány černým a šedým lakem a příď zdobí jak spoiler pod nárazníkem, tak systém horních, dolních a bočních mřížek. To vše se podílí na lepší interakci vozu s proudy vzduchu a účinnějším chlazení. Zakrytování spodních partií je opatřeno žebry, která vedou chladicí vzduch k brzdám a specifický zadní spoiler a difuzor zajišťují rovnoměrné rozložení aerodynamických sil mezi přední a zadní nápravu.

„Ať už na silnici, nebo na okruhu, nový Mach 1 je po všech stránkách nejnabitější mustang, jaký se zatím dostal do Evropy.“

Matthias Tonn, šéfkonstruktér Mustangu Mach 1

V nabídce je osm kombinací laku karoserie a dekoračních pruhů, jimiž jsou šedá Fighter Jet s černo-oranžovými pruhy, stříbrná Iconic, černá Shadow, bílá Oxford s černo-červenými pruhy a dále pak modrá Velocity, oranžová Twister, červená Race a žlutá Grabber s černo-bílými pruhy. Na zádi i na obou předních blatnících se objevuje legendární logo Mach 1. Specifická kola dostala povrchovou úpravu Dark Tarnish s nízkým leskem a sportovní výfuková soustava s aktivním ventilem a čtyřmi koncovkami o průměru 114 milimetrů dodává vozu kromě nezaměnitelného zvuku také jedinečný vzhled.

Inspirace závodními vozy je zřetelná i v interiéru, kde zaujmou kožená sportovní sedadla opatřená švy v šedém odstínu Metal. Odkazují na původní verzi Mach 1 a posádku vždy pevně udrží na správném místě. Palubní deska je ozdobena plaketou s logem modelu Mustang Mach 1 a pořadovým číslem vozu v rámci série. Specifickými prvky výbavy jsou zde rovněž prahové lišty a uvítací obrazovka na digitálním přístrojovém štítu.

Standardní výbava zahrnuje vyhřívaná a odvětrávaná přední sedadla, komunikační a zábavní systém Ford SYNC 3, prémiový audiosystém B&O s dvanácti reproduktory nebo modem FordPass Connect, který zajišťuje online připojení. Stejně jako další varianty modelu Mustang nabízí i Mach 1 přepínatelné jízdní režimy včetně módů Sport a Track. Za označením Track Apps se pak skrývá akcelerometr, časomíra a funkce launch control. Vše se zobrazuje na sériově montovaném digitálním přístrojovém štítu o úhlopříčce dvanácti palců.

Výkonný plnokrevník

Celohliníkový motor Ford V8 byl pro Mustang Mach 1 opatřen otevřeným vzduchovým filtrem, specifickým sacím traktem, škrticími klapkami o průměru 87 milimetrů a vstřikovací soustavou tvořenou kombinací přímého a nepřímého vstřiku. Výsledkem je nejvyšší výkon 460 koní v 7250 otáčkách za minutu a točivý moment 529 newtonmetrů v 4900 otáčkách za minutu. Optimální průtok maziva a konzistentní výkon i při vysoké zátěži na závodní trati zajišťuje přídavný chladič motorového oleje a nový adaptér olejového filtru.

Ford nabízí v případě modelu Mustang Mach 1 možnost volby jedné ze dvou robustních precizních rychlostních skříní dimenzovaných na časté řazení ve vysokých otáčkách. Poprvé na evropském trhu je v sériovém modelu Mustang k dispozici šestistupňová manuální skříň TREMEC 3160 s dvoukotoučovou spojkou. Vyznačuje se krátkými drahami řazení, využívá technologii automatického dorovnání otáček při podřazování a umožňuje řadit vyšší rychlostní stupně bez ubrání plynu. Technicky vyspělá samočinná převodovka Ford s deseti rychlostními stupni má pak v modelu Mach 1 zdokonalený měnič točivého momentu a specifickou kalibraci přizpůsobenou sportovnímu ladění vozu.

Vše pro rychlost

Výkonům vidlicového osmiválce v přídi modelu Mustang Mach 1 plně odpovídá provedení podvozku, kde byly nápravnice a některé komponenty zavěšení převzaty ze severoamerických modelů Mustang Shelby GT350 a GT500. Devatenáctipalcová kola z lehké slitiny mají vpředu i vzadu o půl palce větší šířku a jsou obutá do sportovních pneumatik Michelin Pilot Sport 4.

Mustang Mach 1 dostal také účinnější posilovač brzd s rychlejší odezvou a díky šestipístkovým brzdičům Brembo dokáže zastavit z rychlosti sto kilometrů v hodině na méně než 32 metrech. Za nejostřejší odezvou řízení ze všech v Evropě prodávaných zástupců modelové řady Mustang stojí vedle nové kalibrace elektronického posilovače řízení také tlumiče pérování MagneRide s elektronicky regulovanou magnetoreologickou náplní, jejichž naladění ve verzi Mach 1 koresponduje s tužšími pružinami a zkrutnými stabilizátory.

Zrychlení 0 – 100 km/h:
4,8 s
Max. rychlost:
267 km/h
Výkon:
338 kW
Objem:
5,0 l
Spotřeba:
12,4 l/100 km
Hmotnost:
1779 kg
Rozvor:
2720 mm
Cena v základní výbavě:
1 649 900 Kč

Total look: ROJI — Premium tailored blazer – FITTED cropped & Premium tailored culottes / **info o ceně v showroomu**

Change Your Mind,

PHOTOGRAPHER / LUCIE DESMOND
MODEL / ANDREA EVA, ELITE MODEL PRAGUE
STYLING / NIKOL PAVLÍČKOVÁ
MUAH / VILMA BAUM
PRODUKCE / KARLA KRÁLOVÁ

Change Your Closet

Total look: Sportmax
Jacquard trousers / **8300 Kč**
Embroidery appliqué top / **28 400 Kč**
Kabelka: Bulgari, Serpenti Cabochon Mini Bag / **18 750 Kč**

Sako: TIQE by Petra Balvínová / **info o ceně v showroomu**
Náušnice: Roberto Coin / **106 340 Kč**
Náhrdelník: Roberto Coin / **183 860 Kč**

Total look: Max Mara
Jacquard cotton bandeau top / **6400 Kč**
Jacquard cotton jacket / **23 300 Kč**
Jacquard Canvas trousers / **9300 Kč**
Prsten: Roberto Coin / **90 000 Kč**

Kabát: Luisa Spagnoli / **24 310 Kč**
Náhrdelník: Roberto Coin / **519 950 Kč**

Šaty: Tereza Vu. / **info o ceně v showroomu**
Pasties s kameny Swarovski: Tereza Vu. / **info o ceně v showroomu**

Halenka: TATIANA by Taťána Kovaříková / **info o ceně v showroomu**
Kalhoty: Luisa Spagnoli / **6010 Kč**

Crop top: Luisa Spagnoli / **4920 Kč**
Propínací svetr: Luisa Spagnoli / **7720 Kč**
Džíny: Luisa Spagnoli / **4420 Kč**
Boty: Raid Gemini, Zalando / **1300 Kč**
Náramek: Roberto Coin / **231 290 Kč**

VANGUARD
PRAGUE
vanguardprague.cz
by PSN

H. Moser &Cie.: Hodinářská kometa

PŘIPRAVIL / VOJTĚCH POSPÍŠIL
FOTO / ARCHIV

Stejně jako s mnoha dalšími odvětvími, pandemie koronaviru zamávala i s hodinářským průmyslem. Jedna jeho část ale rozhodně nestrádala, ba naopak. Nezávislí hodináři a malovýrobci zažívají v posledních dvou letech bezprecedentní nárůst poptávky. Patří mezi ně i švýcarská manufaktura H. Moser & Cie., jejíž úspěch patří mezi ty nejviditelnější.

Podobně jako většina švýcarských hodinářských značek, i H. Moser & Cie. má historii plnou zářivých úspěchů, ale i pádů a nechybí ani období, kdy značka de facto neexistovala. Její příběh se začal psát v roce 1828, kdy ji založil teprve 23letý Heinrich Moser. Ačkoliv pocházel z hodinářské rodiny dlouhodobě spjaté s městečkem Schaffhausen, svůj nový podnik vybudoval poněkud překvapivě v ruském Petrohradu, kam odešel nejspíš tak trochu natruc, protože doma necítil důvěru ve své schopnosti. Odvážný krok mu vyšel, mladý Švýcar se v cizí zemi velmi rychle postavil na vlastní nohy, vystavěl vlastní manufakturu s výrobou a širokou mezinárodní prodejní sítí a v domovském carském Rusku se jeho značka stala symbolem kvality a spolehlivosti.

Probuzení Schaffhausenu

V roce 1848 se Heinrich vrátil do Schaffhausenu, kde pokračoval v dalším rozvoji svého podnikání, ale zároveň také investoval značnou část svého bohatství do rozvoje tehdy poněkud ospalé obce. Jeho cílem bylo udělat ze svého rodiště prosperující město. Klíčem k tomu bylo vybudování přehrady s vodní elektrárnou na Schaffhausenem protékající řece Rýn, jež by městu poskytovala levnou energii potřebnou pro průmyslové podniky. To se po letech práce nakonec podařilo a podmínky vhodné pro podnikání přilákaly například i dnes světoznámou značku IWC, která začala svou existenci v Moserem poskytnutých prostorech pro nově vznikající firmy. Heinrich Moser zemřel v roce 1874, a protože žádný

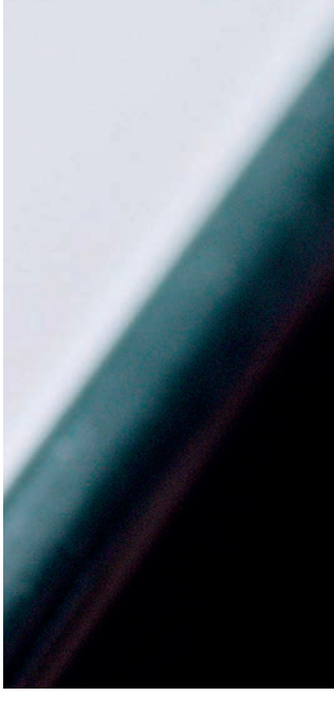
z jeho dědiců nechtěl v jeho podnikání pokračovat, došlo k prodeji značky. Předchozí rozvoj se tím zastavil, nový vlastník se soustředil na aktivity v Rusku, těm ale zasadila ránu Únorová revoluce, po níž byla v roce 1918 firma H. Moser & Cie. zrušena. V 50. letech minulého století došlo k oživení značky, ale bez valných úspěchů, přičemž během quartzové krize došlo ke změně majitele, načež se po kdysi slavném jménu opět slehla zem. Znovu o ní začalo být slyšet až v roce 2002, kdy se na restartu podílel i pravnuk Heinricha Mosera, nicméně ani to nepomohlo. Etablování luxusní hodinářské značky na trhu není samo o sobě jednoduchá disciplína a v kombinaci s finanční krizí přišel další náraz do zdi. Vysvobození nastalo v roce 2012, kdy se kormidla ujal současný šéf značky Edouard Meylan a začal ji postupně navádět na správný kurz.

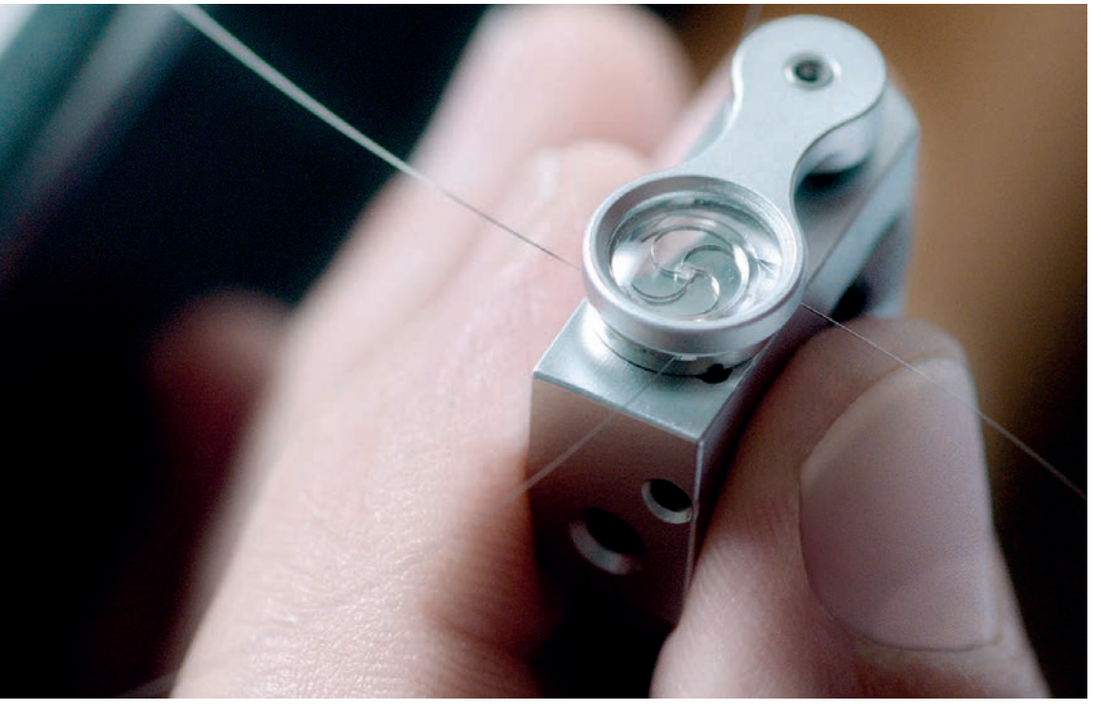
Klíčové dědictví

Meylan firmu převzal ve svých 35 letech, a ačkoliv za sebou neměl převratné zkušenosti z vedení hodinářských značek, věděl, co dělat. Učil se totiž od jednoho z nejpovolanějších – jeho otec Georges-Henri byl dlouho CEO a také akcionářem prestižní značky Audemars Piguet. Nový šéf se pustil do přestavby firmy a dokázal chytře využít prvky, které zdědil po předchozím vedení. Patřil mezi ně především strojek s věčným kalendářem, královskou hodinářskou komplikací, u níž mechanický strojek počítá s proměnlivou délkou měsíců a také přestupným rokem, a není tak potřeba manuálně nastavovat datum. Následně se tento věčný kalendář stal klíčovou identitou značky a jejím největším trademarkem. Společně se značkou ho vyvinul geniální hodinář Andreas Strehler a jeho jedinečnost spočívá v možnosti libovolného nastavování času a data bez ohledu na mechanismus věčného kalendáře. U většiny ostatních strojků s touto komplikací totiž nesprávná manipulace může znamenat následné složité korekce nebo rovnou nutnost servisního zásahu.

Dalším pozůstatkem byla sesterská firma Precision Engineering soustředící se na vývoj a produkci komponent pro hodinky, mimo jiné mezi ně patří i vlásek setrvačky, srdce mechanických hodinek. Ten je schopna vyrábět jen hrstka výrobců na celém světě. Jakkoliv se totiž jedná o stovky let známou a používanou technologii, její výroba je nesmírně náročná, protože u tenkého vlásku se tolerance pohybuje pod 0,1 mikronu. Pokud by byla větší, docházelo by ke značnému ovlivnění přesného chodu hodinek. H. Moser & Cie. vlastní duševní práva na tzv. Straumannův vlásek, pojmenovaný podle Reinharda Straumanna, vynálezce slitiny Nivarox používané nejčastěji na výrobu vlásků, a svou produkci nevyužívá jen pro sebe, ale dodává vlásky i dalším partnerům. V některých svých strojcích dokonce používá neobvyklou modifikaci, kdy jsou dva vlásky umístěny nad sebou, přičemž jeden je pootočen o 180 stupňů. Díky tomu dochází ke kompenzaci odchylek způsobených vlivem gravitace a za touto inovací opět stojí Andreas Strehler.

H. Moser & Cie

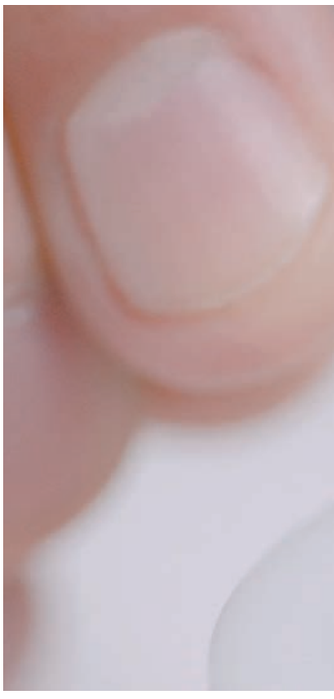

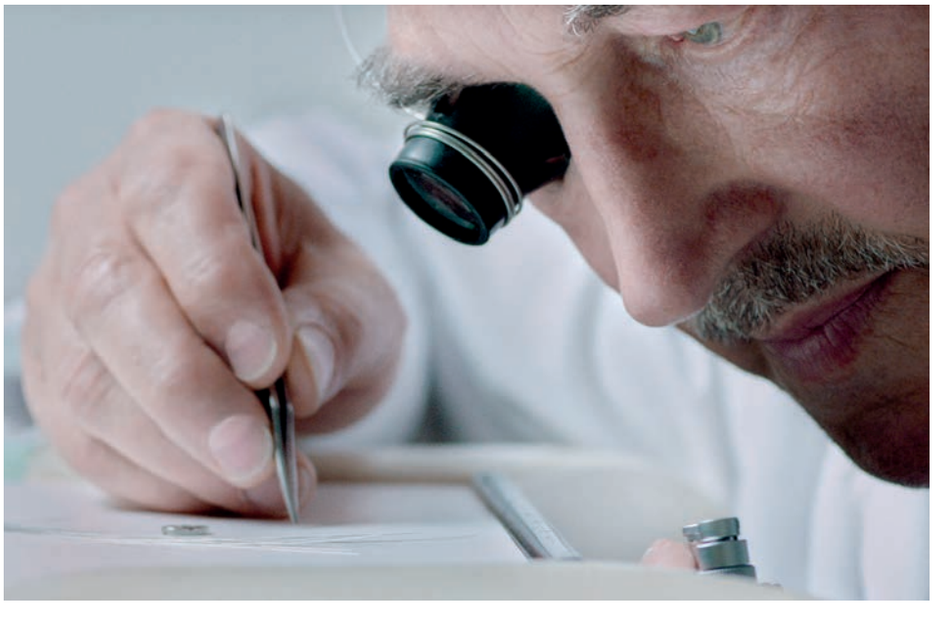
Enfant terrible

Edouard Meylan tak měl v rukou technologii a produkci jednoznačně spadající do ranku haute horlogerie, tedy vysoké hodinařiny. Problém byl, že o tom věděli jen znalci a sběratelé. A to bylo málo. Jenže Moser tehdy produkoval pouze nějakých 1200 hodinek ročně, což nepřinášelo dostatek zdrojů na rovný souboj se zavedenými značkami. V Moseru tak šli cestou guerrila marketingu a hned první počin přinesl globální zásah. V roce 2016, kdy výrobci tradičních hodinek s obavami sledovali nástup Apple Watch, zvolil Moser opačný přístup a představil model Swiss Alp Watch, naprosto otevřeně inspirovaný tvarem a designovými prvky hodinek od Applu, jen s většími proporcemi, vyspělým mechanickým strojkem s dvojitým vláskem a cenovkou přes 600 tisíc. Vtip se povedl a zpráva o parodické novince proběhla odbornými kruhy rychlostí blesku, a především ji přebrala celá řada mainstreamových médií, o čemž se může mnoha hodinářským značkám jen zdát. O rok později následoval model Swiss Mad Watch s pouzdrem z opravdového sýra. Tyto „nejvíc švýcarské hodinky v historii", jak je značka označila, nebyly jen dalším vtípkem, navazovaly totiž na oznámení, že Moser ze svých hodinek odstraňuje označení Swiss Made na protest vůči tehdy nové legislativě upravující minimální podíl hodnoty hodinek vytvořené na území Švýcarska, aby bylo možné tohoto označení dosáhnout. Oba tyto husarské kousky přitáhly ke značce značnou pozornost a zároveň rozvířily vody v poněkud ospalém a někdy až příliš vážném prostředí tradičního hodinářství, kde se na Moser a jeho počínání někdy hledělo skrz prsty. Opravdovou lahůdku si ale značka nechala na rok 2018, kdy světu ukázala Swiss Icons Watch, což byl unikátní kus s ikonickými designovými prvky několika slavných značek. Cílem bylo poukázat na ustrnulost vývoje designu, nicméně po pár desítkách hodin následovala žaloba od jedné z dotčených značek. Hodinky musely zmizet a z plánované aukce pro dobrou věc sešlo. Na jednu stranu nepříjemnost, na tu druhou ale také potvrzení původní myšlenky.

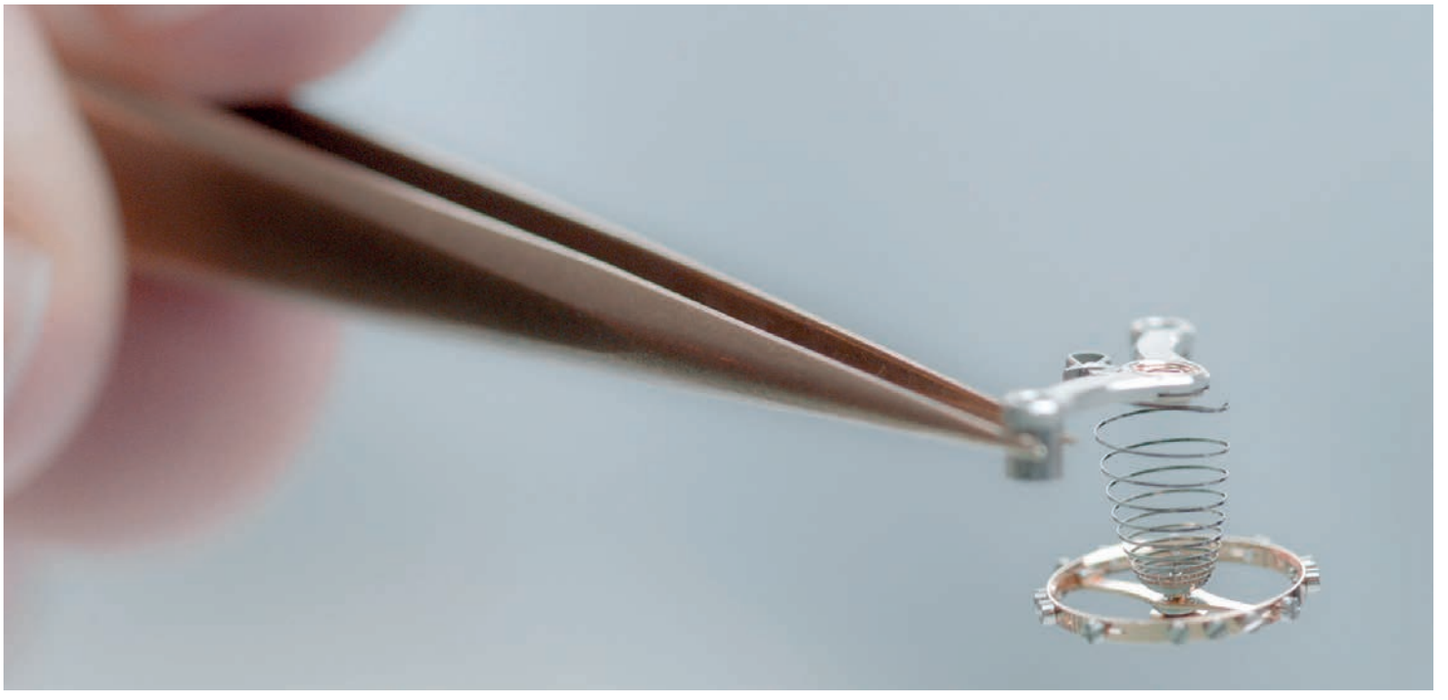
Nová doba

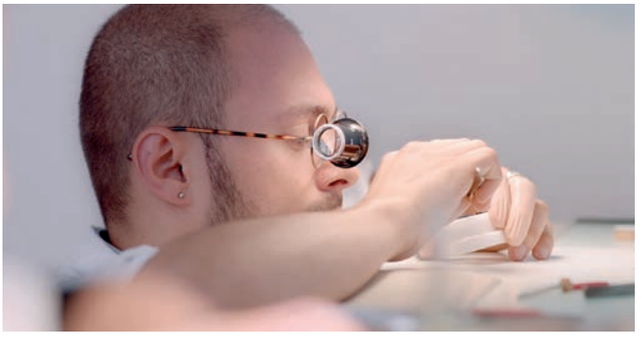
V úvodu zmiňovaný obecně zvýšený zájem o nezávislé výrobce se v případě Moseru sčítá s extrémně pozitivně přijatou řadou Streamliner představenou na počátku roku 2020. Jedná se o ocelové sportovní hodinky s integrovaným tahem, tedy segment, do něhož se v uplynulé dekádě více či méně úspěšně snažila vkročit snad každá značka. Moser to zvládl jako jeden z posledních, zato s velkou parádou. Zatímco mnoho designů je vyloženě derivativních a ukazuje na neschopnost vykročit ze stínu ikonických modelů Nautilus a Royal Oak, Moser patří do skupiny, která se může pyšnit originálním designem. Streamliner je takový hit, že jsou na něj čekací lhůty, protože současnou produkci zhruba 1500 hodinek ročně nelze skokově navýšit, a ceny na sekundárním trhu se pohybují vysoko nad tou oficiální doporučenou. Edouard Meylan tak už nemusí přemýšlet, jak za málo peněz výrazně zviditelnit svou značku. Naopak ji vlastně tak trochu dělá neviditelnou, protože z číselníků hodinek odstraňuje její logo. Již několik let Moser nabízí hodinky, které nemají na číselníku žádné logo. Původně vysmívaný krok se osvědčil, i bez loga totiž každý poznal, že se jedná o hodinky od Moseru. Od letoška ale mizí i standardní modely s klasickým logem a nahrazuje je transparentní logo viditelné jen z určitého úhlu. Inu, odvážným štěstí přeje.

Oblékám se, tedy jsem

Šaty od španělského návrháře Mariana Fortunyho, jednoho z ‚praotců' moderní módy. Jeho volné střihy inspirované Asií překračovaly hranice umění i genderu.

PŘIPRAVIL / JAN TOMEŠ
FOTO / ARCHIV

Orientální, folklorní a etnické symboly vždy fascinovaly návrháře a sklízely úspěch u zákazníků. Síla těchto kulturních dědictví z celého světa, ať už ve formě tradičních vzorů, batiky, nebo bohatě vykládaných výšivek, nepolevuje ani dnes, kdy opět hledáme spojení s reálným světem.

Oblékám se, tedy jsem. Alespoň tak nás, jako civilizovaná zvířata, vnímali francouzští myslitelé na sklonku devatenáctého a dvacátého století. Domnívali se dokonce, že bychom neměli říkat, že jsme se potkali s Petrem nebo Janou, ale s „oblečeným Petrem" a „oblečenou Janou." Teď samozřejmě parafrázujeme, oni filozofové však naráželi na holý fakt, že oděv je to, co utváří naši identitu vůči okolnímu světu. Bez oblečení jsme podle nich jen nesymetrické schránky z masa a kostí s nevzhlednými záhyby a „žebry jak struny loutny, které nám každý den připomínají naši smrtelnost." Nic moc, že.

To si uvědomovali už naši předkové, kteří se začali před krutou přírodou halit do kožešin a schovávat se do jeskyní. Oblečení tehdy řešilo biologické překážky, nikdo nechce mrznout, ale i společenské problémy, když se v osadách stávala nahota čím dál nepřípustnější. Spolu s lidským uvědoměním se oblečení stávalo znakem příslušnosti k rodu či kmenu, kultuře nebo třídě. A ani móda, jejíž příchod před sto padesáti lety jasně signalizoval počátek moderní doby, nepřeťala vztah, jenž chováme k našim kořenům a jejim symbolům.

Historické a etnické prvky jsou neodmyslitelnou součástí módy stejně jako po staletí a tisíciletí cizelovaná řemesla, která je utvářela. Návrháři jako Dries van Noten nebo John Galliano se opakovaně vracejí k asijským, africkým, ale třeba i indiánským formám odívání a estetiky. Motivy evokující minulost, vzdálené krajiny či lidové tradice severní a východní Evropy zase vždy rezonovaly v tvorbě Christiana Lacroixe či Kenza Takady. Trendy poslední doby pak ukazují, jak jsou tyto odkazy stále živé. Poskytují nám útočiště před virtuální sterilností.

Půvab starého světa

„Móda se vždy dívala a bude se dívat do minulosti." prohlásila v rozhovoru pro německou televizní stanici Deutsche Welle nizozemská módní analytička Lidewij Edelkoort. Za pravdu jí dal už francouzský návrhář Paul Poiret, který je považován za praotce moderního odívání. Hned v prvních desetiletích dvacátého století experimentoval s dámským oděvem a jal se ženu vysvobodit ze spárů sošných tvarů, vyztužených sukní a svírajících korzetů. Odpověď nakonec našel v liniích a siluetách tradičních japonských kimon, která přizpůsobil potřebám Evropanek. O několik let později čerpal inspiraci ze Středního východu a volných oděvů, jejichž odvážné barevné kombinace připomínaly sultánské harémy.

Jeho španělský současník Mariano Fortuny pak v plisovaných šatech, které kopírovaly linie těla, pojil inspiraci z blízkovýchodních oděvů s evropským uměním, zejména italskou renesancí. Jeho nadmíru artové modely jsou dodnes ceněny pro svoji nadčasovost: nosily je ženy všech věkových kategorií bez ohledu na příležitost či sezonní proměny trendů. Jejich unikátnost tkví v ženskosti, která není vyjádřena zjevnými střihy a vnějšími prvky, nýbrž způsobem, jakým se šaty nosí. Díky tomu jsou považovány za jedny z prvních genderově neutrálních kreací.

Vzpomínka na krásu

Poiret, Fortuny ani jejich kolegové si s těmito a mnoha dalšími etnickými prvky nehráli jen tak z dlouhé chvíle. Pravda, evropská kultura před příchodem modernismu neskýtala mnoho nových podnětů ke zpracování – k sázce na exotické motivy je ale vedl i obchodní duch. „Historicky je luxus spojován s cizím původem," píše výzkumnice Hannah Kingwell z londýnského Victoria and Albert Museum na svém blogu. „Není proto možné říct, že etnické motivy přišly do západní módy v tu či onu dobu. Ve starověku se nové a přepychové zboží dostávalo do Evropy obchodními cestami z Persie, Egypta a Střední Asie a později z Indie, Číny, Japonska, Kolumbie, Mexika a dalších zemí. Vzory a výrobní postupy těchto importů byly napodobovány a vznikala celá průmyslová odvětví, která uspokojovala poptávku po původních produktech ze zahraničí – například italská a francouzská výroba hedvábí," dodává. Zákaznice počátku dvacátého století si tak v salonech nekupovaly jen šaty, v nichž mohly opět dýchat, ale také vzpomínku na krásu dálných krajin a pradávných časů.

Na východ, na západ a zpět

V bouřlivých časech válek a finančních krizí jsou ovšem taková gesta nemístná. Druhá vlna módy, jež se vzhlédla v samotném původu lidství, tak přišla až s koncem šedesátých let, a to především díky pařížským návrhářům v čele s Yves Saint Laurentem a Soniou Rykiel. Jejich vize už však byla o poznání globálnější. Na scéně se tehdy kromě palestinských šátků, indonéských batikovaných sarongů, marockých džellábů a čínských kabátků objevily také blůzky s východoevropskými vzory, latinskoamerické sukně, řecké kožené sandály, ratanové košíky, africké šperky nebo vyšívané kabelky. Lidé si je kupovali jak u značek, tak ve speciálních obchodech importujících tyto artikly z třetího světa. Přiváželi si je také z dovolených, které mohli díky novým možnostem trávit v nejrůznějších částech světa.

Etno styl, jak se mu začalo říkat v módních magazínech sedmdesátých let, se stal vysoce osobním a zároveň kosmopolitním způsobem oblékání, někdy spojovaným dokonce s politickým postojem. Jednotlivé kusy oblečení a doplňků byly určeny pro každodenní nošení a stejně jako u Poireta nebo Fortunyho byly spojovány s překračováním konvencí. To podle filozofky Hélène Cixous umožnilo vnímat hlubší smyslové kvality oblečení.

„Historicky je luxus spojován s cizím původem."

Hannah Kingwell, Victoria and Albert Museum

Oba snímky: Kreace z legendární kolekce Yves Saint Laurenta věnované Africe. Vznikla v roce 1967 a v Paříži svým odklonem od evropských standardů módy způsobila šok mezi novináři i zákaznicemi.

„Oděv, který není hlučným projevem ulice, ale jemným projevem světa," napsala tehdy v jedné ze svých statí. „Šaty neoddělují vnitřek od vnějšku, ale překládají, ukrývají."

Italský brand Prada nechal do jedné ze svých pánských kolekcí v peruánských dílnách v Andách vyhotovit jejich tradiční svetry, jen s moderními vzory. Tamní obyvatelé dostali za práci zaplaceno a měli příležitosti ukázat své řemeslo celému světu.

Nástup ‚exotů'

Nastíněný postoj ještě zesílil o dekádu později, kdy na pařížskou scénu vtrhli japonští avantgardní návrháři Issey Miyake, Yohji Yamamoto a Rei Kawakubo. Jejich rukopis spojující extrémní minimalismus s bouřlivou expresí a často popírající lidské proporce i dosavadní vývoj módy se zpočátku nesetkal s pochopením. Módní tisk je dokonce označoval za exotické designéry s jepičím životem. Yamamoto a Kawakubo jsou však dodnes celosvětově uznávanými tvůrci a Miyakeho značka se těší úspěchu pod novým kreativním vedením. Vliv představitelů nové vlny nakonec rezonoval celými devadesátými lety, jež se zhlédly v asijských střizích a japonské vizuální čistotě. Neustal ani po roce 2000 s nástupem archetypu digitálního člověka, jenž eklekticky mísí všechny dostupné estetické impulzy. Tento slovník, vlastní například Jean-Paulovi Gaultierovi nebo Miuccii Prada, byl odrazem postupů těchto tří avantgardních géniů, kteří na západní prvky kladli fundamentálně východně pojaté oděvy.

Za hranu kulturní krádeže

Mohlo by se zdát, že v současném naladění společnosti, která lační po novinkách a novotách, nemá móda opírající se o kořeny člověka místo. Opak je však pravda: oblečení inspirované etnickými a tradičními oděvy se na molech i v řetězcích takzvané rychlé módy objevuje každou sezonu. „Je protipólem streetwearu, tedy oversize tepláků, mikin a lyžařských bund, které nám designéři servírují už od počátku minulé dekády. Lidé se tohoto proudu přece jen přesytili a hledají jak bohatší formy módního vyjádření, tak sofistikovanější střihy a propracování," řekl o měnících se náladách britský novinář Hamish Bowles v nedávném rozhovoru pro americkou edici Vogue.

Je ovšem nutné podotknout, že návrháři a značky dnes etnické prvky do svých kolekcí zařazují s až zarážející přímočarostí. Tam, kde již zmíněný Yves Saint Laurent nebo Paul Poiret trávili měsíce nad rešeršemi symbolů a střihů a vdechovali jim svou kreativitou nový význam, bychom v současnosti našli formy připomínající spíše lacině doslovné suvenýry pro masy. Nejznámějším případem z poslední doby je pre-fall kolekce Dior z roku 2017, do níž kreativní ředitelka tohoto módního domu, Maria Grazia Chiuri, zařadila kopie krojů z rumunského regionu Bihor. Jeho obyvatelé se proti chování značky ohradili a obvinili společnost z kulturní krádeže – jednak s nimi použití jejich dědictví nikdo nekonzultoval, zadruhé byly jednotlivé kusy s cenou i přes třicet tisíc eur vyrobeny ve Francii, a tak se Dior přiživil na lidech, kteří dodnes mnohdy žijí v domech bez elektřiny.

Folklorní odkazy všech kontinentů protínají tvorbu belgického návrháře Driese Van Notena, který oděvy často vyrábí v lokálních dílnách po celém světě.

Model z kolekce Dior podzim/zima 2009, pro niž se tehdejší návrhář značky John Galliano inspiroval v ukrajinských krojích a pohádkách.

Návrháři jako Dries van Noten nebo John Galliano se opakovaně vracejí k asijským, africkým, ale třeba i indiánským formám odívání a estetiky.

V záři reflektorů

Tento příklad není ojedinělý, naštěstí ale existují také módní značky, které do svého repertoáru zapracovávají původní prvky ohleduplně. Například italské duo Dolce & Gabbana, jež ve své tvorbě čerpá z bohaté vizuální historie Sicílie, vyrábí velkou část kožených doplňků a řemeslných kousků v rodinných ostrovních manufakturách. Podobně postupoval i další italský brand, Prada, který do jedné z pánských kolekcí nechal v peruánských dílnách v Andách vyhotovit jejich tradiční svetry, jen s moderními vzory. Tamní obyvatelé dostali za práci zaplaceno a měli příležitosti ukázat své řemeslo celému světu.

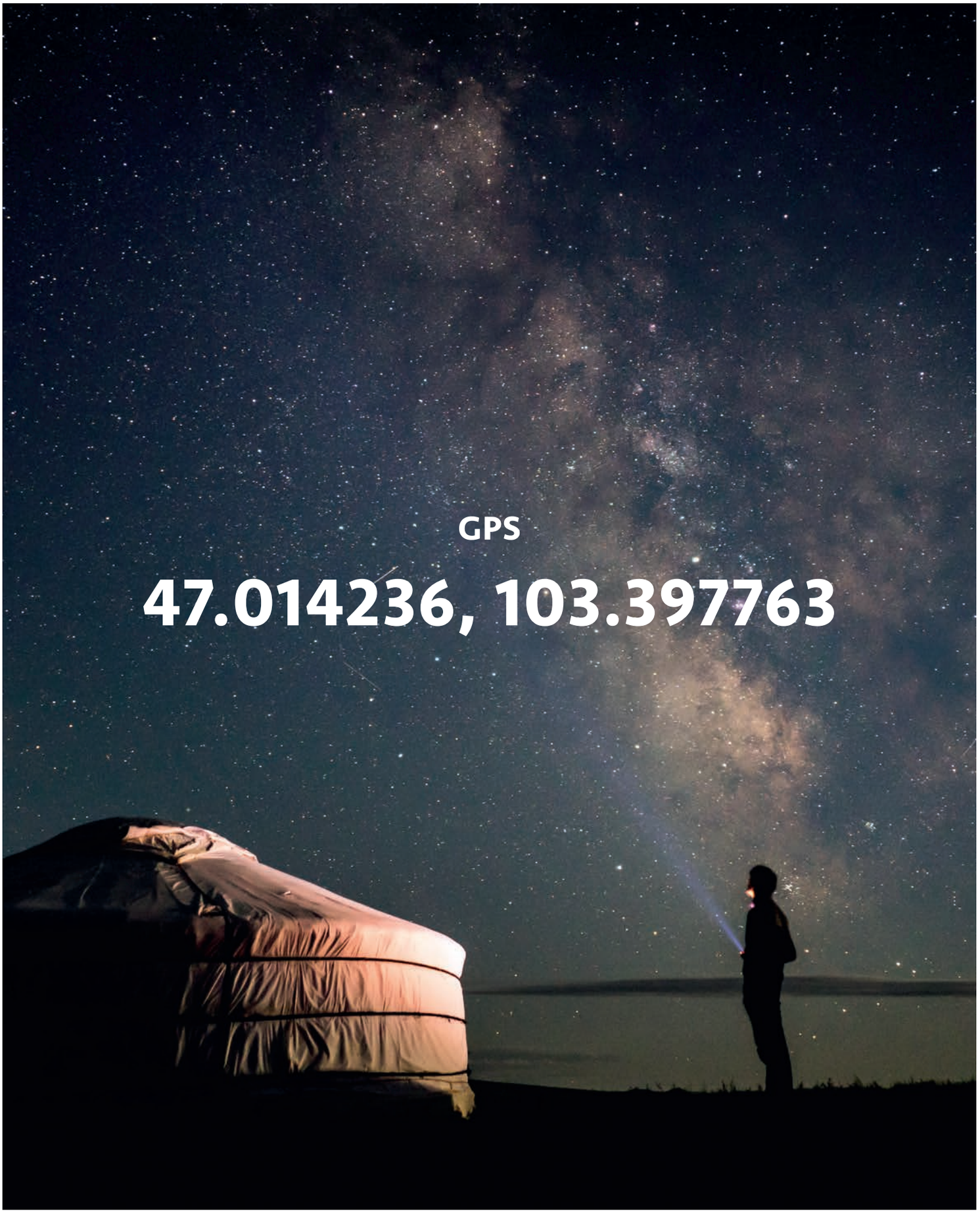
Tradiční a etnické motivy jsou nedílnou součástí západní módy, ať už se jedná o jednotlivé symboly, nebo celé střihy a oděvy. Kořeny naší civilizace si zcela jistě zaslouží záři reflektorů i obdiv při procházce městem. V módní branži, která dnes od návrhářů očekává okamžitý komerční úspěch a nehledí na sofistikovanost, inovaci ani kvalitu, ovšem hrozí, že se smysl těchto prvků vytratí, a ty tak ztratí na své kulturní hodnotě. Časy se ovšem stále mění a mladí lokální tvůrci po celém světě objevují zapomenuté symboly a oprašují staré techniky. Je jen otázkou času, kdy některý z nich vstoupí na mezinárodní jeviště módy.

Země svobodného ducha

PŘIPRAVILA / BARBORA SLAVÍKOVÁ LITEROVÁ
FOTO / UNSPLASH, GETTY IMAGES, ARCHIV

GPS
47.014236, 103.397763

Svoboda je největší hodnota, bez ní člověk nemůže dosáhnout štěstí. Mongolští pastevci si ji dokázali uchovat všemu navzdory. Jejich domov je tam, kam přesunou svou jurtu a své koně. Mongolsko patří k posledním zemím, kde je nomádská kultura stále živá. I jako host z dálek se k ní můžete na chvíli přidat a objevovat nekonečné krásy země jasně modrého nebe.

Obrovská země vklíněná mezi Rusko a Čínu, z níž Čingischán vytvořil druhé největší impérium v dějinách lidstva. Mongolsko symbolizuje nekonečnost – v konkrétních číslech to znamená 1 566 500 km², Česko by se sem vešlo hned dvacetkrát. Obrovskou plochu ale obývá jen okolo tří milionů lidí, což z Mongolska dělá jednu z nejméně zalidněných zemí na světě. Každý tady má dost prostoru, aby jeho duše byla svobodná. Většina Mongolů stále vyznává nomádský způsob života, k němuž patří jurty neboli gery. Tato tradiční obydlí tvoří i předměstí hlavního města Ulánbátaru, kde žije téměř polovina veškerého obyvatelstva. Dorazit sem můžete i po kolejích, Transsibiřská magistrála je s délkou 9288 kilometrů nejdelší železniční tratí na světě.

Rudý bohatýr

Mongolská metropole je nechladnější na světě, v zimě tady teplota spadne až na -40°C. Léta jsou naopak velmi suchá a horká. Ulánbátar v překladu znamená rudý bohatýr. Město pojmenované po mongolském revolucionáři Süchbátarovi je nejčastějším výchozím bodem pro další expedice do vnitrozemí, alespoň krátkou zastávku si ale zaslouží. Většina obyvatel vyznává buddhismus, klášterní komplex Gandan Khiid skrývá 26,5 metru vysokou pozlacenou sochu schraňující cennosti mongolské církevní historie. K nejvýznamnějším památkám patří komplex Choijin Lama z počátku 20. století, jenž byl v roce 1938 přeměněn na muzeum vlastnící na šest tisíc exponátů mongolského kulturního dědictví. Vyhledávaný je zimní palác Bogd Khan, jenž pamatuje posledního mongolského krále. Na Hlavním náměstí najdete budovu parlamentu se sochou jednoho z největších válečných stratégů v dějinách, Čingischána. Na kopci za městem stojí rusko-mongolský památník Zaisan, který je poctou vojákům padlým ve 2. světové válce. Z krásné vyhlídky máte jako na dlani město, kde se potkávají nomádské tradice s moderním věkem.

První národní park světa

Bohatá historie Mongolska je spjatá i s uctíváním přírody. Okolí hory Bogd Khan, která shlíží na Ulánbátar, prohlásila vládnoucí dynastie Qing za chráněné území již v roce 1783, čímž vznikl první národní park na světě. Americký Yellowstone si na oficiální ochranu musel počkat ještě dalších sto let. Mongolsko má dvacet čtyři národních parků a každý z nich je unikát. K nejkrásnějším patří Gorkhi-Terelj, třetí největší chráněná oblast v zemi, vzdálená 75 kilometrů od hlavního města. Příroda zde vytvořila zajímavé skalní formace. Můžete lézt po horách, hledat stopy sobů nebo se projíždět po rozkvetlých údolích na koni nebo velbloudovi. Vodáci ocení rafting na řece Tuul. Na jejím břehu se nachází i největší jezdecká socha světa, 40 metrů vysoký a 250 tun těžký Čingischán z oceli. Vidět koně Převalského, poslední druh divokého koně ve volné přírodě, je zážitek, jenž na vás čeká v národním parku Khustai. V 60. a 70. letech 20. století byl přitom v divočině vyhuben, přežil jen v péči zoologických zahrad. Díky Zoo Praha, která od roku 1959 vede celosvětovou plemennou knihu tohoto druhu, se koně vrátili zpět do své domoviny ke svým divokým kořenům.

Mongolsko je nejřidčeji osídlenou zemí světa. Každý tady má dost prostoru, aby jeho duše byla svobodná.

Volání Gobi

Poušť je mystické místo a Mongolsko má její mystiky na rozdávání – tvoří celou třetinu jeho území. V antických bájích lákaly Sirény námořníky do pasti svým zpěvem. Šepot písku, v němž se snoubí život i smrt, také mocně přitahuje dobrodruhy. Volání Gobi vyslyšel i legendární horolezec Reinhold Messner. Lidé si k šedesátinám nadělují různé věci, v případě jihotyrolské legendy to byla expedice s cílem přejít napříč poušť Gobi. Takový cíl by ale pro Messnera, který jako první na světě zdolal bez dodatečného kyslíku vrcholy všech čtrnácti osmitisícovek, nebyl dost obtížný, a tak si přidal závaží. V roce 2004 přechod absolvoval sám, bez nejmenší logistické opory, pouze za pomoci místních kočovných pastevců. Jeho ambicí na dva tisíce kilometrů dlouhé pouti bylo poznat svět a porozumět mu. „Neměl jsem v sobě nic než prázdnotu. Je to gulag a chaos zároveň. Nad neživostí pouště nekrouží ani supi. Poušť je nejnáročnější terén na Zemi. Vyjadřuje konec a beznaděj. Možná právě proto do ní odcházeli zakladatelé náboženství. A když se vrátili, přinesli nový řád a vize," napsal ve své knize Poušť ve mně.

Dobrá zpráva je, že nemusíte mít fyzičku extrémních dobrodruhů ani jejich odhodlání a nejduchovnější krajinu planety si můžete vychutnat po svém prostřednictvím zážitkových agentur. Stát se součástí velbloudí karavany nebo poznávat zákoutí jedné z nejstarších a největších pouští světa z koňského hřbetu. V Gobi se můžete ubytovat na divoko, ale také stylově. Three Camel Lodge je luxusní a zároveň ekologický koncept postavený na čtyřiceti tradičních stanech. Všechny vyrobili místní řemeslníci podle vzoru buddhistických klášterů.

Mongolský yetti

Jestliže Himálaj má svého yettiho, poušť Gobi má olgoje chorchoje – mytického písečného červa, v jehož existenci Mongolové skálopevně věří. Byl to Roy Chapman Andrews, americký přírodovědec a dobrodruh, vedoucí paleontologické expedice v Gobi v letech 1922 – 1930, který ve své knize The New Conquest of Central Asia poprvé zmiňuje tohoto podivného tvora. Na údajnou existenci živočicha bez nohou a hlavy, navíc smrtelně jedovatého, upozornili Andrewse místní obyvatelé. Červ smrti, o němž všichni mluví, ale nikdo ho na vlastní oči nespatřil, přitáhl do Gobi i českého kryptozoologa Ivana Mackerleho. Inspirován kultovním snímkem Duna, kde se hlavní představitelé snažili vypudit gigantické červy z písku pomocí otřesů, použil Mackerle podobnou metodu. Ani po měsíci snahy se olgoj chorchoj neukázal, nicméně jeho legenda jako v případě lochnesské příšery žije dál.

Cesta do pravěku

Andrews, který Stevenu Spielbergovi údajně posloužil jako předobraz postavy Indiana Jonese, sice bájného červa neobjevil, zato přepsal dějiny paleontologie poté, co v mongolské poušti objevil vejce dinosaurů. Toužíte-li zažít vlastní cestu do pravěku, vydejte se proti proudu času, kdy se před osmdesáti miliony let stvořila oblast Bayan-Dzak. Jde o významnou paleontologickou lokalitu z konce druhohor, kde země vlivem eroze postupně vydává nepřehlédnutelné kosterní pozůstatky. Najdeme zde jedno z největších dinosauřích pohřebišť na naší planetě, které je navíc velmi fotogenické. Bayan-Dzak v překladu znamená Planoucí útesy. Když slunce zbarví celou oblast rudě, mohli byste mít pocit, že jste přistáli na Marsu. Je to také ideální lokalita k pozorování hvězdné oblohy. K vrcholným zážitkům, které vám Gobi může poskytnout, patří její načechrané duny Khongor. S délkou 180 kilometrů jsou největší v zemi. Můžete se vyšplhat k jejich vrcholu a sklouznout se dolů, písek při tom vydává zvuk podobný zpěvu.

Orlí lovci

Nejen koně jsou úzce spjati s kulturou Mongolů, patří k ní také draví opeřenci. V Mongolsku žije vůbec poslední komunita orlích lovců, kteří stále využívají tyto ptáky k tradičnímu lovu. Zajišťují si tak obživu, ale zároveň udržují při životě unikátní kus dědictví svých předků. Orlí lovci pocházejí z kazašských rodin, které se po rozpadu Sovětského svazu usadily na mongolském území. Kazaši, kteří zůstali ve své rodné vlasti, loví s orly už jen kvůli zájmu turismů, na mongolské straně je to ale stále způsob života. O lovcích, kteří se svými orly chytají vlky, psal již Marco Polo, jenž

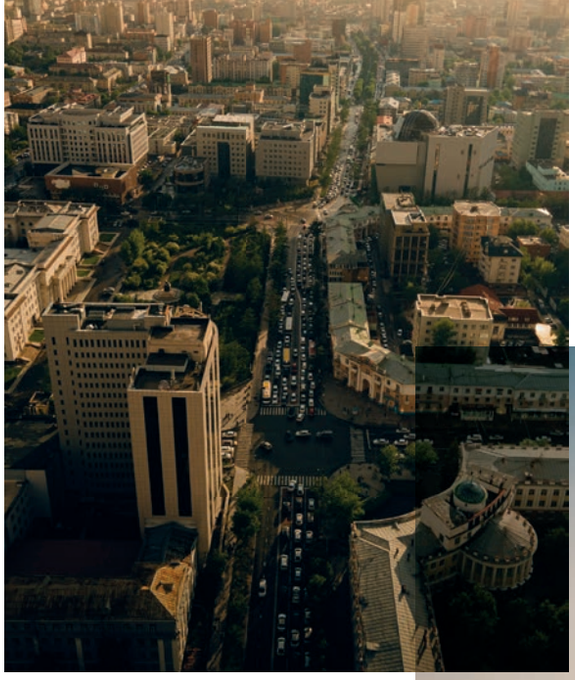
Volání Gobi vyslyšel i legendární horolezec Reinhold Messner. Ve svých šedesáti letech se vydal na expedici napříč touto pouští.

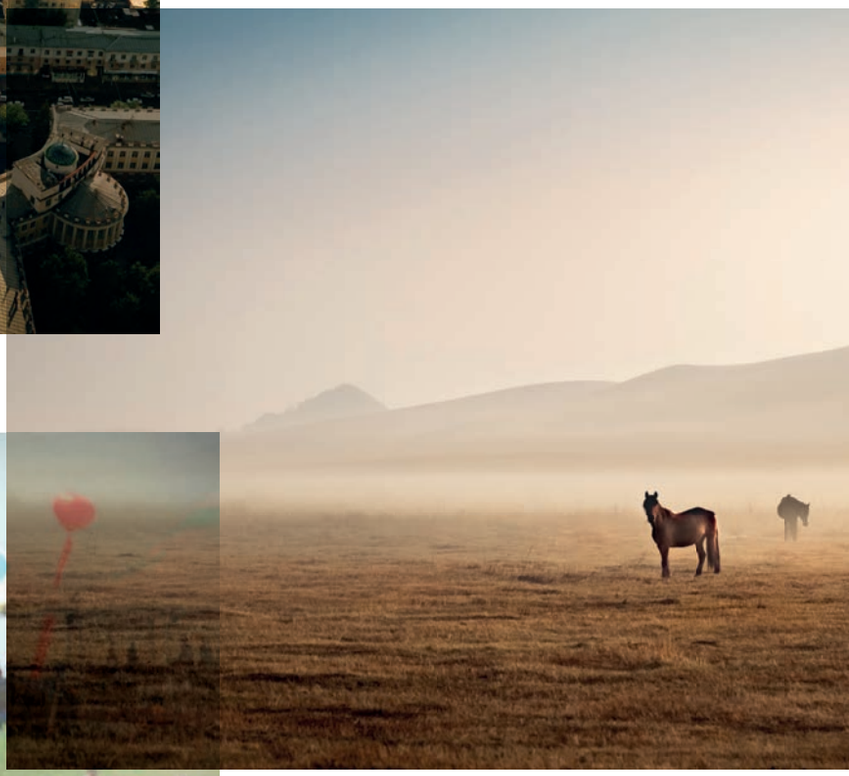
v letech 1255 až 1269 podnikl dlouhou cestu do nitra Asie, kdy se dostal až k mongolskému chánovi Kublajovi. Mladí Mongolové jsou zasvěcováni do tajů orlího lovu od svých třinácti. Pět let trvá výuka, která je zakončená zkouškou, kdy mladík musí zvládnout lov sám. Pokud se mu to podaří, získá titul orlího lovce. Své ptačí pomocníky Mongolové obvykle vybírají z hnízd a volí samičky, protože dorůstají větší velikosti. Po osmi letech služby je vezmou do hor, na útesu jim nechají poraženou ovci jako poděkování a pustí dravce do divočiny. V Mongolsku se koná několik festivalů, které umožní divákům nahlédnout do umění orlích lovců. Nejvýznamnější je Golden Eagle Festival, jenž se koná na podzim poblíž města Ölgii na západě země.

Tři dny jako důkaz

Mongolové rádi spojují svátky s poměřováním svých dovedností. Nejvýznamnější slavnost v zemi se jmenuje Naadam a každý rok se během ní po tři dny soutěží ve třech disciplínách, které museli bravurně ovládat Čingischánovi válečníci. Jde o zápas, jízdu na koni a lukostřelbu. Zmíněná tradice je stará již pět tisíc let, Naadam pro Mongoly vždy symbolizoval každoroční vzdávání úcty bohům hor, a stejně tak válečným a loveckým dovednostem svého národa. Každé město v zemi pořádá svůj vlastní Naadam, ten největší se ovšem koná 11. až 13. července v Ulánbátaru.

Mongolsko není země pro každého. Odlehlost některých míst se sice pojí s dobrodružstvím, ale zároveň s určitou mírou nepohodlí, kterou může ještě zintenzivnit nevyzpytatelnost počasí. Pro toho, kdo hledá ryzí zážitky a touží v sobě probudit svobodnou duši nomáda, je to ale nejlepší místo na Zemi.

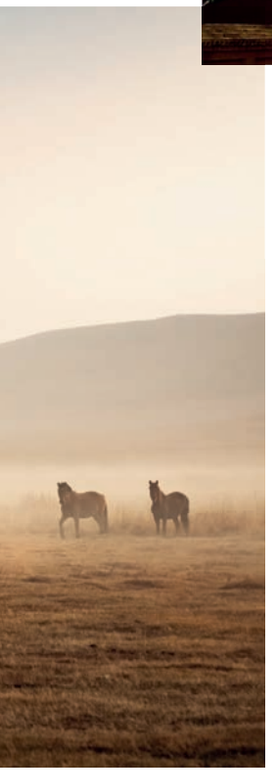

„Neměl jsem v sobě
nic než prázdnotu.
Nad neživostí pouště
nekrouží ani supi. Poušť
je nejnáročnější terén na
Zemi. Vyjadřuje konec
a beznaděj. Možná právě
proto do ní odcházeli
zakladatelé náboženství.
A když se vrátili, přinesli
nový řád a vize.“

Reinhold Messner,
kniha Poušť ve mně

Open Sky

Kašmírové casual kalhoty
se stahováním v pase.
LES TIEN / 18 799 Kč

Bondovka Není čas zemřít byla inspirací pro vznik limitované edice fotoaparátu Leica v modelu Q2. Nechybí logo 007 a design krytky objektivu zobrazuje ikonickou sekvenci hlavně zbraně. Pouhých 250 signovaných exemplářů majitelé obdrží v šedozeleném koženém kufru od Globe-Trotter.
LEICA / info o ceně na vyžádání

Vlněná deka s praktickým koženým nosičem.
MULBERRY / 14 509 Kč

Semišová bunda
s beránkem s popruhy
k nastavení k oblasti
pasu a krku.
LOEWE / 113 550 Kč

Nejčerstvější počin ze série Frankfurt Financial District Watch zaujme přehledně koncipovaným kalendářem a elegantním zlatým pouzdrem. Pro celý svět vzniklo pouze 50 kusů.
SINN / 404 900 Kč

Kostkovaná košile
ze směsi lnu a bavlny.
**BRUNELLO CUCINELLI /
17 410 Kč**

Citrus kalamondin,
vetiver, kosatec, styrax
a speciálně navržený komplex
vůně půdy v Terrae Essence
společně zachycují hojnost
a úrodnost sluncem vyhřátých
toskánských údolí
BULGARI / 3250 Kč (100 ml)

Pevné kožené pohorky
vyrobené ve spolupráci
Gucci a North Face.
GUCCI / 30 030 Kč

KODL
GALERIE

KODL – TRADICE OD ROKU 1885

Galerie KODL se zaměřuje na prodej obrazů, kreseb a plastik českého výtvarného umění 19. a 20. století. Pro firmy i jednotlivce vytváří soukromé sbírky. Jarní aukce proběhne 29. 5. na Žofíně + online na artslimit.com.

Předaukční výstava začíná 26. dubna v prostorách galerie.

Emil Filla: Zápas
kombinovaná technika (olej, tempera)
na dřevěné desce, 1938, 119x79 cm
vyvolávací cena: 2 000 000 Kč
dosažená cena: 19 400 000 Kč

www.galeriekodl.cz
Národní 7, Praha 1 • galerie@galeriekodl.cz • Tel.: +420 251 512 728, +420 602 117 440

Jeviště chutí

TEXT / ADÉLA RUSŇÁKOVÁ
FOTO / DAVID EGUI

Jak blízko k sobě má divadlo a zrod finediningového chodu v profesionální kuchyni? V barcelonském podniku to jsou milimetry. Katalánská dvojčata Sergio a Javier Torresovi svou explozí kreativity ve zdech bývalé továrny na pneumatiky zchvátila pouhé dva roky od otevření dvě hvězdy Michelin Guide. Ze středobodu prostoru, otevřené kuchyně, proudí na stoly hostů avantgardní proud tradičních rodinných jídel a vzpomínek.

Cocina Hermanos Torres je přitom vším včetně rychlého triumfu. Restaurace vznikla na poutu dvojčat zpečetěném před třiceti lety a stojí na něm dodnes. Fascinující propojení dvojčat mimo jiné vedlo k tomu, že jak Javier, tak Sergio údajně na den stejně v osmi letech zjistili, že netouží po ničem jiném než zasvětit život vaření. A na prahu puberty, v letech pro většinu spojených s vrstevnickými zábavami, přišli se snem o vlastním podniku a načrtli si společný velkolepý plán, jak snu dosáhnout.

Proti všem

Pro nutný první krok, a sice studium na kuchařské škole, potřebovali získat podporu rodiny. Z té nikdo čtrnáctiletým chlapcům a jejich snu nechtěl věřit. Javier a Sergio vytrvali a navázali tak na odkaz své babičky Cataliny, která v 80. letech vařila coby osobní kuchařka v kuchyních katalánské vysoké společnosti a je jim dodnes ohromnou inspirací. O dvojčata se starala denně, kdy byli rodiče v práci, a postupně díky návštěvám trhů a dílčím pracím v kuchyni v nich vybudovala lásku k vaření. Nebylo překvapením, že v barcelonské škole Hoffman Culinary School excelovali. Přestože byli na vše od útlého věku společně, po studiích se museli rozdělit. I to využili ve svůj prospěch. Součástí promyšlené strategie bylo pomyslně rozdělit svět vysoké gastronomie napůl, naučit se v michelinských podnicích maximum a předat to jeden druhému. Torresovy čekala víc než dekáda tvrdé práce u nejvyhlášenějších restauratérských ikon jako Alain Ducasse, Akelarre či Le Jardin des Sens.

Součástí kuchyňského ekosystému

Zhodnocení investovaného času a energie na sebe nedalo dlouho čekat. Svou první michelinskou hvězdu vykřesali v restauraci Dos Cielos v Meliá Barcelona Sky hotelu v roce 2010. Dlouholetý sen nicméně musel ještě uzrát dalších osm let. Tehdy našli ideální lokaci pro svůj vysněný projekt v barcelonské městské části Les Corts, stranou turisticky zahlceného centra. Bývalou továrnu na výrobu pneumatik svěřili do rukou proslulé barcelonské kanceláře Office of Architecture. Průčelí stavby zdobí decentní mural od katalánské malířky a umělkyně Reginy Suary. Hlavním cílem však bylo zbourat jakékoli zdi v interiéru oddělující personál od hostů, aby se zhmotnil sen dvojčat Torresových, a sice restaurace, v níž je otevřená

kuchyně ústředním zážitkem. Tovární prostor se svou rozlehlostí 800 metrů čtverečních představuje divadelní scénu, jejíž kulisy změkčuje kompletně černé pozadí v kombinaci s drobnou hrou světel připomínajících mraky. Na gastronomické představení se naladíte hned za vstupem při welcome drinku v komorním baru s vinným sklepem. Při vstupu z pomyslného foyer se ocitáte v živoucím ekosystému kuchyně, kde není nic skryto. Fascinace nad prací armády pulzujících bílých kuchařských rondonů na studené sekci, v cukrárně, v kanceláři šéfkuchařů nebo ve stanici věnované výzkumu a vývoji pomáhá živit kouzlo Cocina Hermanos Torres.

Zhuštěné emoce

Po usazení k jednomu ze stolů rozmístěných kolem dokola středobodu velkolepého kuchyňského jeviště se z běžného návštěvníka restaurace stáváte divákem. Dvojice degustačních menu definuje příval hravosti s pevnými základy ve španělské tradici a dětských vzpomínkách, pozvednutý klasickou francouzskou gastronomií a okořeněný špetkou brazilské vášně. Po úvodním drinku čeká na stopce i první chod, jakým je consommé. Smyslem čiřeného ultrasilného vývaru ze zvěřiny a sezonních hub je připomenout hostům jejich dětství, přivolat záblesk pocitu domova, prohřát tělo a otevřít chuťové buňky. Zdánlivě prosté jídlo předvídá tón celé degustace – koncentrovaná chuť a emoce. A v reprezentaci vzpomínek gastronomický zážitek pokračuje. Výlet do Japonska, kde poprvé dvojčata okusila uzenou nasolenou oliheň, připomíná minimalistická uzená oliheň s kaviárem zalitá drůbežím vývarem. Není náhodou, že pomalu tažené vývary a omáčky hrají hlavní roli v dochucování pokrmů v Cocina Hermanos Torres. Jsou neutuchající připomínkou toho, že nejlepším jídlům v pojetí babičky Cataliny bylo zapotřebí věnovat trpělivost a čas.

Oživené vzpomínky

Kulinářský styl dua Torres má sílu díky kombinaci kontrastů, jako jsou rozdílné textury a teploty nebo avantgardní pojetí tradičních katalánských rodinných jídel. Je to tak i v případě delikátních krémových mušlí moqueca s královským krabem, krevetami, šafránem a kokosovými nudlemi. Plnou chuť moře doplňuje omáčka ze šalotky, hub, parmezánu a lanýže. Tradiční jídlo Brazílie s využitím středomořské úrody má předobraz v brazilských projektech bratrů. Poctu otci dvojčat reprezentuje bohatá polévka ze speciálního druhu španělské cibule Fuentes de Ebro. Obří druh cibule poprvé Torresovi vyzkoušeli na farmě v Zaragoze, vyniká kvalitou, sladkostí a vyvážeností. Díky 18hodinovému procesu karamelizace se promění v sametový krém, jehož ctěným doprovodem je prstenec černých lanýžů, vinaigrette, lanýž a pyré z černého česneku. Zelenobílá spirála z lanýžové smetany, chléb s mandlemi, lískové ořechy, tymián a citron na talíři vzniká pomocí technologie 3D tisku a korunuje nečekanou ultramoderní poezii chutí. Speciální přísadou, jež dělá z tamních výjimečných chodů nezapomenutelné zážitky, je však živelná interakce s hosty. Třicetileté úsilí a spojenectví Sergia a Javiera Torresových dokázalo přiblížit hostům osobní historii, ale zejména pocit fascinace dětských očí nad pozorováním zázračného dění v rodinné kuchyni přetavit ve skutečnost.

Kromě dvojice michelinských hvězd, jež značí výtečnou kuchyni, která stojí za návštěvu, restaurace získala i speciální zelenou hvězdu Michelin Guide za kroky ve jménu udržitelnosti. Většina surovin pochází ze sezonní úrody na jejich vlastní mikrofarmě ve španělské oblasti Extremadura.

Igor Vida: digitálně do nové éry

PŘIPRAVILA / ANDREA VOTRUBOVÁ
FOTO / ARCHIV IGORA VIDY

Raiffeisenbank má za sebou nezapomenutelný rok. Po srážce s covidem, jenž výrazně urychlil proces digitalizace bankovnictví, se zabývala dokončením fúze s Equa bank, na stole byla i koupě platební instituce Akcenta či zajištění služeb pro klienty ING. „Loňský rok byl pro nás z pohledu hospodaření velmi příznivý," říká generální ředitel Raiffeisenbank Igor Vida.

Od ledna se půl milionu klientů malé Equa bank stalo klienty Raiffeisenbank. Z jakého důvodu jste se rozhodli spojit právě s touto bankou?
Toto spojení nám dává smysl z pohledu podobné obchodní strategie, synergií v oblasti produktové nabídky a též s ohledem na velmi blízkou firemní kulturu. V praxi budeme těžit z úspor a získáme výhody z rozsahu. Jsem velmi rád, že jsme od akcionářů získali důvěru k realizaci této akvizice.

Jaké změny mají čekat příchozí klienti?
Aktuálně jsme ve fázi příprav na integraci, respektive začlenění klientů Equa bank do rodiny Raiffeisen. Jedná se o velmi komplexní proces propojení obou firem. Naší prioritou je, aby tento proces stávající klienti Equa bank pocítili co nejméně. Naše produktové portfolio je téměř identické s tím, co nabízí Equa, což je velkou výhodou. Jsme trochu komplexnější v tom, že máme produkty pro bohatší klienty, ale naše základní produkty máme téměř identické, včetně výběrů z bankomatů a vedení účtu zdarma. Proto si troufám říct, že klienti Equa bank se nemusejí obávat nějakých razantních změn a že budou mít u klíčových produktů a služeb zachovány podmínky, které mají dnes.

I tak to zřejmě nebude snadné. Co vše je potřeba udělat?
Co se týče samotného procesu, ten zahrnuje ohromné množství kroků a prolíná se všemi strukturami banky. Nejde o jednoduchou věc. Musíme vše otestovat, správně nastavit, odkomunikovat a vysvětlit. Nicméně pro vaši orientaci, například v oblasti IT budeme v převážné většině ze systémů Equa bank do stávající IT infrastruktury Raiffeisenbank migrovat ‚pouze' data, což je rychlý a ekonomický způsob, jak obě banky efektivně technologicky spojit. Také se chystáme na převzetí některých řešení Equa bank, která jsou lepší než naše. Smyslem všech našich aktivit je maximální zužitkování know-how, produktů či technologií tak, abychom klientům ve finální fázi nabídli to nejlepší z obou bank.

Musím říct, že jsem už teď pyšný na své kolegyně a kolegy, s jakým elánem a entuziasmem řeší všechny situace a požadavky.

Jak toto spojení vnímají zaměstnanci banky?
Bude to ještě chvíli trvat a bude to vyžadovat od každého zaměstnance maximální pracovní výkon. Musím říct, že jsem už teď pyšný na své kolegyně a kolegy, s jakým elánem a entuziasmem řeší všechny situace a požadavky. Není to samozřejmé, což vnímám, a o to víc jsem rád, že společně směřujeme k cíli. Na konci toho všeho, to znamená na konci tohoto roku, budeme banka s počtem klientů dosahujících 1,8 milionu. A to už je vážně vysoké číslo.

Na trhu se podobných fúzí děje aktuálně více. Čím si to vysvětlujete?
Domnívám se, že konsolidaci českého bankovního trhu ještě není konec. Politické i ekonomické prostředí je stabilní a chování domácností i firem ukazuje, že jsme velmi spořivý národ, který nerad mění své zvyky. Česká republika je tedy stále velmi zajímavá z pohledu investorů, respektive akcionářů.

Aktuální výzvou pro banky je i digitalizace. Do jaké míry se v této oblasti promítla pandemie?
Digitalizace bankovního trhu probíhá již několik let. Nicméně je pravda, že covid tento proces poměrně významně urychlil.

Jakým způsobem?
Tuto problematiku vnímám v několika rovinách. Za prvé se musely a nadále musí digitalizovat samotné banky. Konkrétně u nás jsme díky lockdownu museli v podstatě ze dne na den zavést home office a všechny zaměstnance, kteří mohli pracovat z domova, připojit do bankovních systémů a do sítě vzdáleně. Když si ty dny vybavím, stále jsem tak trochu v úžasu, jak jsme to zvládli. Navíc nám tento krok pomohl se posunout

v přístupu k práci z domova jako takové a zcela změnil fungování banky i do budoucna, respektive nejen v době uzávěr a omezení z důvodu pandemie. A za to jsem samozřejmě velmi rád.

A v případě klientů?
Když jsme připojili zaměstnance, nastala fáze online komunikace s klienty. A to nejen prostřednictvím videohovorů, ale museli jsme také velmi urychleně modernizovat naše produkty a služby, aby je klienti mohli využívat online, bez potřeby návštěvy pobočky nebo osobního kontaktu s bankovním poradcem.

Jaký výsledek to mělo z jejich pohledu?
Aktuálně mohou naši klienti udělat až 95 procent aktivit prostřednictvím internetového a mobilního bankovnictví. Situace v uplynulých dvou letech nám ukázala, že jdeme správným směrem a klienti jsou ochotni a schopni tyto změny využívat na maximum. Počet aktivních uživatelů digitálních kanálů přesáhl nyní v lednu 700 tisíc. Z toho více než 500 tisíc se alespoň jednou za měsíc přihlásí do mobilního bankovnictví a 410 tisíc do internetového bankovnictví. Třetina klientů se přihlašuje do obou kanálů. To jsou pro nás velice zajímavá čísla.

Je třeba si uvědomit, že na banky samotné dopadá vysoká inflace podobně jako na jakýkoliv podnikatelský subjekt. A to vyšší cenou vstupů, především energií, rostou i osobní náklady.

Nakolik se digitalizace dotkla podnikatelů a firem?
Také v jejich případě jsme se v digitalizaci produktů a služeb pro ně určených významně posunuli. Již více než polovina firem řeší své financování online. Nejrychleji rostou čísla v oblasti Trade finance, kde díky našemu online řešení klient získává detailní přehled o všech žádostech týkajících se čerpání úvěru nebo vystavení bankovní záruky, a to včetně informací o jejich stavu. Služba nevyžaduje žádnou speciální instalaci, protože je automatickou součástí internetového bankovnictví, a její využívání je tudíž zdarma.

Digitalizaci předpokládám urychlila také Bankovní identita. Jaký je o ni zájem?
Její spuštění v loňském roce bylo pro celý bankovní trh velkým krokem. Aktuálně ji u nás využívá zhruba dva tisíce klientů denně se vzrůstající tendencí. Věřím, že i díky této službě se dočkáme postupné digitalizace v oblasti státní správy, na kterou bude přirozeně vyvíjen tlak ze strany uživatelů o možnost řešit své občanské potřeby i povinnosti elektronicky, a hlavně jednoduše.

Přinesla pandemie v tomto ohledu i něco překvapivého?
Pokud bych měl hovořit o nějakém trendu, tak si myslím, že se zcela mění celý princip poskytování a následně využívání bankovních služeb. Mnoho klientů v průběhu pandemie překonalo bariéry týkající se důvěry v digitální bankovnictví a internet. Byli situací donuceni pořídit si chytré telefony a naučit se své účty ovládat na počítači či mobilu. Teď už je jen na nás, abychom je nadále povzbuzovali ve využívání těchto digitálních kanálů a aby naše online služby byly pro klienty co nejsnadněji použitelné.

Řada klientů dnes řeší především rostoucí inflaci. Jaký bude mít podle vás zásah?
Inflace bude zásadním tématem tohoto roku. Zatímco ještě před rokem dvěma se zdražování dotýkalo nejvíce motoristů, kuřáků a pravidelných konzumentů alkoholu, v současnosti se růstu cen nevyhne nikdo. Letos budou i z důvodu extrémně vysokých cen energií pravděpodobně citelně zdražovat i potraviny nebo jídlo v restauracích. Zvyšují se již i ceny vstupů na sportoviště i do kulturních zařízení. Inflace je všudypřítomná. Jedinou dobrou zprávou je, že ve druhé polovině roku by mohl růst cen zvolnit.

Jaké reakce očekáváte ze strany vašich klientů?
Je logické, že vysoká míra inflace snižuje kupní sílu domácností i firem. Na druhou stranu v bankovním sektoru přetrvává značná suma nad-vkladů. Po dobu pandemie domácnosti a firmy

uspořily o zhruba 300 miliard korun více než před ní. Dá se teoreticky předpokládat, že budou využity k udržení stávající spotřeby a životního standardu. Ze zkušenosti ovšem víme, že v době nejistoty ohledně budoucího vývoje s větší pravděpodobností klienti zvýší svůj sklon k úsporám. I proto se banky nyní snaží nabízet klientům alternativy spoření ve formě nejrůznějších investičních fondů a jiných investičních strategií.

Co byste doporučil v otázce investic?
I naši klienti si mohou vybrat ze tří investičních strategií, které jsou určeny jak pro konzervativní, tak pro agresivní investory. Svým klientům doporučujeme převážnou část svých peněz investovat pravidelně a jednoduše do titulů, které odpovídají jejich investičnímu profilu. Poměrně vysoký a stabilní zájem zaznamenáváme u našeho Raiffeisen realitního fondu. Nemovitosti a investice do nemovitostí jsou součástí každého dobře diverzifikovaného portfolia a rozhodně jsou ochranou proti inflaci. Trendem posledních měsíců jsou také dluhopisy.

Co znamená současný růst cenové hladiny pro bankovní sektor a konkrétně Raiffaisenbank?
Je třeba si uvědomit, že na banky samotné dopadá vysoká inflace podobně jako na jakýkoliv podnikatelský subjekt. A to vyšší cenou vstupů, především energií, rostou i osobní náklady. Pro banky to znamená zvýšené provozní náklady. Navíc rok od roku zvyšující se kapitálové požadavky také něco ze zisků odkrojí. Na druhou stranu růst úrokových sazeb vylepšuje výnosy bank. Za nás mohu říct, že loňský rok byl pro nás z pohledu hospodaření velmi příznivý. Dosáhli jsme čistého zisku 4,69 miliardy korun, což je meziroční nárůst o 119 procent. Celková aktiva banky pak byla 511 miliard korun, což je meziroční nárůst o 24,4 procenta.

Igor Vida vystudoval Elektrotechnickou fakultu Slovenské technické univerzity a následně General Management Program na Harvard Business School. Více než dvacet let působil ve slovenské Tatrabance, ať už na pozici generálního ředitele, nebo předsedy představenstva. Od roku 2015 je generálním ředitelem a předsedou představenstva Raiffeisenbank. Současně je členem dozorčí rady společnosti Raiffeisen Leasing a místopředsedou dozorčí rady Raiffeisen stavební spořitelny.

Bankrot není konec organismu

PŘIPRAVILA / ANDREA VOTRUBOVÁ
FOTO / ARCHIV HELENY HORSKÉ

Válka na Ukrajině, jež přilila olej do ohně extrémnímu zdražení energií, zvyšující se inflace u spotřebitelských, a ještě více průmyslových výrobků, doznívající pandemie. V této konstelaci se dnes nachází česká ekonomika, které analytici predikují pro letošek přes vše zmíněné solidní růst. „To však neznamená, že se všem bude dařit," upozorňuje Helena Horská, hlavní ekonomka Raiffeisenbank.

Jak zpětně hodnotíte české skóre v boji s covidem?
Česká republika byla země, která byla svým způsobem velmi krutě postižena pandemií, zčásti se v tom projevila naše strategie ‚stop and go', tedy zavřít, otevřít a zase zavřít. Bylo to nepredikovatelné a pro firmy velmi těžké v takovém prostředí plánovat. Z pohledu struktury ekonomiky hrál roli fakt, že české hospodářství je velmi závislé na automobilovém průmyslu, který byl hlavně v druhé fázi pandemie hodně postižen výpadky v dodávkách čipů. To je kombinace faktorů, které pro českou ekonomiku nebyly příznivé. Nicméně když porovnáváme propad zemí, jako například Rakouska, Španělska či Itálie, které jsou více závislé na turismu a tím pádem i službách, nepropadala Česká republika tak hluboce jako ony.

Co za tím stálo?
Důvodem, a v tomto případě i výhodou, je fakt, že jsme stále velmi průmyslovou zemí, podobně jako Německo. A průmysl byl navzdory restrikcím schopen se rychle přizpůsobit a najít způsob, jak fungovat i za těžkých a z hlediska hygieny omezujících podmínek. Učil se s pandemií žít. Díky tomu pomohl české ekonomice se z covidového šoku dostat relativně rychle. Nebýt automobilového průmyslu, mohli jsme být na předcovidové úrovni podobně jako eurozóna již na konci loňského roku, zatímco s automobilovým průmyslem se tam dostaneme až v průběhu letošního.

Bylo výhodou, že je Česko stále považováno za levnou montovnu Evropy?
Když řekneme, že je Česko průmyslová země, neznamená to, že je automaticky levná montovna. Nicmémě je pravda, že naše země s tímto transformačním neduhem ‚levné práce' a nízké přidané hodnoty stále bojuje – nemůžeme říct, že jsme tento problém překonali, protože Česko se dosud snaží přestat být jenom subdodavatelem pro velké firmy a najít odvahu, ambici a sílu vyrazit do světa s vlastním výrobkem doprovázeným službami a schopností klientovi vyřešit problém od projektu přes výrobu až po pozáruční servis. A toto se u nás pořád učíme. Mnohé firmy to dokázaly, můžeme mluvit o výrobci nemocničních lůžek Linetu, designovém Lasvitu… Firem, které dokazují, že už to umíme, je mnoho. Jenom bychom potřebovali, aby jich byly ne desítky, ne stovky, ale spíše tisíce.

Co by to znamenalo, pokud se to nezmění?
Být ekonomikou s nižší přidanou hodnotou závislou na levné práci znamená, že brzy budeme čelit riziku zpomalení a možná i konce růstu výkonnosti ekonomiky. Navíc práce v České republice už zdaleka není levná. Vidíme, jak nám během covidu narostly mzdové náklady a lidé chtějí a zaslouží si i vyšší mzdy, vyšší životní úroveň: jejich produktivita rostla, takže spoléhat na to, že zůstaneme ekonomikou nabízející levnou práci, je liché.

Jakou roli v tom sehrál stát? Do jaké míry je viníkem současné situace?
Na jedné straně stát může pomoci ekonomice vymanit se z pozice levné ekonomiky, ale není to jen o něm. Nemůžeme čekat, že to za nás vyřeší. Stát samozřejmě určuje podmínky podnikání a můžeme se ptát, proč Česko nemá podobně kapitálově silnou instituci, která pojišťuje export do velmi rizikových zemí, jakou mají Němci nebo Francouzi. Proč nemáme finanční instituci/instituce, které jsou státem podporované a které pomáhají firmám investovat do technologií nebo nových výzkumů s nejasným výsledkem. Stát má vůči firmám velký dluh, pokud se bavíme o základní fyzické, ale i digitální infrastruktuře. Je velmi smutné, že tu ještě v roce 2022 máme nedokončené dálnice, chybějící rychlostní vlaky, velmi slabé digitální spojení v některých regionech, nedigitalizovanou státní správu a přetěžování firem velkou byrokracií. To jsou věci, v nichž stát může určitě zabrat, včetně změny systému vzdělávání, které je součástí ekonomické transformace v ekonomiku méně závislou na levné práci. Druhá věc je samotná aktivita firem. Je to svým způsobem i koučink a sdílení zkušeností a know-how mezi firmami. V tom se hodně naučily během covidu, kdy se přestaly bát sdíle své prohry, chyby a nepovedené projekty. Právě to totiž může pomoci kultivovat firemní prostředí. A pak už záleží na schopnostech jednotlivých podnikatelů.

O krizi bych nemluvila, já dokonce popírám i to, že covid způsobil krizi.

V současné době je ovšem nejpalčivější výzvou inflace, která v lednu meziročně zvedla spotřebitelské ceny o deset procent. Jaký dopad to bude mít na firmy?
Výrobci mají daleko větší problém než spotřebitelé, protože ceny výrobců rostou již delší dobu a ještě rychlejším tempem, než my spotřebitelé zaznamenáváme na pultech obchodů. Poslední data týkající se lednového nárůstu cen průmyslových výrobků ukazují, že ceny vzrostly meziročně v průměru o 20 procent, tedy o pětinu. To je dvojnásobné tempo než v případě spotřebitelů a v mnoha oborech, zejména těch energeticky náročných, dokonce i šestinásobné. U průmyslu tak

můžeme hovořit o pádivé inflaci, což je makroekonomický pojem, jenž rozlišuje jednocifernou inflaci od dvouciferné a naznačuje, že nebude legrace se s tím vypořádat. Výrobci jsou pod velkým tlakem a musí se rozloučit s velkou částí svých marží.

Očekáváte ještě krizi, kdy se projeví skutečný náraz pandemie?
O krizi bych nemluvila, já dokonce popírám i to, že covid způsobil krizi. Protože když se podíváte, jak se vyvíjela výkonnost ekonomiky, mzdy a zaměstnanost, tak i když nebudeme brát v potaz státní pomoc, která zabránila prudkému nárůstu nezaměstnanosti, prošla ekonomika velmi rychlým propadem a následně oživením ve tvaru V. To ale neznamená, že všechno zůstane při starém. Ekonomika se vyvíjí, je to živý organismus, jehož některé buňky odumírají, jiné se rodí, některé rostou, jiné zakrňují. Bankroty tak sice mohou být letos častější, protože v letech 2020 a 2021 platil lex covid, kdy firmy v platební neschopnosti na sebe nemusely vyhlašovat konkurz, ale pokud se stane, že vzhledem k růstu nejen produkčních a mzdových nákladů a minimální mzdy nebo nedostatku zakázek některé firmy skončí, neznamená to konec organismu.

Samozřejmě do hry teď vstoupila krutá válka na Ukrajině, která navíc zvyšuje zájem o bezpečná aktiva, tj. americký dolar. Koruna přestane být tak atraktivní v porovnání třeba s americkým dolarem, který podle všech odhadů již od března začne relativně agresivně zvedat sazby.

Jak se bude letos dařit ekonomice?
Očekáváme pro letošní rok, zejména ve druhé polovině roku, solidní růst ekonomiky. To však neznamená, že se všem bude dařit. Zvláště firmy v oblasti energeticky náročné výroby budou vzhledem k velmi vysokým cenám energií pod velkým tlakem – bavíme se o hutním průmyslu, železářství, sklářství, ale i pekařích, sportovištích či bazénech. Na druhou stranu jsou spotřebitelé ochotní spotřebovávat přes rostoucí inflaci relativně mnoho – máme tu nerealizovanou odloženou spotřebu a zároveň nadúspory, které se týkají hlavně vyšší třídy, a u domácností činí zhruba 150 miliard korun. Očekáváme tak, že ačkoli je inflace vysoká, udrží si domácnosti mírné tempo růstu spotřeby i letošním roce.

Jak se na našem trhu projeví geopolitická situace, zejména válka na Ukrajině? Guvernér ČNB, Jiří Rusnok, očekává, že inflace kvůli tomu letos ještě poroste a návrat k inflačnímu cíli ve výši dvou procent se oddálí.
Souhlasím s tím, že válka na Ukrajině je kromě lidské tragédie 2. vlnou energetické krize, která nás postihne nejvíce právě v cenách energií, zatímco Krymská krize v roce 2014 byla spíše obchodní krizí, kde šlo především o zahraniční obchod. Musím však připomenout, že ani tehdy česká ekonomika vůbec nezpomalila, dokonce v roce 2015 růst zrychlil. Současná energetická krize je nepříjemná v tom, že se nám velmi těžko bude ze dne na den měnit a hledat zdroje plynu a ropy z jiných zemí než z Ruska, protože jsme na něm jako Evropa velmi závislí. Válka na Ukrajině tedy zvyšuje riziko, že inflace může delší dobu zůstat na vyšší úrovni a může pak zpomalovat pomaleji. Nemyslím si však, že by to mělo zásadní vliv na růst ekonomiky.

I tak to pro zájemce o půjčky není příliš dobrá zpráva.
Růst inflace automaticky neznamená, že by měly být vyšší i úrokové sazby, tedy dražší peníze. Není důvod se toho obávat. Pokud se bavíme o tom, že porostou ceny ropy a plynu, je to z pohledu centrální banky něco, co nemůže ovlivnit. V takovém případě existuje takzvaná výjimka z inflačního cílení, kterou ČNB může využít a tvrdit, že nebude vůbec reagovat na vyšší inflaci z titulu vyšších cen ropy a plynu a bude jen kontrolovat, aby inflace nerostla víc, než by odpovídalo zdražení ropy a plynu, aby nerostly marže.

Jak se politika ČNB dotkne segmentu realit? Může zvýšení úrokových sazeb snížit ceny nemovitostí?
Očekáváme, že zdražení hypoték povede k tomu, že zájem o ně klesne a cena nemovitostí ve svém růstu zpomalí, ale nepoklesne. Nemovitosti tak budou zajímavé zejména v rámci dlouhodobé investice. Musíme si uvědomit, že investice do nemovitostí se v Česku staly alternativou k penzijnímu připojištění. Protože v době, kdy nevíte, jestli akcie nebo dluhopisy půjdou nahoru či

dolů, je nemovitost něco, co vidíte, můžete si na to sáhnout, máte to zapsáno v katastru nemovitostí, a pokud máte děti, můžete jim nemovitostí zjednodušit start v životě. Nebo ji pronajmout a mít přivýdělek k důchodu.

Dostupné nemovitosti díky levným hypotékám patří do éry levných peněz. Vrátí se tato doba ještě někdy?
Myslím, že ne, a ukazuje se i historický vývoj, respektive negativní dopady éry levných peněz na ekonomiku, že bychom to ani neměli chtít. Levné peníze totiž způsobily, že máme drahé nemovitosti nebo deformované chování domácností z hlediska úspor. To jsou věci, které se teprve budou v Evropě řešit, například jak ufinancovat důchodový systém, když penzijní fondy v Německu i jinde v Evropě byly vázány určitým garantovaným výnosem daným nízkými úrokovými sazbami. Tyto souvislosti nás ještě doběhnou. Jednak v důchodovém systému a také proto, že finanční trh dnes neumí pracovat, protože nízká úroková sazba pro něj není přirozená. Důkazem je prudký a nevídaný nárůst cen akcií, který způsobil, že lidé měli tendenci investovat více rizikově, a protože se letos očekává korekce, ukáže se, zda vůbec věděli, že investují do něčeho rizikového. Éra levných peněz měla být na krátkou dobu, nakonec se převrhla do dekády. A právě kvůli vytváření těchto bublin a nerovnováhy v jiných oblastech by bylo velmi dobré, kdyby skončila.

O geopolitické situaci jsme mluvili. Projeví se na našem trhu také kroky centrální banky USA, která hodlá krotit inflaci zvyšováním úrokových sazeb?
Určitě ano, protože růst úrokových sazeb na americkém dolaru bude krotit posilování české koruny. Samozřejmě do hry teď vstoupila krutá válka na Ukrajině, která navíc zvyšuje zájem o bezpečná aktiva, tj. americký dolar. Koruna přestane být tak atraktivní v porovnání třeba s americkým dolarem, který podle všech odhadů již od března začne relativně agresivně zvedat sazby. Zároveň to možná ztlumí všechny velké kritiky ČNB za zvyšování úrokových sazeb, protože se ukáže, že naše centrální banka nebyla zdaleka ojedinělá – podívejme se na Maďarsko, Polsko, které také zvedaly sazby, nebo právě očekávané kroky Fedu. Podle mého názoru se v Česku změní náhled na to, proč ČNB zvedá sazby, a já bych jí velmi přála, aby se to projevilo v tom, že o to rychleji u nás inflace bude zpomalovat. Zvyšování amerických úrokových sazeb je navíc další náznak, doufám, již končící éry extrémně levných peněz. To, že i Fed se chystá postupně redukovat nafouklou bilanci, je posunem k normálnějšímu stavu, kdy bilance centrální banky nebude dosahovat velikosti téměř celé ekonomiky.

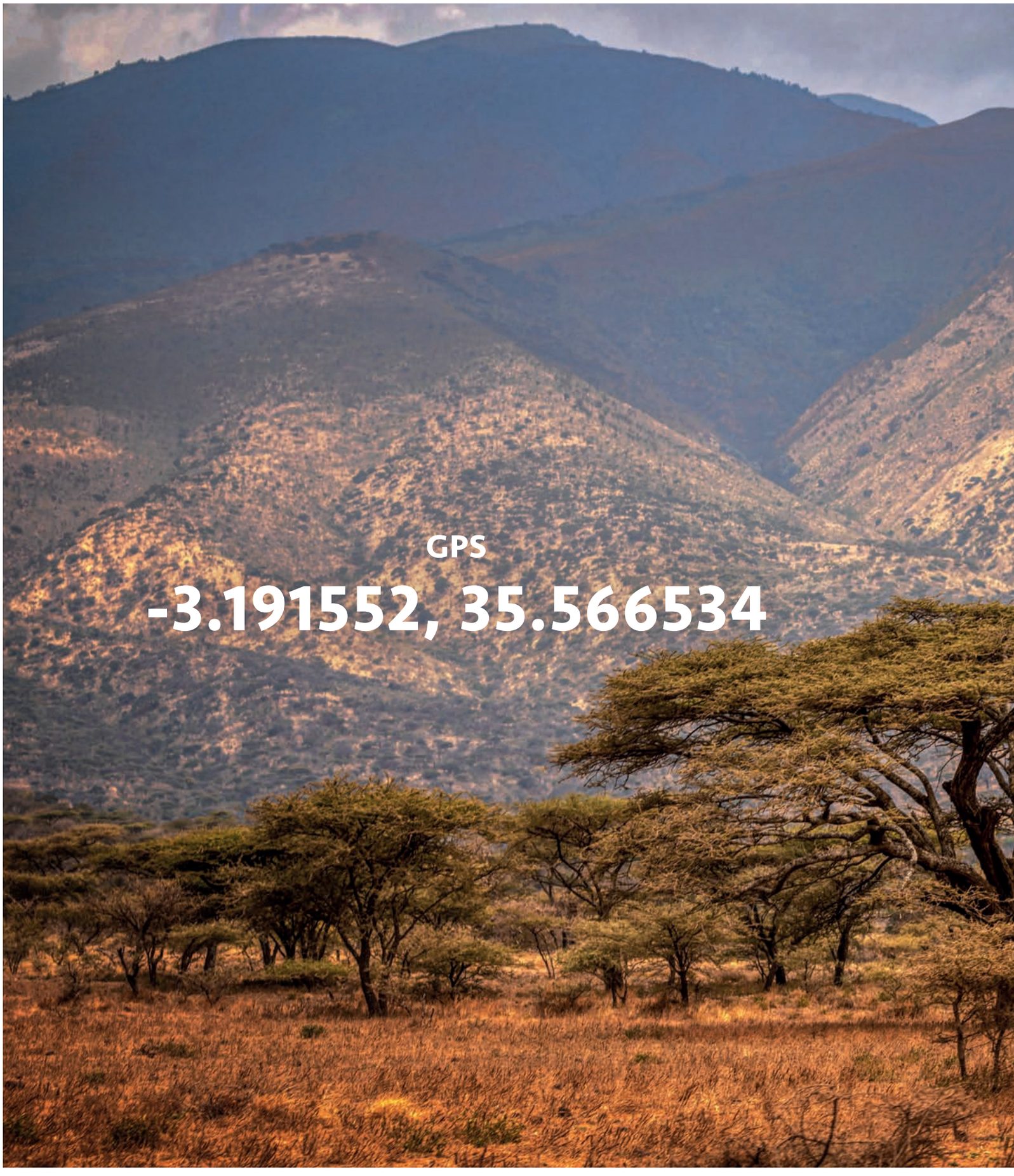
Helena Horská je uznávaná odbornice na měnovou politiku, vystudovala postgraduálně VŠE a Institut světové ekonomiky v Kielu. Je autorkou mnoha odborných publikací včetně článků o cílování inflace. Působila ve Výboru pro rozpočtové prognózy, dnes působí v rámci občanské iniciativy, think tanku, KoroNERV-20. Od roku 2004 je hlavní ekonomkou Raiffeisenbank a od roku 2019 také členkou Dozorčí rady Raiffeisenbank, a. s.

Kolébka života

PŘIPRAVILI / KRISTINA VÍTKOVÁ
FOTO / ARCHIV, GETTY IMAGES

Ve výšce bezmála dvou tisíc metrů nad mořem se uprostřed sopečné kaldery rozprostírá biblický Eden. Obrovská stáda zeber a pakoňů se tu prohání po zelených pastvinách, zatímco se vedle hejna růžových plameňáků rochní skupinka hrochů a lvice ve stínu akácie líně pozoruje skotačící mláďata. Ngorongoro je přírodním unikátem, kde se bez zásahu člověka odehrává koloběh života tak, jak jej matka příroda měla v plánu. A s respektem a pokorou smíme této podívané přihlížet i my.

GPS
-3.191552, 35.566534

Východní Afrika patří právem mezi nejkrásnější zákoutí na Zemi. Od bělostných pláží svahilského pobřeží přes zvlněné savany národního parku Serengeti až k neprostupné džungli Rwandy a Ugandy leží ráj milovníků divočiny a nevšedních dobrodružství. Díky nálezům ostatků prvních zástupců rodu homo bývá tato část světa nazývána kolébkou lidstva, již tisíce let je ovšem také dějištěm nejimpozantnější migrace velkých zvířat: více než dva miliony pakoňů, zeber, gazel a dalších zvířat vyráží každoročně na cestu delší než tisíc kilometrů a jako hodinky po směru ručiček putují přes území Keni a Tanzanie za potravou i vhodným místem k páření a rození mláďat. Mezi prosincem a únorem část proudu této velké migrace překonává stěny rozlehlého kráteru Ngorongoro, který na severu Tanzanie vznikl zhruba před dvěma miliony lety mohutnou explozí sopky, jež podle badatelů kdysi mohla převyšovat samotné Kilimandžáro. Na ploše 260 kilometrů čtverečních se zde mísí s jeho stálými zvířecími obyvateli, kterých tu žije přes pětadvacet tisíc, včetně africké velké pětky i kriticky ohrožených druhů. Každoročně pak za nimi vyráží nadšení pozorovatelé z celého světa, aby byli svědky této neuvěřitelné přírodní podívané.

Mezi přírodou a civilizací

Kráter i jeho okolí jsou součástí rozlehlého chráněného území Ngorongoro Conservation Area a do jeho nitra vedou tři cesty, po nichž mohou návštěvníci vstoupit pouze s oficiálním průvodcem. Pro pohyb uvnitř rezervace platí přísná pravidla, jejichž překročení může mít za následek nejen tučný finanční postih. Průvodci vozí návštěvníky terénními džípy, ze kterých se však krom dvou vytyčených stanovišť nesmí vystupovat. Nezřídka se totiž stává, že své obdivovatele přijde skokem na kapotu přivítat gepard nebo se ve stínu nápravy zjeví lví rodinka. Zvířata jsou na vozidla zvyklá a člověka vnímají jako součást celku. Jakmile se ale jednotlivec rozhodne bezpečí vozu opustit, stává se součástí potravního řetězce, na což turista žijící v moderním blahobytu již rozhodně není připraven.

Symbióza přírody s člověkem je tu ovšem přece jen hluboce zakořeněná – Ngorongoro totiž odpradávna obývají také lidské kmeny. V devatenáctém století vyhnaly původní kmeny Mdulu a Datooga silnější Masajové, jichž je nyní na území zhruba šedesát tisíc. Oděni do typických červených či modrých oděvů chodívají pást svá kravská stáda i na samý vrchol kráteru a mezi oblíbené kulturní zážitky patří přehlídka jejich pestrých tradic. Právě obyčeje tohoto kmene se v roce 1979 podílely na zařazení celé oblasti na seznam světového dědictví UNESCO.

Na palubě Noemovy archy

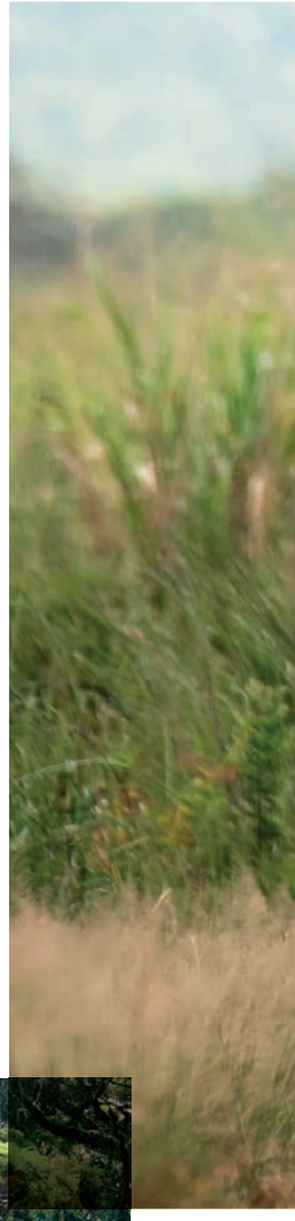
Na území, které je téměř o polovinu menší než rozloha Prahy, má člověk pocit, jako by se octnul v jiném světě. Oči až přecházejí z tak rozmanité škály fauny, jíž je tu obklopen: kráter a jeho okolí je domovem asi 115 druhů savců a přes 550 druhů ptáků. Některá zvířata v průběhu roku migrují, velká část tu však stráví celý život. Útočiště zde našli všichni zástupci africké velké pětky: slon africký, lev, nosorožec dvourohý, buvol africký i levhart skvrnitý. A s trochou štěstí je lze během několika dnů spatřit všechny.

Z kopytníků tu převažují zejména pakoně, zebry, gazely, buvoli a antilopy. U lesa Lerai lze spatřit i elegantní vodušky. Žije zde početné uskupení lvů, které čítá více než šedesát kusů, a o kořist s nimi zápasí smečky šakalů a servalů. Mezi lesy a křovinami pobíhají hned vedle pštrosů prasata bradavičnatá, zatímco opice se houpají ve větvích nad nimi. Přestože zde platí nesmlouvavé zákony přírody – sežer, nebo buď sežrán – dno kráteru je díky velké populaci mrchožravých hyen téměř beze stopy po padlých kusech. Jejich čelisti zvládnou rozdrtit i ty nejsilnější kosti a problém nemají ani s tuhou kůží zebry, která je pro jiná zvířata nestravitelná.
Stejně nezapomenutelný pohled na srdce kráteru je při východu slunce, kdy se země probouzí a stále ji halí jemný mlhavý opar.

Přípravy na Afriku

Pozorování divočiny uprostřed kaldery má své kouzlo v každém ročním období. Od června do září, kdy panuje sucho, jsou traviny kratší, a přichází tak ideální podmínky pro sledování zvířat. V tuto dobu je zde i méně komárů, čímž se snižuje riziko nákazy malárií – rostou ovšem počty turistů. Naopak v období dešťů, tedy od listopadu do května, se v celé své kráse ukazuje i místní flóra, která halí kalderu do všech odstínů zelené a nabízí útočiště pro obrovská hejna migrujících ptáků. Vyjma března a dubna přichází deště hlavně ve formě kratších odpoledních bouřek, do cestování proto téměř nezasahují a odměnou návštěvy v tomto období jsou výrazně menší davy lidí.

Vízum k návštěvě Ngorongoro je možné vyplnit online, lze jej ovšem získat i při vstupu do země za poplatek padesáti amerických dolarů, a to na letištích i hraničních přechodech. Platí se zde pouze hotově. Tanzanie pak po svých návštěvnících vyžaduje mezinárodní certifikát o očkování proti žluté zimnici, pokud do země cestují z lokality s vysokým výskytem této nemoci, jako je sousední Burundi či Keňa. Naléhavě je doporučeno očkování proti žloutence typu A a břišnímu tyfu. Hodí se také zkontrolovat platnost očkování proti tetanu. Ačkoli se v některých oblastech může vyskytovat cholera, riziko nákazy pro cestovatele je poměrně nízké, a očkování se tak doporučuje jen zdravotníkům a záchranářům. Nejlepší ochranou je vyvarovat se kontaminovaným potravinám a zdrojům vody, používat tedy pouze balenou vodu i k čištění zubů a stravovat se tepelně upravenými pokrmy. Hodí se přibalit tabletky aktivního uhlí a pro jistotu například malinkatý filtr na vodu LifeStraw.

Splynutí s přírodou

Ve většině parků a rezervací není povoleno sjet z vyznačených cest blíže ke zvěři, v základní výbavě návštěvníka by proto neměl chybět vysoce kvalitní dalekohled a pro nadšence fotografování i dobrý dlouhý objektiv. Do zavazadel je nutné přibalit i univerzální adaptér do zásuvky – v Tanzanii se používá odlišný typ – a budou se hodit i náhradní baterie či powerbanky.

Základem šatníku by mělo být multifunkční oblečení, které se dá dobře vrstvit, je lehké a nezabere moc místa. Horké dny zalité sluncem střídají překvapivě chladné noci, kdy přijde vhod i skladná péřová vesta. Vhodné jsou pohodlné boty s uzavřenou špičkou, sluneční brýle a pokrývka hlavy, a především v období dešťů lehká nepromokavá bunda. Na co se naopak hodí zapomenout, je oblečení se vzorem maskáčoviny, i kdyby je mělo nosit vaše dítě – kamufláž je v mnohých státech Afriky spojována s paramilitárními jednotkami a může při cestování způsobovat nepříjemné reakce okolí. Nehodí se bílá barva, která se snadno zašpiní a v přírodě až příliš vyčnívá, ani modrá nebo příliš tmavá, která naopak láká mouchy tse-tse. Na safari proto vyrážejte nejlépe s tlumenými přírodními barvami, jako jsou béžová nebo khaki.

Propojení světů

Impozantní výhled a atmosféra zdánlivě z jiného časoprostoru – luxusní &Beyond Ngorongoro Crater Lodge na samém vrcholku sopečné kaldery dělá svým pěti hvězdičkám skutečnou čest. V kontrastu se všudypřítomnou divočinou stojí eklektické snoubení viktoriánských a masajských prvků elegantně zasazených do teakových interiérů s maximálním důrazem na udržitelnost, soulad s přírodou a nejvyšší komfort. Tři desítky apartmánů s rákosovými střechami nabízí díky důmyslnému rozložení intimní zážitek v naprosto jedinečném prostředí. Návštěvníci si mohou vybrat ze široké škály aktivit, od lekcí tradičního lovu a pěších výprav pro otrlé až po degustaci vybraných vín završenou romantickým hýčkáním v bublinkové lázni.

Urban Safari

Prsteny z růžového zlata s černým nefritem, diamanty a malachitem.
ROBERTO COIN / OD 78 300 Kč

Stud Sign kabelka s dlouhým řetězem vyvedená z měkké jehněčí kůže.
VALENTINO GARAVANI / 52 190 Kč

Volné lněné kraťasy s vysokým pasem.
BLAZÉ MILANO / 7899 Kč

Hydratační denní krém s vysoce regeneračním alaptidem vyvinutým na Karlově univerzitě.
SAIN / 2490 Kč (75 ml)

Nadčasový kašmírový rolák vyrobený z etické vlny.
EXTREME CASHMERE / 12 430 Kč

Olfaktorická interpretace atmosféry ulic Bombaje v podání oudu, kávy, ambry, santalu, davany a nasládlé tonky.
BYREDO / 3450 Kč (50 ml)

Speciální edice tenisek Converse s designem od Ricka Owense.
CONVERSE / 4219 Kč

Prémiové nemovitosti pro šťastný život

homeland

www.homeland.cz

48 hodin v Marrákéši

PŘIPRAVILA / KRISTINA VÍTKOVÁ
FOTO / GETTY IMAGES, UNSPLASH, ARCHIV

Labyrint bezmála tisíc let starých uliček pulzuje životem jako mraveniště. Pod nataženými kanafasy, koberci a bambusovými rohožemi chránícími srdce historické mediny před úporným sluncem bují chaotický obchod poháněný pokřikujícími trhovci. Omamná vůně koření a máty se ve vzduchu snoubí s jemně štiplavým odérem z koželužen a ze všech barev, světel a dojmů jde hlava kolem. Jen o kousek dál se za hradbami rozprostírá zcela jiný svět plný elegantních butiků, galerií, opulentních zahrad a vybraných restaurací. Uprostřed moderní idyly však naprosto nečekaně stojí osel. Marrákeš je městem mnoha tváří a poznat každou z nich by vydalo na několik životů. Náš výběr toho nejlepšího ale s trochou štěstí zvládnete prožít za víkend.

Ztraceni v medině

Staré město Marrákeše je kolkolem obehnáno hradbami z červeného jílu. Ještě před sto lety žila většina obyvatel kdysi hlavního města Maroka právě mezi těmito zdmi. Z ptačí perspektivy připomíná tato část zvaná medina včelí plástev, typický hexagon tu však nahrazují čtvercové půdorysy tradičních riadů – domů s poklidnými dvory, fontánami či bazény uprostřed. V epicentru dění stojí rozlehlé Náměstí mrtvých, Jemaa el-Fnaa, kde se soumrakem vyrůstá změť prodejních a jídelních stánků a kde se schází místní kejklíři, krotitelé hadů, berberští hudebníci i vědmy, které vám za pár dirhamů vyvěští z dlaně pohádkovou budoucnost.

Severní část náměstí je vstupní branou do světa připomínajícího příběhy Tisíce a jedné noci – marrákešské souky jejich malebnost dostala až na seznam UNESCO. Tyto trhy patří k nejrozlehlejším v zemi a šílenější chaos si lze jen těžko představit. Přímo na ulici se tu vyrábějí slavné marocké lampy, barví látky, kovotepci vytvářejí své mistrovské kusy a v truhlářské dílně je na pár metrech čtverečních vystaven celý život – zlacená nosítka pro nevěstu, jídelní stůl, kolébka i rakev. Hrdě vyvěšená ovčí hlava podává ve stánku za rohem zprávu o tom, které maso je dnes v kurzu. Opodál se ke koupi líně proudícím davům nabízejí cukrovinky, živí hlemýždi, špičaté kožené pantofle hrající všemi barvami, zrcadla, čajové konvice, koření, šaty, koberce...

Cuir d´Orient

Horkým vývozním zbožím nejzápadnějšího Orientu byla odedávna marocká kůže. V 16. století si ji pro její měkkost a pevnost zamilovali evropští výrobci knih, kteří do ní halily exkluzivní vydání svých tisků, a dodnes si poctivě udržuje svoji skvělou reputaci. V záplavě kožených výrobků si na tržišti každý najde svého favorita, ještě zajímavější je ovšem výprava ke zdroji. A zážitek je to všemi smysly intenzivní.

Marrákešské koželužny situované na samém okraji mediny jsou přístupné pouze s místním průvodcem, ten si vás ale sám

odchytí na ulici před vchodem. Svazeček máty, který ihned dostanete do ruky, si poctivě střežte. Už za chvíli totiž bude pro váš čich tou největší spásou. Na konci úzkého točitého schodiště v nejvyšším patře koželužny čeká ochoz s fascinující podívanou. V kruhových kádích z hlíny a cihel se louhují a barví kůže z velbloudů, koz, ovcí a krav. V některých je dělníci podobně jako víno poctivě prošlapávají, aby byly poddajnější. Další kůže se suší na slunci, rozprostřené po střechách nebo na zábradlí. Do nosu uhodí štiplavý zápach, který v sobě mísí odér samotné zvířecí kůže s rozkládajícím se holubím trusem, jenž obsahuje amoniak a přidává se do kádí jako činidlo ke změkčení kůží. Čas jako by se tady vrátil o stovky let zpět.

Tradiční řemeslo se tu předává z generace na generaci a do procesu je zapojená celá rodina. Zatímco otec čistí kůže, synové na ulici anglicky lákají turisty k prohlídce, aby je nakonec zavedli do obchůdku, kde strýc z druhého kolene opřede fantastickým příběhem i tu nejobyčejnější koženou peněženku. Nesmlouvavým pohledem se nenechte zmást, ceny vždy začínají na nesmyslných částkách a s trochou neoblomnosti ji rychle snížíte na rozumnou úroveň.

Francouzský šarm

Hned za hradbami starého města se rozprostírá rozsáhlá síť pravidelných moderních tříd, které lemují nízké rezidenční budovy a propojují prostorné kruhové objezdy. Naleštěné výlohy dávají na odiv zboží v buticích high-end značek, galerie lákají na umění světového formátu, překvapením jsou špičkově vybavená golfová hřiště. Francouzský vliv je v ulicích nového města zvaného Gueliz znát na každém rohu. Na začátku 20. století se Maroko stalo francouzským protektorátem a kontrolu nad zemí převzal francouzský guvernér. Pod jeho taktovkou v průběhu několika let vznikla v okolí hlavních tradičních medin elegantní nová města určená ke kulturní zábavě evropského typu, která jsou navzdory blízkosti vyprahlé pouště protkaná zelenými parky a zahradami.

Klenotem mezi nimi je půvabná Jardin Majorelle, původně soukromá zahrada vybudovaná francouzským malířem Jacquesem Majorellem okolo jeho extravagantní, kobaltově modré vily. Po čtyři desetiletí přivážel do zahrady nejrůznější rostliny ze svých dalekých cest, jeho bujarý životní styl ho ovšem ve stáří donutil vilu prodat. Rezidence v 80. letech učarovala návrháři hvězd, Yvesu Saint Laurentovi, jenž ji zrekonstruoval a s pomocí marockého etnobotanisty a parfuméra Abderrazzaka Benchaabaneho vdechl zahradě nový život. Na bezmála pěti hektarech se v nespočtu jezírek, fontán a vodních kanálů zrcadlí rozmanitá škála rostlin, od banánovníků a vysokých kokosových palem až po naježené kaktusy a něžné lekníny. A tak krásně to tu voní! Kdo chce vedle přírodní energie čerpat i vědomosti, může zamířit přímo do vily, kde si lze v příjemném chládku prohlédnout návrhářovo muzeum.

Severní část náměstí Jemaa el-Fnaa je vstupní branou do světa připomínajícího příběhy Tisíce a jedné noci.

Bipolární město

Zatímco se uprostřed mediny nese na stůl tržištní špeluňky tradiční tajine, pomalu pečený ve specifických keramických nádobách, ulicemi nového města zní zvuk podpatků mířících do nejlepších restaurací. Doma preferují Maročané místní kuchyni, do restaurací však míří za chutěmi jiných krajů. Středomořská kuchyně bratrům Pourcelovým vynesla v jejich rodném Montpelieru tři michelinské hvězdy a ve své marrákešské restauraci Crystal lákají hosty na špičkovou Itálii v prostředí zahradní oázy či mezi desítkami planoucích svící. Z Grand Café de la Poste sálá koloniální atmosféra dvacátých let, kde ze spolupráce francouzského a marockého šéfkuchaře vzniká nebe na talíři. O víkendu je Café oblíbeným hotspotem expatů a bohémů, kteří si sem chodí vychutnat odpolední aperitiv.

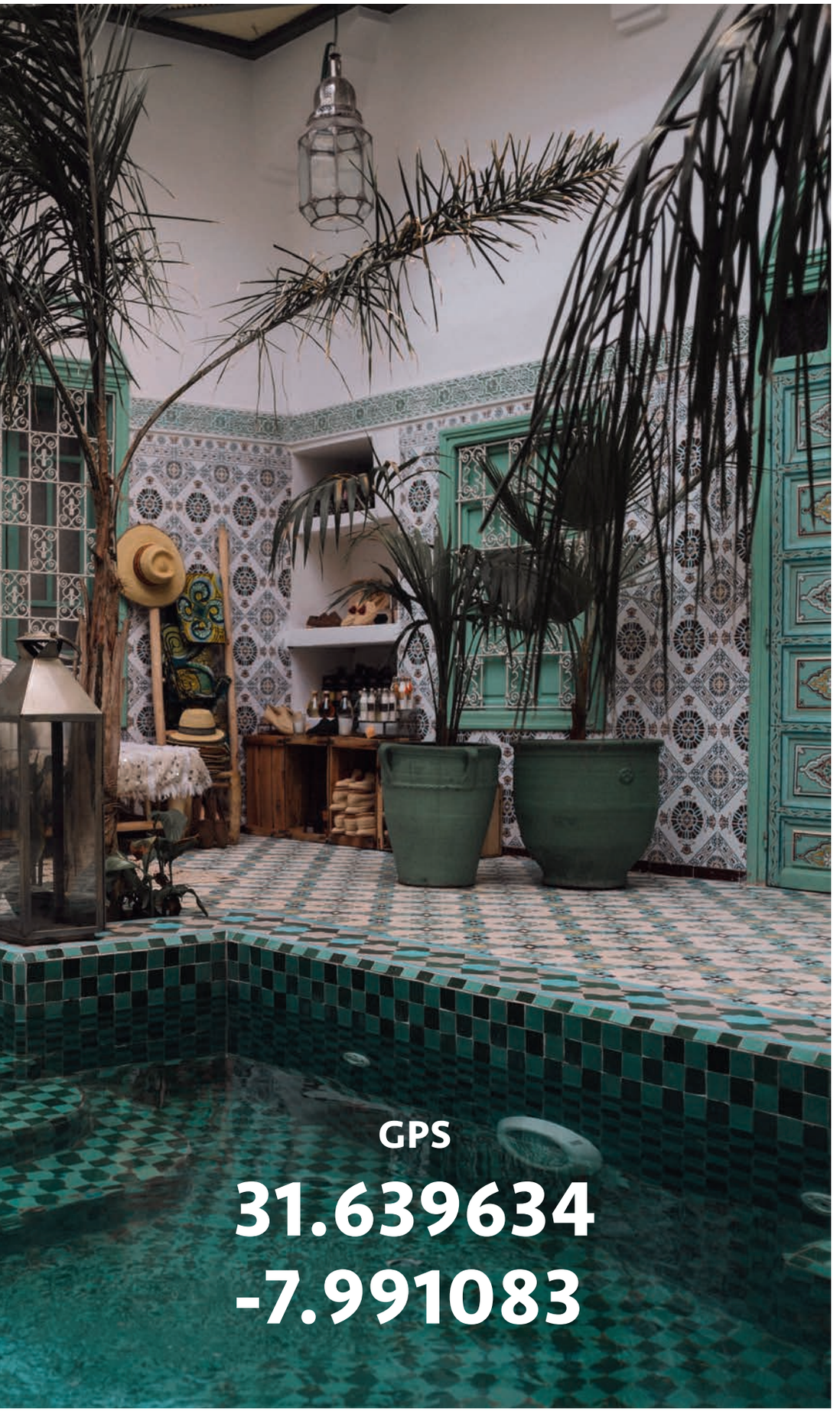
Zcela jedinečným zážitkem je také restaurace Al Fassia, kterou vedou výhradně ženy. Před třiceti lety ji společně se svým manželem založila Fatima Chab, která chtěla učit dívky vaření a správnému pohostinství. Pečená jehněčí nožka či nadýchané masové koláčky dělají čest jejímu kuchařskému umění, jenž je servírováno v prostorách riadu. Ty nabízí mimo jiné i ubytovací kapacity či tradiční lázně hammam, které k marocké kultuře patří stejně neoddělitelně jako všudypřítomný arganový olej.

Epifanie nad střechami

Na večerní drink si ale přece jen odskočte zpátky do mediny, tedy nejlépe na některou z jejích střech. La Pergola kousíček od Jemaa el-Fnaa nabízí úžasný výběr marockých vín, signature koktejlů (je libo Maroccan Mule?) a tapas v marockém stylu. Hostům však učarují především fantastické výhledy na hlavní marrákešskou mešitu Kotubia a dění v přilehlých ulicích i na úžasné panorama vrcholků Atlasu na jihovýchodní straně. Když se zde po celodenním brouzdání v podvečer pohodlně usadíte a zaposloucháte do zvuků davů pod vámi, které jemně protkává klapot kopýtek tažných oslíků, tóny berberských instrumentů, smích a cinkání mincí, v ten moment konečně porozumíte kouzlu jménem Orient.

V truhlářských dílnách ztracených v uličkách souků je na pár metrech čtverečních vystaven celý život – zlacená nosítka pro nevěstu, jídelní stůl, kolébka i rakev.

Ztratíte se. Nevyhnutelně. Hledat svoji přesnou polohu na mapě v chytrém telefonu a podle ní se držet cesty zpět je úsměvná myšlenka, na chaotickou změť uliček je i vyspělá geolokace krátká. Medině se prostě musíte poddat. Ostatně, ztratit se v jejím labyrintu patří k nezapomenutelným zážitkům. Na konci slepé uličky se obvykle objeví malý kluk, který ztracené turisty za pár cinkavých mincí odvede zpět na hlavní třídu – i to je součástí místního koloritu.

Tisíciletý papír

PŘIPRAVILA / SOŇA HANUŠOVÁ
FOTO / ARCHIV

Washi je tradiční, ručně vyráběný druh papíru pocházející z Japonska. Jedná se o jedno z nejzásadnějších, i když často přehlížených uměleckých řemesel země vycházejícího slunce. V japonské kultuře je jeho výroba natolik zakořeněná, že washi nevymizelo ani s příchodem levného západního papíru. Naopak, nadále zůstává součástí kulturního dědictví, což v roce 2014 potvrdilo také UNESCO zapsáním washi na svůj seznam.

Přestože je dnes washi ikonickým prvkem japonské kultury, počátky výroby papíru musíme hledat v Číně. Do Japonska přinesli tuto techniku buddhističtí mniši začátkem 7. století. V té době vládli Japonsku císařovna Suiko spolu s princem regentem Shōtoku. Právě on se zasloužil o rozvoj washi. Čínský papír považoval za příliš křehký, proto podporoval produkci z vláken moruše a konopí, které se pěstovaly pro zpracování textilií. Díky němu začali Japonci papír dál zdokonalovat a okolo 10. století vyvinuli metodu nagashizuki, jejíž umění se předává z generace na generaci do dnešních dní.

Tradice washi se udržela napříč staletími až do období Meiji (přelom 19. a 20. století), kdy Japonsko naplno zasáhla westernizace. Země přejala řadu západních vlivu, mezi změny patřil i přechod ke strojové vyrobě papíru. Tehdy se začalo rozlišovat mezi západním (joshi) a japonským papírem (washi) a náročná a nákladná ruční výroba washi se ocitla v pozadí. Místo dosavadního každodenního použití se využíval jen pro umělecké účely. Na vše ostatní tu byl levný, masově produkovaný západní papír.

Washi tak téměř vymizelo. Ale jen téměř. Navzdory změně poptávky zůstal japonský papír zásadním aspektem kultury. A díky přizpůsobení se moderní době se stal důležitou součástí předmětů denní potřeby, jako jsou hračky, vějíře, nebo dokonce nádobí.

Od bankovek k nádobí

Obliba washi spočívá v jeho pevnosti a trvanlivosti. Je o něco tvrdší než běžný papír, a tak vedle psaní a kreslení našlo využití i pro další účely. V dávných dobách se používalo prakticky na vše včetně úředních dokumentů, náboženských spisů a prvních japonských bankovek. Vyráběly se z něj také posuvné dveře (shōji), lucerny či papírové deštníky.

Speciální kapitolou jsou pak vějíře, jež se staly uměleckým dílem samy o sobě. Už ve 12. století byly v Japonsku natolik populární, že vláda rozhodla o omezení jejich výroby. Vlastnit vějíř mohly pouze určité společenské vrstvy, a tak se stal znakem vyššího postavení. Umělecké zpracování získalo pevně daná pravidla a podle vzhledu vějíře bylo možné poznat, zda dotyčný patří k aristokracii či jiné společenské vrstvě.

Do Evropy se japonské vějíře dostaly teprve v raném novověku, okamžitě se však staly nezbytným módním doplňkem zámožných dam. V našich končinách se žádanějším typem stal skládaný vějíř

(sensu) s konstrukcí z bambusu a potažený washi nebo hedvábím. Pro Japonsko je však typičtější uchiwa, tedy pevný vějíř připomínající svou siluetou palmový list. Dnes se vyrábí z mnoha různých materiálů, ty tradiční však tvoří rám z bambusu vložený mezi dva listy washi. Po potažení rámu papírem následuje zdobení vějíře, a to buď barvením, nebo ruční malbou. Řada mistrně zdobených vějířů pochází z období Edo mezi 17. a 19. stoletím. V této době bylo malířské umění na vrcholu a mezi nejvýznačnější umělce patřil například Takaku Aigai nebo Katsushika Isai. Jejich malované vějíře, které se zachovaly do současnosti, stále vyvolávají obdiv.

V rukou Picassa či v Sixtinské kapli

Washi však nefascinovalo jen japonské umělce. Pozornost si získalo i za hranicemi. Nizozemský malíř Rembrandt s washi experimentoval dokonce už kolem roku 1650, tedy ještě před rozmachem japonismu v Evropě. Kouzlu japonského papíru později propadli také Pablo Picasso nebo Marc Chagall.

V uměleckém světě se washi používá dodnes, zároveň však získalo i praktičtější funkci. Díky své pevnosti se stalo velkým pomocníkem restaurátorů. Používá se při konzervaci a opravách knih a uměleckých děl včetně Michelangelových fresek v Sixtinské kapli. Pro restaurátorské účely bylo vyvinuto speciální washi nazvané tengujo-shi. Jde o nejtenčí washi na světě vytvořené technologií, k níž má přístup jedna jediná společnost.

Tímto způsobem si výroba washi udržuje své místo na slunci. Nové možnosti využití papíru však nehledají jen jeho výrobci. Značka Wasara nabízí papírové nádobí z washi určené pro catering, na piknik nebo grilování. Jde o ekologické, kompostovatelné nádobí vyrobené z udržitelných zdrojů – papíru z bambusu a bagasy (zbytky po vylisování cukrové třtiny).

Ostatně washi je udržitelné samo o sobě. Vzniká z obnovitelných rostlinných zdrojů, které dorůstají během dvou let. Ve srovnání s papírem na bázi dřeva má tak citelně menší dopad na životní prostředí.

Ruce, slunce, voda

Washi nejčastěji vzniká pomocí metody nagashizuki, kdy se do směsi buničiny přidá viskózní látka. Použitá vlákna jsou oproti původní čínské metodě tamezuki delší a výsledkem je pevnější papír. I dnes převládá ruční výroba, která zahrnuje několik fází. Nejprve je třeba získat materiál. Přibližně 90 % výrobců používá vlákna z moruše (kozo), případně vlákna z keře mitsumata. Poslední, avšak vzácnou možností je keř gampi, který se však nedá pěstovat. Sklízejí se tedy divoké keře, což se následně promítne do ceny papíru.

Kůra moruše se skládá ze tří vrstev – vnější černé, střední zelené a vnitřní bílé. Pouze ta poslední je v procesu vzniku washi potřeba, vše ostatní musí pryč. Aby bylo možné oddělit potřebné části rostlin, větve se nejprve spaří. Jakmile změknou, sloupne se svrchní černá kůra a nožem seškrábe zelená vrstva. Očištěná bílá dřeň se uschová v co nejdelším kusu a nechá se usušit.

S malbou na washi experimentoval už Rembrandt dávno před rozmachem japonismu v Evropě. Kouzlu východního papíru později propadli také Pablo Picasso nebo Marc Chagall a využit byl i při restaurátorských pracích ve vatikánské Sixtinské kapli.

Po usušení se vlákna umístí pod tekoucí proud vody, aby se vyčistila, a poté se nechají opět usušit. Následuje vaření, kdy se buničina smíchá ve velké kádi s alkalickým roztokem, který zajistí, že vlákna zůstanou rovnoměrně rozložená. Na řadu přichází nejznámější část celého procesu. Vlákna se rozloží na kameny a roztloukají se pomocí dřevěné paličky. Z lýka se uvolní dlouhá tenká vlákna, která se smísí s vodou. Výsledkem je kašovitá hmota, která se rozprostře na bambusové síto s rámem, kde se přelévá ze strany na stranu, aby se vlákna lépe propletla. Jakmile je arch hotový, vylisuje se z něj přebytečná voda a znovu putuje na sušicí desky. Slunce a vítr vykonají své, aby byl papír dokonale suchý a bílý.

Poslední mohykán

Je zřejmé, proč je ručně vyráběné washi dražší než běžný papír. A i když se jeho tradice dodnes zachovala, bylo z některých oblastí života zcela vytlačeno levným západním papírem. V návaznosti na to samozřejmě ubylo i manufaktur na jeho výrobu, které se dříve nacházely po celém Japonsku. V současné době existuje už jen pár výrobních center, jako Echizen, Sekishu nebo Awagami. Poslední jmenované pokračuje nejen v rodinné tradici výroby, ale také se věnuje vývoji nových technik a výzkumu materiálů. Díky inovacím může nabízet washi, které je vhodné pro tisk. Tím tradiční japonský papír pomáhá začleňovat do současného života.

Společnost Awagami v japonské Tokušimě vede rodina Fujimori. Minoru Fujimori, zástupce šesté generace, převzal rodinný podnik v roce 1945 a byl odhodlaný pokračovat i přes potíže, které s sebou přinesl konec druhé světové války. V roce 1970 byl Tokušimou oceněn za nebývalý přínos městu a roku 1986 mu císař udělil řád za zásluhy. V současné době podnik vede jeho syn Yoichi se svou rodinou.

Z Japonska pod Ještěd

Washi je sice tradiční japonský produkt, ale jeho výrobce najdeme i u nás, konkrétně ve Zdislavě. Michal Gorec, majitel značky Papyrea, vyrábí washi z lýka ještědských moruší. Papírnictví se začal věnovat na sklonku tisíciletí, kdy působil v ruční papírně Tut Neyar v Izraeli. A samozřejmě navštívil také Japonsko.

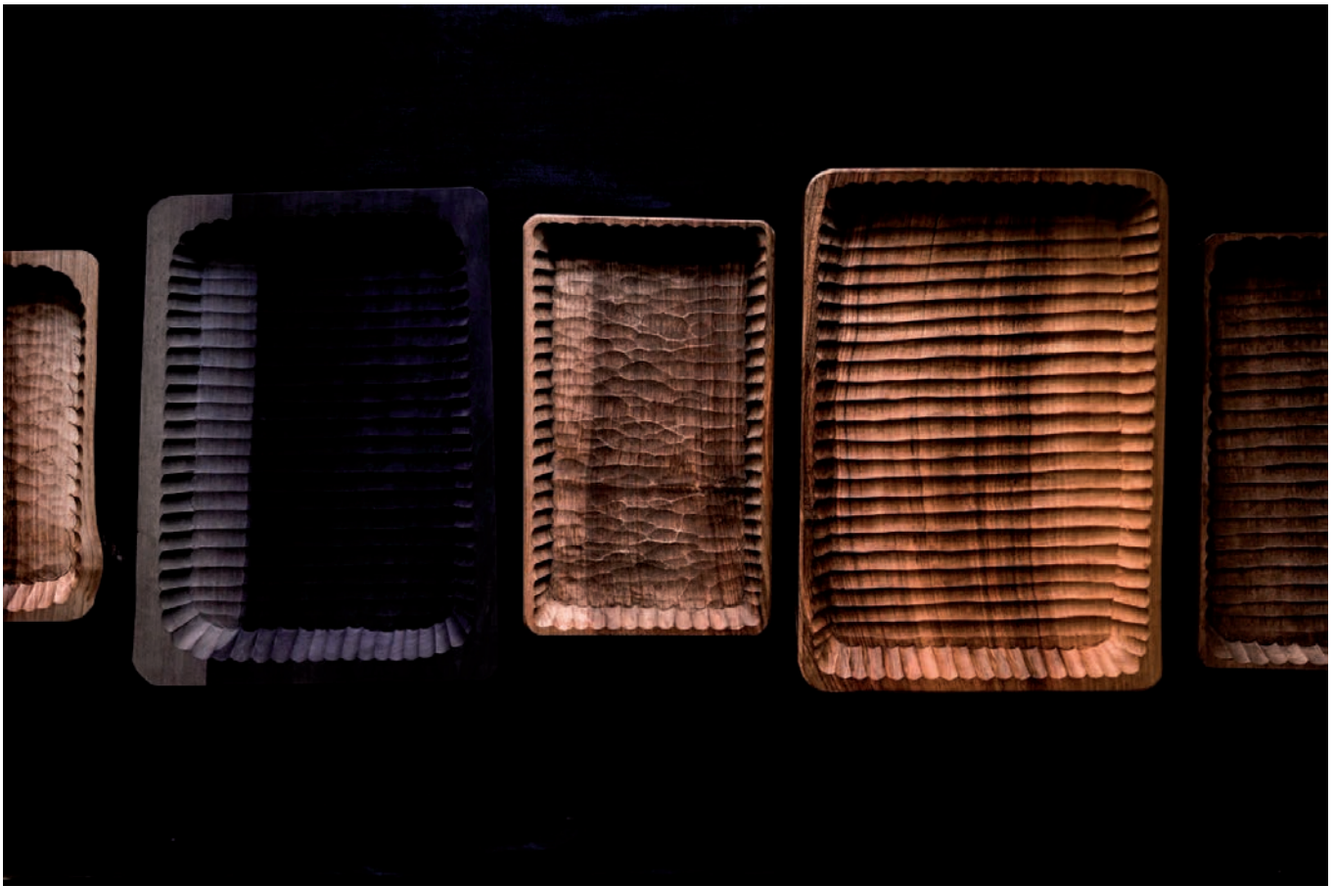
Nová vlna

Mezi nejčastějšími důvody úpadku řemeslných tradic se uvádí vysoký věk řemeslníků a úmrtí posledního mistra. Častý nezájem mladší generace o konkrétní řemeslo, a tedy i nemožnost sehnat další učně, zvyšuje ceny ručně vyráběných předmětů, a to je pak příčinou celkového poklesu poptávky.

Na druhou stranu se občas najdou i tací, kteří se rozhodnou řemeslo zachránit před vymřením. A nemusí ani pocházet z oblasti tradiční výroby. Tomáš Heller alias Tea Tom se věnuje ručnímu vyřezávání čajových táců wagatabon. Tuto techniku používali šindeláři ve vesnici Wagatani v prefektuře Ishikawa a tradice se dědila od 17. století do roku 1961, kdy byla vesnice evakuována a zaplavena kvůli stavbě přehrady. Řemeslo tak na nějaký čas zaniklo, ale několik řemeslníků ho později vzkřísilo. Jedním z posledních žijících mistrů, který inspiroval tvorbu Tomáše Hellera, je Shinichi Moriguchi. Paradoxně je to tedy český řezbář, kdo dnes udržuje při životě tradici táců wagatabon.

V Japonsku mohli vlastnit vějíř pouze příslušníci určitých společenských vrstev, a tak se stal znakem vyššího postavení, příslušnosti k aristokracii.

Na červeném seznamu

Mezi ohrožená řemesla nepatří jen výroba washi, ale řada dalších. U některých, jako je třeba brusič diamantů, kloboučník či výrobce vějířů, byste to nejspíš ani nečekali. A přece i tyto profese najdeme na červeném seznamu ohrožených řemesel, který již několik let vychází ve Velké Británii. Zatím poslední aktualizace vyšla v polovině loňského roku. Kromě 20 nových ohrožených řemesel přibyly na seznam také 4 profese, které jsou ve Velké Británii již nenávratně ztraceny: zlatotepectví, výroba papírových ozdob, výroba kriketových míčků a výroba lakrosových holí. Dalších 56 je kriticky ohrožených.

V korunách stromů

PŘIPRAVIL / RADOMÍR DOHNAL
FOTO / SINDRE ELLINGSEN

Ohromeni krásou lesa a výhledů na fjord nechali v norském Odda zbudovat dvojici stromových domů. Objektů, které umožňují svým dočasným obyvatelům naplno si prožít senzaci pobytu v divočině při zachování maximálně komfortního prostředí a soukromí. Nevšední ukázka přírodního designu, odkazující na tribální architekturu i vzpomínky z dětství z pera architektů ze studia Helen & Hard si vás podmaní.

Povinnosti, úkoly, nezbytnosti. Čas nám ukrajují termíny schůzek a jednání a o velikosti takto nakrájených porcí rozhodují údaje zapsané do diářů. Chytré telefony a počítače, které nám měly život usnadňovat, ho neustálým přívalem informací a další práce spíš komplikují. Z někdejšího nadšení a zápalu zůstává jen únava přecházející do vyčerpání. Že to chce pauzu, dovolenou, změnu? Jistě. Jenže kde to vlastně bude jiné? E-maily za vámi doputují i na pláž nebo do hor. Správná odpověď se přitom nezakládá na direktivní geografii příslovce ‚kde' – ale spíš na určení času, tedy ‚kdy'. Kdy to bylo jiné? Z uspěchané přítomnosti vás totiž nemusí vytáhnout současnost, ale určitě to dokáže minulost. Vzpomínka na dobu dětství, okamžiky bez starostí a momenty přirozené radosti.

Svět dospělých nedosáhne ke korunám stromů

Norský projekt Woodnest Cabin staví svou prapůvodní ideu na průniku dvou dimenzí, z nichž jednou je již několikrát zmíněný návrat do dětství. Údobí, kdy si děti ve víru her budují na stromech a ve větvích nejrůznější bunkry, domečky a skrýše. Někdy se značnou mírou přirozené nemotornosti, jindy s velmi sofistikovanou propracovaností. Podstatné je, že se tato hnízda stávají místem nespoutané fantazie a z několika prken uchycených v koruně stromu mohla být třeba raketa kosmonautů, vzdušný zámek pro poníky nebo pirátská loď. Je to vcelku jedno, protože dětská fantazie nezná mantinely.

Druhá dimenze *Woodnest Cabin* má už praktičtější rámec a přidružuje se k dospělému vnímání světa. Pramení z podzimu 2017, kdy skupina stromolezců, zaměstnanců lesního závodu z města Odda, prořezávala porosty letitých jehličnanů na samé hraně skalisté strže. I když už jistě během své profese viděli ledacos, perspektiva povýšená o příkrou skálu a vertikálu štíhlých kmenů před nimi otevřela skutečně nevšední panoramatický výhled. Zpod korun stromů dokázali spatřit celý fjord Hardanger a dohlédnout až na jeho konec, k moři. Byla to fascinující scenerie, kterou vlastně nikdo dřív – nevybaven lany, horolezeckým jištěním a mačkami – nemohl spatřit. O pár měsíců později pak začal v Odda vznikat plán, jak zážitek z tohoto mimořádného místa zprostředkovat ostatním. Výletníkům, turistům.

Hodnotou prožitku je vlídné osamění

Klasikou by asi bylo vyznačení trekingové trasy do hor zakončené rozhlednou na hraně onoho skaliska. Naštěstí právě tehdy zazněla věcná námitka, zpochybňující takový záměr. To, co totiž činilo scenerii fjordu Hardanger mimořádnou, byl kontext izolace a osamění diváka, jenž měl možnost ji sledovat. Fakt, že sílu tohoto momentu vnímal v daný okamžik jen on sám a mohl se do něj zcela ponořit. Místo rozhledny určené volně všem tak vyhrála varianta řekněme soukromé

rozhledny. Vyhlídky určené na den a noc, pro jednoho nebo dva pozorovatele. Což nás vrací k prvotní dimenzi dětství. Kdo by snad mohl mít o takovou vyhlídku zájem? Přece ti, kteří se chtějí vrátit do časů žitých bez starostí. Unavení, přepracovaní, žádající si trochu zaslouženého klidu a relaxu v místě, kde je shon všednosti nedostihne a jehož panoramatická síla je naprosto pohltí. Woodnest Cabin byla stvořena pro lidi, kteří chtějí být jen chvíli sami, anebo sami spolu, bez zbytečného vyrušování. Pro romantiky hladovějící po uvolnění v lůně přírody.

Cesta je (první) cíl

I když lze Woodnest Cabin provozně klasifikovat jako hotel, jde vlastně jen o dvojici samostatných pokojů, ztracených v hlubokých lesích, k nimž si nejdřív musíte najít cestu. A že až nahoru do skal je to pořádný kus cesty. Fyzickou únavu ale rychle nahradí euforie, když poprvé spatříte svůj cíl. Obydlí, zbytnělou dřevěnou strukturu překrytou šindelem, k níž vede houpavě dřevěný můstek až do výšek. Tady, na patnácti metrech čtverečních vymezeného absolutního soukromí, naleznete vše potřebné. Nechybí podlahové vytápění, miniledničká, kuchyňka, kávovar, sprcha ani dokonale zásobený bar, tlumené osvětlení a široce otevřený profil panoramatického výhledu, který vás zbaví slov.

Řešení pro konkrétní případ

To, co na první pohled vypadá jako pobídka k instantní romantice, ale nevzniklo z ničeho a při realizaci samotné se místní architekti ze studia Helen & Hard notně natrápili. Čistě technicky by nebyl větší problém upevnit stavbu na středový kmen, pokud by ji fixovaly doprovodné stabilizační prvky. Takové realizace si ostatně můžete prohlédnout v každém větším lanovém centru. Jenže to, co činilo místo silným, byla právě ona absence lidských zásahů, vlastnosti lesa nedotčeného člověkem. Bylo tedy zapotřebí vymyslet spolehlivé upevnění obytného objektu na víceméně samonosné bázi. Takové upevnění, které by nekompromitovalo bezpečnost a stabilitu, a přitom umožnilo existenci *Woodnest Cabin*. Tato řešení museli architekti hledat pro danou situaci sami.

Řešení pro tento projekt vycházela z designu přírodní matematiky. Pravzorem tvaru struktury se stala kongla, kónický květ smrků.

Práci na návrhu rozhodně neulehčovaly již vyjmenované komfortní prvky, jako třeba podlahové vytápění. V zimě totiž stromy spí a začít prstenec při jejich obvodu uměle zahřívat znamená odepsat je. Kromě vlastní fixace tak bylo třeba promyslet i odizolování. Aby těch potíží nebylo málo: když už vytváříte průnik světa lidí do divočiny, netoužíte po nepřirozeném vzhledu, ale naopak po splynutí s prostředím. Pravzorem tvaru struktury se tedy stala ryze přírodní *kongla*, tedy kónický květ smrků. Pochopitelně patřičně zbytnělá pro potřeby obývání. Technická řešení pro tento projekt tedy vycházela z designu přírodní matematiky a neméně přírodních materiálů uspořádaných způsobem, který by lichotil severským tradicím a respektu k okolní krajině.

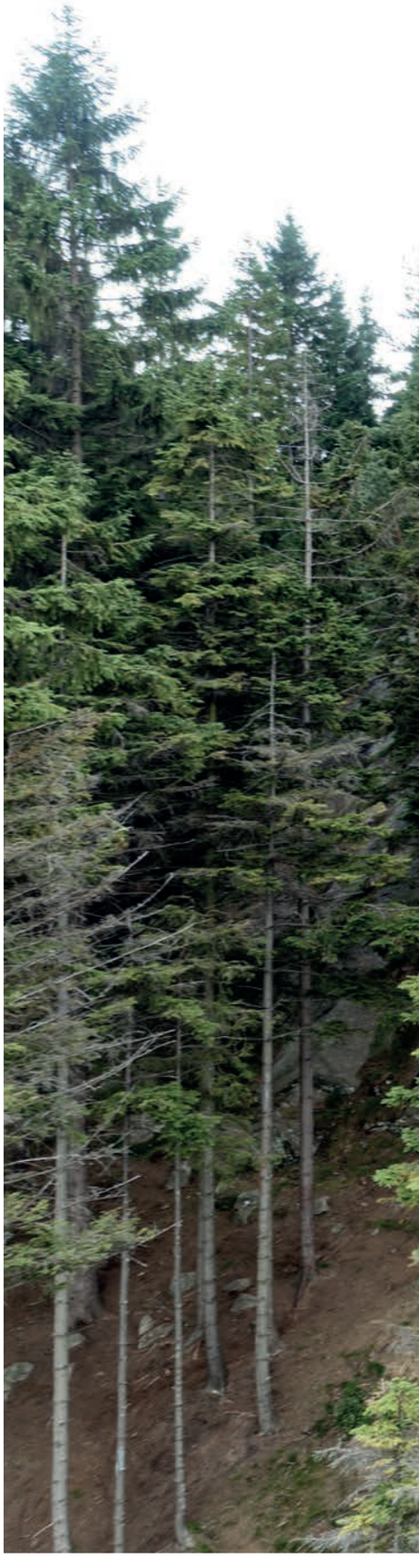
Konstrukce uzamčená ve kmeni

Konstrukční řešení spočívalo v nosném tělese ocelového potrubí rozříznutého podélně na poloviny připevněného ke kmeni. Následné zafixování proběhlo s pomocí čtyř mohutných šroubů skrz, takzvanými Garnierovými přívrty, které srostou s tělem stromu. Bezpečnost a stabilita stavby vychází z *kompartmentalizace*, při níž dochází k úplnému utěsnění šroubů uvnitř živého dřeva. Vzniká tím úhelný systém, pevná ocelová páteř, k níž se mohou upínat vnější struktury, jako například dvojitě žebrovaný rám ze smrkového překližkového dřeva, který radiálně obíhá kmen a definuje tím uzavřený prostor. Zdvojená a překrývající se žebra vytváří izolační vrstvu, kterou kryjí vnitřní hladké a vnější šindelové obklady. Celek a dojem z něj je pak otázkou perspektivy.

Z dálky jsou dva izolované domy v korunách stromů neznatelné (a neshlíží na sebe ani navzájem, mají úplné soukromí). Z blízka jsou vidět kontury zvláštního hnízda, které je nesnadné identifikovat, a jeho ‚lidský' původ prozrazuje jen přístupový můstek. Když na něj vystoupáte, můžete vnímat, že hnízdo je zavěšené ve výšce kolem pěti metrů nad zemí. Ovšem strom, a na něm tedy i dům je vrostlý na hraně skutečně výrazné skalisté strže, což pohledu dolů dodává výšku několika desítek metrů. *Woodnest Cabin* jsou ale vystavěny spolehlivě, nechvějí se ani v silném větru. Stejně jako stromy, které jejich masu nesou, čerpají svou sílu ze země a jejich návštěvníci ji mohou čerpat také.

Když se zešeří, les kolem potemní a v ulicích Odda kdesi hluboce pod vámi se rozsvítí pouliční osvětlení. V tu chvíli uvidíte, jak se vám civilizace a její starosti vzdalují samy od sebe a odliv z fjordu Hardanger je odnáší pryč.

Woodnest Cabin byla stvořena pro lidi, kteří chtějí být chvíli sami, anebo sami spolu, bez zbytečného vyrušování.

Kronika Portugalska

GPS

39.412132, -7.454711

PŘIPRAVILA / JITKA VOLNEROVÁ
FOTO / ARCHIV

Skutečné příběhy
starých národů nevypráví
jejich města, ale venkov.
Kronikou Portugalců,
nejstaršího národa Evropy,
by v duchu této filozofie
bylo úrodné Alentejo,
kde se mezi vinicemi
a olivovými háji pasou
stáda koní a člověk by
snadno uvěřil tomu, že
v odvěkých hradbách
městeček, jako je Castelo
de Vide, Monsaraz či
Marvao, se zastavil čas.

Oblast horního Alenteja patří mezi nejlépe vybavené pro pěstování vína. Převládající žulové a břidlicové podloží umožňuje produkovat víno s nejmenšími zásahy. Půda tady rodí nejvíce hroznů v celém Portugalsku a místní vinařskou tradici založili již staří Římané.

Kulturním a historickým centrem regionu jižně od řeky Tajo je pitoreskní Évora, již si portugalští králové vybrali za své sídelní město. Než se tak stalo, zvolili si ji nejprve Římané do role obilné sýpky. Připomínkou jejich časů je tady antický chrám z 1. století. Výraznější dominantou padesátitisícového města je o poznání mladší katedrála ze 13. století, o jejímž kulturním významu svědčí patronát UNESCO. Z její střechy se otevírá působivý výhled na střechy a křivolaké uličky staré Évory, stejně jako na okolní krajinu posetou nespočtem oslnivě bílých historických městeček, kde stojí za to se zastavit. Příkladem budiž opevněná Mértola, jejíž krásu dotváří řeka Guadiana. Prošli tudy Féničané, Římané i Maurové.

Mezi hvězdami

Pokud byste si měli vybrat k návštěvě jen jediné městečko v celém Alenteju, ať je to středověký Monsaraz. Tato historická vesnice, jejíž charakter utvářeli Maurové a po nich templáři, v roce 2017 vyhrála v rámci soutěže Sedm divů Portugalska kategorii Monument Villages. V taverně na

hradbách Os Templários si dejte sklenku lokálního červeného reguengos nebo bílého roupeiro, vychutnejte si k ní výhledy na jezera Alqueva a v některém z obchůdků v přilehlých uličkách si pak pořiďte prostírání z tradičních ručně tkaných látek. Mimochodem, právě oblast kolem jezer Alqueva patří k nejlepším místům na světě k pozorování noční oblohy – figuruje na seznamu takzvaných UNESCO Dark Sky destination. Světelný smog je tady tak minimální, že hvězdnou oblohu zdobí i mléčná dráha.

Nový život pro svatého Lorence

Autentické Alentejo se všemi jeho estetickými i filozofickými atributy můžete zažít v hotelu São Lourenço do Barrocal. Označení hotel je v tomto případě ovšem nedostatečné, koncept místa jej totiž dalece přesahuje. São Lourenço do Barrocal sídlí v tradiční portugalské usedlosti, která kdysi byla soběstačnou vesnicí a domovem pro čtyři desítky rodin. Pozemky i stavení na nich už dvě stě let vlastní jedna rodina a dnes o ně s láskou pečuje její osmá generace. Posledních čtrnáct let současní majitelé strávili snahou vdechnout farmě nový život, ale přitom ji nepřipravit o duši. Záměr se podařil na výbornou. Šetrné transformace zchátralé herdady se ujal renomovaný architekt Eduardo Souto De Moura, který tímto projektem nastavil vysokou laťku očekávaní, jak by podobné projekty v Alenteju mohly vypadat. Na přilehlých 780 hektarech půdy kvetou voňavé louky a vinná réva a olivovníky tady dávají své plody, stejně jako rozlehlý sad. Jejich chutě a vůně se promítají na talířích hotelové restaurace Alentejo, před níž se se západem slunce rozhoří velkorysé ohniště. Odpočinout si můžete v Susanne Kaufmann Spa nebo u dvacetimetrového venkovního bazénu, k němuž dosahuje vůně lučních květů a číšníci sem přinášejí hostům sklenky perfektně temperovaného vína z vlastního vinohradu.

Portugalsko je sedmým největším producentem oliv na světě, a právě v Alenteju se odehrává 85 procent jeho výroby. Oleje z alentejských hájů patří ke světové extra třídě. Na poli olivového businessu stojí v regionu za pozornost třeba rodinný podnik Mainova. Rodina kromě olivových sadů vlastní rovněž firmu na výrobu keramiky, což se odráží i v designu lahví. Olej z kolekce Early Harvest je uchováván ve sběratelské keramické karafě, na jejímž designu se podílel portugalský umělec a ilustrátor André Coelho.

Pokud byste si měli vybrat k návštěvě jen jediné městečko v celém Alenteju, ať je to středověký Monsaraz.

FREDERIQUE CONSTANT
GENEVE

LIVE YOUR PASSION
HIGHLIFE
PERPETUAL CALENDAR
MANUFACTURE

KOSCOM
WATCHES

www.hodinky-koscom.cz

Bright Side

Loose fit kalhoty z lehkého vlněného materiálu.
LOEWE / 19 605 Kč

Semišové mokasíny s výraznou sponou.
TOD'S / 12 285 Kč

Kompaktní skládací sluneční brýle s hliníkovou konstrukcí.
RIMOWA / 10 800 Kč

Nová interpretace klasického modelu Jackie 1961 v kombinaci hovězí kůže a plátna.
GUCCI / 49 139 Kč

Dvouřadý kabát z blendu vlny a kašmíru.
ISABEL MARANT / 28 540 Kč

Parfémová voda Velvet Dusk s tóny cedru, ambry, vetiveru, pižma a tabáku v doprovodu svěžích fialkových listů a bergamotu.
NOVELLISTA / 2200 Kč (75 ml)

Zlaté Day-Date s diamanty na pouzdru, lunetě i číselníku se smaltovanými indexy v barvě řemínku z aligátoří kůže.
ROLEX / info o ceně na vyžádání

Hedvábný top s hlubokým výstřihem.
JOSEPH / 6330 Kč

cestovní kancelář

EXCLUSIVE TOURS

excellence in travelling

ZÁŽITKY, KTERÉ SI ZAPAMATUJETE

4 důvody, proč VIP zákazníci řeší svojí dovolenou s námi

Bohaté zkušenosti

Úspěšně realizované na zakázku připravené zážitky v hodnotě dosahující 1,5 mld Kč.

Diskrétnost a profesionalita

Profesionální tým zkušených travel designerů. Jsme akreditovaným partnerem IATA a certifikovaným brokerem privátních letů.

Exkluzivita

Jsme partnery široké sítě poskytovatelů VIP služeb spojených s individuálním cestováním po celém světě. Současně jsme 1. členem exkluzivní sítě Traveller Made z ČR.

Důvěra

Za naplánované aktivity ručíme a po dobu cesty jsme vám k dispozici 24 hodin denně. Vše stavíme na dlouhodobých vztazích a maximální spokojenosti.

www.exclusivetours.com

+420 608 848 844 info@exclusivetours.com
Revoluční 724/7, 110 00 Praha 1

Nejjednodušší cesta k zážitkům vede tudy

Z nitra

PŘIPRAVILA / LUCIE DRDOVÁ
FOTO / ARCHIV UMĚLKYNĚ

Tereza Příhodová Štětinová patří mezi nejoriginálnější mladé umělkyně v oblasti sochařské tvorby. Ve své umělecké praxi se orientuje primárně na práci s materiály, jako je kararský mramor, alabastr, onyx nebo dřevo, které elegantně kombinuje s kovovými prvky nebo přírodními detaily.

Výběr z autorských výstav:

Ostatky
(společně s Karolínou Rossí) v galerii NoD, 2020

Wind in organs (společně s Lucií Papčovou) v Ateliéru Josefa Sudka, 2019

Hora je modrá, řeka teče v galerii TIC, Brno, 2018

White Whale (společně s Lucií Papčovou) v galerii Zahorian van Espen, 2018

Pohled do výstavy Hory v odrazu, Ateliér Josefa Sudka, 2019

Pohled do výstavy Ostatky v galerii NOD v Praze, 2020

Své práce Tereza Příhodová Štětinová prezentovala také v rámci skupinových výstav ve vídeňské galerii SignificantOther, 2018, v galerii Kostka, 2016, nebo Karlin Studios v Praze, 2014.

Tereza Příhodová Štětinová (*1987) původně vystudovala fotografii na Filmové fakultě AMU v Praze. Snaha o vymanění se z dvoudimenzionálního média do prostoru ji velice záhy přivedla k objektové tvorbě. Její sochařská díla, která jsou i nadále částečně podmíněna fotografickou zkušeností, jsou velmi často komponovaná do tematických skupin ve formě instalace v konkrétním prostoru. Umělkyně kombinuje tradiční materiály, jako kámen, dřevo nebo kov. Velice citlivě pak základní motiv doplňuje o další organické elementy, jako například látky nebo peří. Vytváří tak vysoce promyšlené prostorové asambláže.

Rituály života

Do zvolených témat se propisují autobiografické prvky, vzpomínky na dětství stejně jako otázky víry a kulturního dědictví. Tereza Příhodová Štětinová tematizuje aspekty ženství nebo mateřství, podobně ji zajímají sakrální a profánní náměty. Některá díla tak nesou podobu Boží ruky nebo andělských křídel. Jiné objekty využívají archetypální slovník nespecifických kultur, jež svou formou odkazují k okultním maskám a rituálním nástrojům. Umělkyně se volně pohybuje mezi různými polohami, které jednoznačně referují k lidskému životu a přirozenému prostředí a v neposlední řadě samotné přírodě s bohatým spektrem asociací. Zvolené materiály si samy nárokují konkrétní vyznění, které autorka sleduje jak v charakteru dané materie, tak obsahové a symbolické hloubce.

Spalující moudrost ticha

Máte někdy pocit, že je toho na vás v tomto světě moc? Zahlcují vás každodenní starosti nebo si začínáte uvědomovat, že je pro vás těžké osvobodit se z digitální závislosti? Nelákalo by vás na chvíli vystoupit z každodenního kolotoče povinností, a ještě si přitom udělat duševní detox? Pokud věříte, že byste vydrželi po dobu deseti dnů vstávat ve čtyři hodiny ráno, a kromě přestávek na jídlo trávit více než deset hodin denně v pozici lotosového květu a v naprostém tichu se soustředit jen na pozorování svého dechu či svých pocitů, pak jste vhodnými adepty pro základní ‚kurz' prastaré indické meditační metody zvané *vipassaná*.

PŘIPRAVIL / ZDENĚK BÖHM

Vipassaná (v jazyce pálí) nebo vipašjaná (v sanskrtu, případně také vipaśyanā v písmu dévangárí) je prastará meditační metoda, jež údajně pochází z praxe a učení samotného Siddhárty Gautamy neboli Buddhy, to znamená, že se jedná o techniku starou více než dva a půl tisíce let. Po staletí byla předávána Buddhovými žáky a následníky z generace na generaci. V určitých obdobích byla pravděpodobně opuštěna a téměř zapomenuta, aby se znovu zrodila, či lépe řečeno byla znovuobjevena v Barmě v průběhu 18. století, odkud se začala šířit zpět do Indie a dalších buddhistických oblastí. Následně během 20. století pronikla i do západního světa.

Zapomenout? Naopak.

V dnešní době je tato meditační metoda již dostupná širokému okruhu zájemců po celém světě. Předem je ale nutno upozornit, že se jedná o techniku poměrně náročnou a lze ji doporučit jen tomu, kdo cítí skutečnou potřebu a odhodlání změnit svůj život a posunout své vnímání reality na vyšší úroveň. Při praktikování vipassany je kladen důraz především na všímavost (sati) a klid (samathá), které se rozvíjejí prostřednictvím pozorování dechu (anapanasati) v kombinaci s rozjímáním o pomíjivosti všeho (aničča), kterou můžeme pozorovat ve vlastních tělesných a duševních procesech a proměnách. Samotné slovo vipassaná se obvykle překládá jako vhled, čímž je míněn vhled do pravé podstaty reality. Ještě konkrétněji řečeno, praktikování vipassany má adepta přivést k jasnému vhledu do tří základních charakteristik existence, tedy proměnlivosti či pomíjivosti (aničča), neuspokojivosti (dukha) a neosobnosti (anathá). Tento vhled, je-li dost silný, nám pak umožní odvrátit se od emocionálního prožívání existujících jevů a vede k vyhasnutí veškeré žádostivosti, tedy ke stavu známému jako nibbána (v jazyce pálí, nirvána v sanskrtu).

Co je na konci světa?

Zní vám to složitě? Buddhistická nauka skutečně poněkud složitá je a vyskytuje se v ní pro nás mnoho nezvyklých pojmů, ale její podstata – tak, jak ji učil Buddha – zas tak složitá není. Buddha například řekl: V tomto šest stop vysokém těle s jeho vnímáním a vědomím je obsažen svět, vznik světa, konec světa a stezka vedoucí ke konci světa. Tím, že člověk v meditačním pohroužení pochopí, že tělo, dýchání, cítění a myšlení jsou individuálně bezpodstatné jevy nebo produkty takových jevů, uskuteční tak vysvobození. To, co člověk pociťuje jako subjektivní existenci, je produktem souhry podmíněně vznikajících faktorů, jde tedy jen o relativní skutečnost. Nevysvobozený prožívá sám sebe jako něco vlastního, individuálního čili jednotlivého, a tedy odděleného od ostatní reality, proto je ovládán žádostivostí a v důsledku toho trpí. Připadá si individuálně, jako kdyby měl svoji vlastní individuální podstatu či identitu. Kdo však za subjektivním bytím a objektivním světem individuálních entit objeví jen individuálně bezpodstatné, strastiplné a pomíjivé dharmy (volně přeloženo jako formy), dospěje takříkajíc na konec světa, tedy k nirváně.

Analytická psychologie jako forma náboženství

A právě to je cílem vipassany. Důsledným pozorováním jevů probíhajících v našem těle a vědomí můžeme dosáhnout výše popsaného vhledu, jenž vede k prohlédnutí reality a následně k jakémusi vnitřnímu zklidnění. Technika vipassany je totožná s meditací, díky které dosáhl Gautama Sidhárta osvícení a stal se Buddhou. V této souvislosti bychom si měli připomenout, že Buddha není (ani pro buddhisty) žádným bohem. Buddhismus je důsledně neteistickou vírou. Kdybychom použili dnešní pojmy, tak Buddha byl vlastně jakýmsi analytickým psychologem své doby, který se rozhodl důsledně prozkoumat fungování lidské psychiky a hledat v ní příčiny utrpení. Celá jeho nauka je vlastně postavena na otázce, jak se utrpení zbavit, jak vystoupit z věčného koloběhu strastiplné pomíjivosti a jak díky tomuto poznání nalézt soucit se všemi cítícími bytostmi.

To, co člověk pociťuje jako subjektivní existenci, je produktem souhry podmíněně vznikajících faktorů, jde tedy jen o relativní skutečnost.

Pozorovatelem sebe sama

Technika vipassany vede ke kultivaci našeho prožívání na úrovni myšlení, pocitů i tělesných počitků. V průběhu této meditace všechny vjemy, ať už tělesné, nebo psychické, jen registrujeme, pozorujeme a nijak na ně nereagujeme. Nenecháváme se jimi strhnout, ani je neodmítáme. Tento důsledný trénink postupně vede k tomu, že si dokážeme vytvořit jakousi distanci od pozorovaného pocitu,

umožníme, aby vznikl byť jen nepatrný prostor mezi pocitem a reakcí na něj. Ten pak můžeme využít pro racionální posouzení situace a volbu vhodné reakce, pokud se pro nějakou reakci vůbec rozhodneme. V tomto vzácném okamžiku vidíme věci takové, jaké skutečně jsou, ne takové, jak je subjektivně vnímáme a interpretujeme. To nám umožňuje osvobodit se od zkratkovitého jednání a dosáhnout větší svobody rozhodování.

Osvobozující lhostejnost

Při samotném praktikování této meditace sedíme nejčastěji v poloze, kterou známe z jógy jako pozici lotosového květu, tedy vsedě se zkříženýma nohama a s rovnými zády. Před započetím samotné vipassany se adept musí nejdříve zklidnit, vnitřně naladit a svou pozornost soustředit prostřednictvím techniky zvané ánapána, což je základní buddhistická meditační technika, v níž je pozornost upřena na dýchání. Výraz ánapána se proto nejčastěji překládá jako vědomé dýchání. Používá se samostatně nebo také jako doprovod jiných technik, kde je třeba bránit ztrátě pozornosti. Tak je tomu i při vipassaně. Teprve po určité době – v případě desetidenního meditačního kurzu po třech dnech ánapány – se začíná se samotnou vipassanou, při níž se soustřeďujeme na vnímání pocitů ve svém těle. Postupujeme dle instrukcí od jedné části těla ke druhé a snažíme se zachytit veškeré, i ty nejjemnější vjemy. Zaznamenáváme z nich vyplývající pocity, ať už jsou jakékoli, příjemné či nepříjemné, silné či slabé, a učíme se vůči nim zůstávat plně lhostejní. Tím svou mysl přivykáme, aby nereagovala na podněty impulzivně, nýbrž vše jen registrovala z pozice pozorovatele. Vnímáním pomíjivosti všech pocitů se učíme uvědomovat si a chápat dočasnost veškerého dění. I ta největší bolest někdy ustane, i to největší nepohodlí jednou pomine, stejně jako pominou i pocity příjemné. Praktikující člověk tedy v danou chvíli zaujímá cosi jako neosobní badatelský přístup a snaží se dívat na své pocity, včetně bolesti, nezaujatě, tak, jako například lékař hledí na bolest pacienta. Tento přístup nám pomáhá vidět veškeré skutečnosti a prožitky takové, jaké skutečně jsou, v jejich neosobní podstatě.

Je to jako s ohněm

Během desetidenního vipassanového retreatu si člověk projde mnoha stavy, které mohou sahat od pocitů neklidu, netrpělivosti a nespokojenosti přes pociťování silných tělesných bolestí a velkého tělesného diskomfortu až po pocity blaženosti a euforie. Jeden absolvent vipassanového kurzu, se kterým autor tohoto článku hovořil, například popisoval, jak se v něm třetí či čtvrtý den začaly hromadit pocity vnitřního přetlaku, napětí a nesmírné podrážděnosti, kdy měl pocit, že celé jeho tělo jednoduše exploduje a shoří. Také se může stát, že začneme být hypersenzitivní i na drobné vnější podněty. Například neustálé pokašlávání vedle sedícího člověka či jiné drobné ruchy se pro nás stávají něčím neakceptovatelným. Můžeme cítit nesnesitelné svědění kdekoliv na těle či bolest nohou z dlouhého sezení v jedné pozici. Zpočátku se většinou jedná o bolesti čistě fyzického rázu, neboť tělo není zvyklé fungovat tak dlouho bez změny polohy. Postupem času se však mohou objevit i bolesti sanskárické či karmické. Podle buddhistického nazírání se v nás utrpení hromadí a nestačí pouze s jeho hromaděním přestat. To, co je nahromaděné, se musí také spotřebovat. Je to jako s ohněm. Dokud do ohně přikládáte, bude plát. Když přikládat přestanete, trvá ještě nějaký čas, než uhlíky pomalu stráví samy sebe a oheň uhasne. Stejně tomu je s bolestí a traumaty.

Buddha versus věda

Ve vipassaně se postupem času vnímání vlastních emocí zjemňuje až do bodu, kdy je člověk schopen rozložit každý svůj pocit na tisíce či miliony malých částic. Tím se vnímání jednotlivce propracovává až na buněčnou úroveň, kdy na vlastní kůži pocítíte to, co Buddha Šákjamuni tvrdil již před dvěma a půl tisíci lety a co se začíná překvapivě shodovat s poznatky moderní vědy, a sice, že subatomární částice vznikají a zanikají nesčetněkrát za sekundu, což opět jen potvrzuje pomíjivost všeho na světě. Naše vnímání je tedy schopno se při meditaci zjemnit natolik, že dokáže proniknout až za hmotu, za hranice materiálního světa.

Přijetím pomíjivosti všech pocitů se učíme uvědomovat si a chápat dočasnost veškerého dění. I ta největší bolest někdy ustane, i to největší nepohodlí jednou pomine, stejně jako pominou i pocity příjemné.

Nositel odkazu

Jak již bylo řečeno, vipassanu jakožto praktickou techniku meditace sloužící k osvobození se od utrpení, které nám způsobuje naše vlastní mysl a způsob, jakým vnímáme svou životní realitu, objevil a sám na sobě vyzkoušel samotný Buddha. Dnešnímu světu ji pak zpřístupnil a zprostředkoval významný indický filantrop Satya Narayan Goenka, který se narodil v roce 1924 v Barmě, dnešním Myanmaru, do bohaté indické hinduistické rodiny. Do roku 1955 se úspěšně věnoval svým obchodním aktivitám, v této době ale také zaznamenal zdravotní komplikace v podobě silných bolestí hlavy a migrén. Po marných pokusech najít vhodnou léčbu se setkal s učitelem meditační techniky vipassaná jménem Sayagi U Ba Khin, u kterého pak tuto formu meditace čtrnáct let studoval a praktikoval. V nové životní cestě nalezl nejen lék na zdravotní problémy, ale po roce 1969, kdy od svého učitele U Ba Khina obdržel oprávnění vipassanu vyučovat, i své celoživotní poslání. V roce 1976 otevřel v indickém Igatpuri své vlastní meditační centrum Dhamma Giri.

Absolutní odpojení

Meditačními kurzy vipassany od té doby prošly desetitisíce lidí a po celém světě vznikly desítky dalších center rozvíjejících jeho odkaz. Pro všechna je společné to, že poskytují pobyt, výuku vipassany i stravu všem zájemcům zdarma a přijímají pouze dobrovolné dary od spokojených absolventů. Desetidenní kurzy jsou nejobvyklejší formou výuky této techniky, ale je možné absolvovat i sezení jednodenní, třídenní a pokročilí absolventi desetidenních retreatů se pak mohu přihlásit i na kurzy delší (20, 30 či 40 dní) Po celém světě dnes existuje více než dvě stě stálých meditačních center, z toho 89 jen v samotné Indii. Základní desetidenní kurz lze absolvovat i v České republice. Na delší kurzy se pak můžete vydat do některého ze zahraničních center.

Před začátkem kurzu je třeba odevzdat všechny věci, které by mohly rozptylovat pozornost, a přerušit veškerý kontakt s vnějším světem. Je tedy nutné se na deset dnů vzdát mobilních telefonů, ale i knih či zápisníků, o cigaretách či alkoholu nemluvě. Adepti by během kurzu neměli s nikým hovořit (ani mezi sebou), tedy kromě vedoucího učitele, se kterým mohou každý den konzultovat průběh celého meditačního procesu. Jediným rozptýlením, či lépe řečeno jedinou aktivitou kromě samotné meditace v době mezi jednotlivými sezeními jsou procházky či pomocné práce v rámci meditačního centra, například v kuchyni, přičemž i tyto aktivity jsou chápány jako forma vnitřního soustředění a meditace.

Výuka vipassany v rámci center vybudovaných díky úsilí S. N. Goenky je zcela nedogmatická. Tato metoda je určená všem zájemcům bez ohledu na jejich náboženské přesvědčení či vyznání. Vipassana neusiluje o obrácení žáků na jakoukoliv náboženskou víru, snaží se jen nabídnout cestu vedoucí ven z negativních cyklů, v nichž sami sobě působíme utrpení ulpíváním na emocích vznikajících na základě podnětů z našeho vnitřního i vnějšího světa.

NA HRANĚ (I ZA NÍ)

S knihami můžete nahlédnout do cizích životů, poznat rozličné kultury, procestovat svět. A to nejen náš skutečný, ale i ten za hranicemi vesmíru či fantazie. Přesně na takový výlet se můžete vydat s našimi knižními tipy.

Bohemian Taboo Stories
Michal Rejzek & kol.

Kniha o lidech, kteří dělají něco sexy. Podtitul lze vzít v tomto případě doslova. Obsahem knihy je dvacet autentických příběhů osobností, jejichž profesní či volnočasové činnosti se nějakým způsobem dotýkají oblasti sexuality. V jednotlivých kapitolách se představí například korzetiérka Riwa Nerona, král české burlesky David N. Jahn, fotograf Boris Jedinák nebo Lucie Šídová, iniciátorka programu Právo na sex, jehož cílem je otevřít téma sexuální asistence pro lidi s postižením.

To je on!
Milena Štráfeldová

Letošní rok patří česko-francouzské surrealistické malířce Marii Čermínové, kterou celý svět zná pod pseudonymem Toyen. Kromě výstavy Toyen: Snící rebelka v Národní galerii vyšel i tento beletrizovaný životopis a připomíná tak významnou osobnost světového malířství. Toyen v mužských šatech a cylindru představovala pro soudobou společnost záhadu, ale také provokativní prvek. To však nezabránilo tomu, aby se jí v uměleckých kruzích dostalo řádného uznání.

Dlouhá cesta na malou, rozzlobenou planetu
Becky Chambers

Debut americké spisovatelky není horkou novinkou, ale perfektně vystihuje téma kmenů. Vydejte se za hranice naší planety i galaxie a poznejte celou řadu netušených ras: Andrisky, Harmagiány, Aeluony a plno dalších. Středobodem příběhu je posádka vesmírné tunelovací lodi Poutník, jež pomáhá budovat cesty mezi vzdálenými konci vesmíru. Stačí si jen trochu pohrát s časoprostorem. Díky autorce spatříte galaxii, jak byste si ji nepředstavovali ani v nejdivočejších snech.

Ďáblovo zlato
Vojtěch Záleský, Lukáš Štěrovský

Příběh se odehrává v první polovině 20. století a jeho hlavními hrdiny jsou dva bratři, kteří emigrují z Československa do Ameriky. První z nich se v Americe přidá k sicilské mafii, zatímco druhého ‚adoptuje' konkurenční mafiánský spolek Irů. Jelikož je děj zasazen do dob americké prohibice, předmětem jejich ostrého boje je nejžádanější komodita té doby – alkohol. Inspiraci Puzovým Kmotrem nelze přehlédnout, ale alkohol českého (respektive československého) původu dodává románu jistou originalitu.

Peníze od Hitlera
Radka Denemarková

Gita Lauschmannová jako zázrakem přežila koncentrační tábor a vrací se po válce do rodných Puklic. Jenže zatímco pro Němce byla její rodina židovská, Češi Lauschamannovy obviní z kolaborantství, zabaví veškerý jejich majetek a Gitě jde opět o holý život. Spravedlnosti a očištění pověsti rodiny se dočká až po několika desetiletích – příliš pozdě... Román z roku 2006, za nějž autorka získala ocenění Magnesia Litera, letos vyšel v reedici.

Tohle je moře
Mariana Enriquéz

Kniha vypráví o slavných rockových umělcích, jako Kurt Cobain, Jim Morrison nebo Sid Vicious, ovšem v tomto příběhu jsou tak trochu na druhé koleji. Argentinská spisovatelka ve svém útlém románu nabízí nadpřirozenou teorii, proč tolik umělců zemřelo mladých. Za vše může společenství vyšších bytostí, které z talentovaných zpěváků udělají hvězdy a legendy, přičemž je následně pohltí a dovedou přímo do náruči smrti.

PŘIPRAVILA / SOŇA HANUŠOVÁ
FOTO / ARCHIV

HAVEL & PARTNERS

ÚSPĚCH SPOJUJE

NEJVĚTŠÍ ČESKO-SLOVENSKÁ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

LÍDR ADVOKÁTNÍHO TRHU

V ČESKÉ REPUBLICE I NA SLOVENSKU

ABSOLUTNÍ VÍTĚZ

SOUTĚŽE PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU V ČR

2021 právnická firma roku

ČR

5 VÍTĚZSTVÍ

21 OCENĚNÍ CELKOVĚ

SR

2 VÍTĚZSTVÍ

12 OCENĚNÍ CELKOVĚ

VÍTĚZ KATEGORIÍ

NEJLEPŠÍ DOMÁCÍ KANCELÁŘ ČR

NEJLEPŠÍ KLIENTSKÉ SLUŽBY ČR I SR

FÚZE A AKVIZICE ČR I SR

TELEKOMUNIKACE A MÉDIA ČR

ZDRAVOTNICKÉ PRÁVO ČR

Limit 160

Aktuální vydání časopisu Black Tie se ponořilo hluboko do tématu různých kultur. Svůj pohled na rozmanitost civilizací s námi sdílel i Václav Štětina, Head of Corporate Sales, který se k otázkám vyjádřil v délce jedné textové zprávy.

Jak si představujete ideální způsob života?
Je to pro mě život, ve kterém mám svůj čas rovnoměrně rozdělený mezi své zájmy, pracovní aktivity, rodinu a přátele. Věřím, že se mi tohoto dlouhodobého cíle jednou podaří dosáhnout.

V jaké společnosti se cítíte nejlépe?
Cítím se skvěle ve společnosti zajímavých a inspirativních lidí a někdy také u dobré knihy.

Máte nějaké zájmy, které se vymykají mainstreamovým aktivitám?
Mé zájmy spadají do mainstreamu, pokud tedy do něj počítáte členství v londýnském fanklubu IRON MAIDEN. V poslední době ale většinu času věnuji svému dvouletému synovi. Se ženou také pomáháme při studiu jedné holčičce z Ugandy a podporujeme i další charitativní organizace.

Změnily poslední dva roky váš pohled na společnost?
V kontextu posledních let jsem rád za to, v jaké společnosti mohu žít, a uvědomuji si i další společenská rizika. Jsem zastáncem udržitelného způsobu života a s ním souvisejících změn životního stylu, bez nichž si současný standard jako společnost nebudeme schopni udržet.

Čeho si na lidech nejvíce ceníte?
Cením si lidské dobroty v plném slova smyslu. Vážím si lidí, kteří se dokážou o své znalosti, zkušenosti, dovednosti, ale i o majetek nezištně rozdělit s ostatními.

VICTORIA
PALACE

REPREZENTATIVNÍ BYDLENÍ V PRESTIŽNÍ LOKALITĚ

PRODEJ BYTŮ V PROJEKTU VICTORIA PALACE BYL ZAHÁJEN

Luxusní lokalita Vítězného náměstí v Praze 6 ve spojení s výjimečným stylem moderní architektury z ateliéru Jakub Cigler Architekti, to je projekt Victoria Palace, který vzniká ve spolupráci společností Penta Real Estate a Kaprain Real Estate. Devítipodlažní budova nabízí celkem 93 bytových jednotek v dispozicích 1+kk až 4+kk. Penthousy 5+kk ve dvou nejvyšších podlažích poskytnou velkolepý výhled na Prahu a Pražský hrad. Otevřená prosklená fasáda dovoluje bohaté prostoupení světla do vnitřního prostoru všech bytů a náročné představy naplňují vysoké standardy vybavení Platinum. Skvělé umístění umožňuje výbornou dopravní dostupnost a nadstandardní občanskou vybavenost. Dokončení výstavby je plánováno na 4Q 2023.

PENTA REAL ESTATE

KAPRAIN REAL ESTATE

www.victoria-palace.cz

FRIEDRICH WILHELM RAIFFEISEN
Banking Since 1886

JSME TVŮRCI EXKLUZIVNÍCH SLUŽEB PRO BUDOUCNOST VAŠEHO MAJETKU

Neprodáváme bankovní služby, o váš majetek se staráme s ohledem na vaše individuální potřeby. Naši privátní bankéři se dokonale seznámí s vaší situací a poměry a následně pro vás navrhnou unikátní řešení, jak udržet a rozvíjet hodnotu vašeho majetku tak, aby prosperoval i generacím po vás.

www.fwr.cz | Vstupte do světa FWR Wealth Management.